MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ KATEDRA

AGNIUS BAKŠYS
EUROPOS SĄJUNGOS POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO PROGRAMOS
NAUJOSIOS KAIMYNYSTĖS POLITIKOS SPECIALIZACIJA

EUROPOS SAUGUMAS IR RUSIJOS ORGANIZUOTAS NUSIKALSTAMUMAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
prof. dr.
Šarūnas Liekis

Vilnius, 2007

TURINYS

ĮVADAS 3
1. ORGANIZUOTAS NUSIKALSTAMUMAS EUROPOJE 6
1.1. Organizuoto nusikalstamumo samprata 6
1.2. Organizuoto nusikalstamumo situacija Europoje 10
1.3. Rusijos organizuotas nusikalstamumas 13
2. ES KOVA SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU 15
2.1. Teisinės ir politinės prielaidos kovai su organizuotu nusikalstamumu 15
2.2. ES struktūros kovai su organizuotu nusikalstamumu 18
2.3. ES ryšiai su kitomis tarptautinėmis organizacijomis, kovojančiomis su organizuotu nusikalstamumu 21
2.4. Kovos su organizuotu nusikalstamumu prioritetai 24
3. ES IR RUSIJOS BENDRADARBIAVIMAS TEISINGUMO IR VIDAUS REIKALŲ SRITYJE 25
3.1. Veiksmų plano prieš organizuotą nusikalstamumą nuostatos 28
3.2. Regioninis bendradarbiavimas kovojant su organizuotu nusikalstamumu 33
4. LIETUVOS KOVA SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU 36
4.1. Lietuvos kova su Rusijos organizuotu nusikalstamumu 38
4.1.1. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo kovojant su organizuotu nusikalstamumu teisinės prielaidos 40
4.1.2. Lietuvos teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas su kolegomis Rusijos Federacijoje 42
5. TYRIMAS: LIETUVOS RESPUBLIKOS IR RUSIJOS FEDERACIJOS TEISĖSAUGININKŲ BENDRADARBIAVIMO KOVOJANT SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU ĮVERTINIMAS 43
5.1. Tyrimo metodika 43
5.2. Tyrimo duomenys bei jų analizė 44
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI 58
LITERATŪROS SĄRAŠAS 61
SANTRAUKA 70
SUMMARY 71
PRIEDAI 72

ĮVADAS

Santykiai tarp Europos ir Rusijos labai stipriai veikia pasaulio stabilumą. Rusija tebelaikoma viena iš galingiausių pasaulio valstybių[1]. Pastebimai didėja jos pasitikėjimas savo galia, susiduria interesai su Europos Sąjunga (toliau - ES) ir JAV[2]. Rusijos įtaka ES spendimams vis didėja, o demokratijos Rusijoje vis mažėja, ir pamažu Rusija gali tai panaudoti savo padėties Europoje stiprinimui.

Rusiją ir ES sieja reikšmingi ekonominiai interesai. ES yra svarbiausia Rusijos prekybos partnerė, kuriai tenka 52,9 proc. Rusijos eksporto. 2006 m. tiesioginės užsienio investicijos Rusijoje sudarė 31 mlrd. JAV dolerių (2005 m. jų buvo tik 14,6 mlrd. JAV dolerių). ES investicijos sudaro apie 70 proc. visų užsienio investicijų Rusijoje. Taip pat ES yra svarbiausia Rusijos naftos ir dujų importuotoja: 63 proc. Rusijos naftos eksporto ir 62 proc. Rusijos gamtinių dujų eksporto tenka ES[3].

ES ir Rusija išplėtė politinį dialogą daugelyje sričių. Paskutiniu metu tai skatina intensyvų ES bei Rusijos ne tik politinį dialogą, bet ir bendradarbiavimą įvairiose srityse. Šiuo metu bendradarbiavimas tarp jų vyksta keturiose bendrose erdvėse[4].

Po 2004 m. ir 2007 m. plėtros ES įgavo tiesiogines sienas su Rusija, o geografinis artumas ne tik sujungia ir kuria bendradarbiavimo galimybes, bet kartu lemia ir prieštaravimų atsiradimą.

Tokia Europos ir Rusijos santykių reikšmė skatina mokslinius jų tyrimus. Tai viena priežasčių, paskatinusių pasirinkti šią magistro baigiamojo darbo temą.

Šiame darbe sąvoka „Europa“ bus vartojama ES prasme. Saugumas yra daugialypis reiškinys, apimantis ne tik karinį, bet ir ekonominį, politinį, socialinį, ekologinį, teroristinį ir kitus aspektus. Šiame magistro baigiamajame darbe bus paliestas tik vienas jo aspektas – organizuotas

---

[1] Dabartinei Rusijai yra būdingos prieštaringos charakteristikos. Vertinant BVP, nuolatinį gyventojų skaičiaus mažėjimą Rusiją galima apibūdinti kaip valstybę su ryškiais silpnumo požymiais. Kita vertus, Rusijos negalima priskirti prie silpnų ir neįtakingų valstybių, nes ji turi vienas iš didžiausių pasaulyje naftos, dujų bei medienos atsargas. Rusija turi 6000 kovinių branduolinių galvučių ir kol kas vienintelė pasaulyje dar gali palaikyti abipusio garantuoto sunaikinimo balansą su JAV. Apskritai Rusija tebelaikoma didžiąja valstybe. (Žr.: Laurinavičius Č., Motieka E., Statkus N. Baltijos valstybių geopolitikos bruožai XX amžius. Vilnius, 2005 m. P. 311-312).

[2] Rusija riboja maisto produktų importą iš kelių ES šalių, grasina visiškai uždrausti mėsos produktų įvežimą iš visos ES. Ji delsia ratifikuoti Energetikos chartiją, kuri leistų kitoms šalims naudotis Rusijos naftotiekiais ir dujotiekiais, daro spaudimą JAV energetikos bendrovėms. Maskva nepritaria Amerikos pastangoms taikyti griežtas sankcijas Iranui ir Šiaurės Korėjai.

[3] Europos Parlamento Spaudos tarnybos 2007 m. birželio 19 d straipsnis „ES ir Rusijos ekonominiuose santykiuose svarbus demokratijos aspektas“//http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/026-7957-169-06-25-903-20070615IPR07882-18-06-2007-2007-false/default_lt.htm; prisijungimo laikas: 2007-07-19.

[4] Sankt Peterburgo ES-Rusijos viršūnių susitikime 2003 m. gegužės mėn. ES ir Rusija susitarė sustiprinti tarpusavio bendradarbiavimą ilgainiui sukuriant „keturias erdves“ (bendrą ekonominę erdvę; bendrą laisvės, vidaus saugumo ir teisingumo erdvę, bendrą išorinio saugumo erdvę; bendrą mokslo ir šveitimo, taip pat kultūros erdvę) Partnerystės ir bendradarbiavimo sutarties rėmuose.

nusikalstamumas. Terorizmas ir organizuotas nusikalstamumas nurodomi kaip du Europos piliečiams didžiausią susirūpinimą keliantys klausimai[5].

Magistro baigiamojo darbo **objektas** – Rusijos įtaka Europos saugumui. **Dalykas** – ES, Rusijos teisės aktai, ES ir Rusijos susitarimai, jų vykdoma politika.

Šio darbo **tikslas** – nustatyti Rusijos įtaką Europos saugumui, pateikti išsamią Europos ir Rusijos santykių kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje analizę.

Šiam tikslui pasiekti yra iškeliami tokie **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti ES ir Rusijos teisės aktus dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu bei ES ir Rusijos bendrus susitarimus dėl bendradarbiavimo šioje srityje.

2. Atskleisti Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo santykius kovoje su organizuotu nusikalstamumu bei formuojamą politiką.

Iškeliama tyrimo **hipotezė:**

Rusija kelia grėsmę Europos saugumui, nes Rusijos kova su organizuotu nusikalstamumu neatitinka ES ir tarptautinių standartų.

Nagrinėjant šią temą, buvo atliekamas kokybinis tyrimas - taikomas ekspertų, politikų, akademikų interviu, kad galima būtų išsiaiškinti, ar, jų nuomone, Rusijos organizuotas nusikalstamumas kelia grėsmę Europos saugumui, kuo ši grėsmė pasireiškia, ar nekyla bendradarbiavimo sunkumų tarp Lietuvos ir Rusijos teisėsaugos institucijų bei kitus su tuo susijusius klausimus.

Rašydamas šį darbą rėmiausi ES teisės aktais, ES ir Rusijos susitarimais, Lietuvos Respublikos teisės aktais bei susitarimais su Rusija, publikuotais mokslininkų darbais, įvairiais straipsniais. Kai kuriuos Europos ir Rusijos santykių klausimus nagrinėja VŠĮ „Geopolitinių studijų centras“[6]. Šiuo metu daugiausia straipsnių yra skirta energetinio saugumo problemai nagrinėti.

Disertacijas apie organizuotą nusikalstamumą Lietuvoje yra parašę K. Šimkus („Operatyvinė veikla kovoje su organizuotu nusikalstamumu Lietuvoje“, 1998 m.), A. Gutauskas („Organizuotas nusikalstamumas ir jo baudžiamasis teisinis vertinimas“, 2002 m.).

K. Šimkaus disertacijos tikslas - pagrįsti naują, aukštesnio lygio, atitinkantį kovos su organizuotu nusikalstamumu poreikius operatyvinės veiklos modelį. Disertacijoje organizuotas nusikalstamumas nagrinėjamas operatyvinės veiklos, kaip kovos su juo priemonės, aspektais, paliečiamos operatyvinės veiklos teisinio sureguliavimo problemos. K. Šimkus akcentavo, jog

[5] 80 proc. ES piliečių terorizmą ir organizuotą nusikalstamumą nurodė, kaip jiems keliančius didžiausią baimę (Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - Geresnių sąlygų teisėsaugos institucijoms gauti informaciją sudarymo link (ES informacijos politika)//*http://209.85.129.104/search?q=cache:eFcvBRrynj0J:eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do%3Furi%3DCELEX:52004DC0429:LT:HTML+Dublino+deklaracija&hl=lt&ct=clnk&cd=13&gl=lt*; prisijungimo laikas: 2007-07-15).

[6] Centras administruoja internetinį puslapį *www.geopolitika.lt*, kuriame talpinami analitinio pobūdžio straipsniai, parengti Lietuvos (pagal galimybes – ir užsienio šalių) politikų, žurnalistų, analitikų ar žinomų visuomenės veikėjų.

tradicinis operatyvinės veiklos metodų panaudojimas neatitinka kovos su organizuotu nusikalstamumu reikalavimų ir būtinas jų galimybių išplėtimas bei racionalus panaudojimas, akcentavo slaptųjų dalyvių svarbą, profesionalios žvalgybos panaudojimą bei analitinę veiklą.

A. Gutauskas savo disertacijoje nagrinėjo organizuoto nusikalstamumo reiškinį Lietuvoje iš kriminologinių ir baudžiamųjų teisinių pozicijų. Darbe pateikė kriminologinę organizuoto nusikalstamumo sampratą bei išskyrė pagrindinius jo bruožus, analizavo bendrininkavimo formų klasifikaciją baudžiamosios teisės teorijoje ir baudžiamajame įstatyme. Pateikė baudžiamųjų įstatymų, susijusių su organizuotu nusikalstamumu, raidą, išaiškino reikšmingus organizuotos grupės ir nusikalstamo susivienijimo kaip organizuoto nusikalstamumo formų požymius, aptarė šių bendrininkavimo formų teisinio vertinimo ir atribojimo problemas, išryškino teisinės reglamentacijos trūkumus. Disertacijoje organizuotas nusikalstamumas analizuojamas remiantis kitų valstybių moksliniais tyrimais bei tarptautiniais aktais. Pateikiamas organizuoto nusikalstamumo statistikos bei baudžiamųjų bylų apibendrinimas. Taip pat pateikiami pasiūlymai, kaip tobulinti baudžiamuosius įstatymus, kad būtų sudarytos sąlygos efektyviau kovoti su organizuotu nusikalstamumu. Darbe pateikti moksliškai pagrįsti ir praktine medžiaga iliustruoti organizuotos grupės ir nusikalstamo susivienijimo kaip bendrininkavimo formų vertinimo problemų sprendimai, pateikti pasiūlymai, kaip tobulinti Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą.

Organizuotas nusikalstamumas yra kelių sričių tyrinėjimo dalykas: operatyvinės veiklos - nagrinėjo K. Šimkus, kriminologijos, baudžiamosios teisės – nagrinėjo A. Gutauskas. Tuo tarpu šiame darbe nagrinėjamas ne pats organizuotas nusikalstamumas kaip socialinis reiškinys, o kova su šiuo reiškiniu. Darbo naujumas: nagrinėjama, ar Rusijos organizuotas nusikalstamumas kelia grėsmę Europos saugumui, ar Rusijos kova su organizuotu nusikalstamumu atitinka ES ir tarptautinius standartus, analizuojama, ar pakankamas ES ir Rusijos bei Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimas kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje. Atliktu tyrimu parodyta, jog bendradarbiavimas organizuoto nusikalstamumo srityje tarp Lietuvos ir Rusijos vyksta daugiau formalia išraiška, tuo tarpu praktinio bendradarbiavimo trūksta.

1. ORGANIZUOTAS NUSIKALSTAMUMAS EUROPOJE

Kiekvienam Europos piliečiui svarbu saugiai jaustis kasdienėje veikloje. ES piliečiai turi garantuotas teises keliauti ir gyventi bet kurioje ES vietoje. Tačiau kad galėtų visapusiškai pasinaudoti šia teise, žmonės turi gyventi ir dirbti įprastinius darbus saugioje aplinkoje. Jie turi būti apsaugoti ir nuo tarptautinio nusikalstamumo bei terorizmo.

Europos Vadovų Tarybos 2003 gruodį priimtoje Europos saugumo strategijoje konstatuojama, kad penkios pagrindinės grėsmės Europos saugumui šiuo metu yra: a) terorizmas, b) galimas masinio naikinimo ginklų plitimas, c) regioniniai konfliktai (kurie, kaip nurodyta Europos saugumo strategijoje, keldami grėsmę mažumoms, pagrindinėms laisvėms ir žmogaus teisėms, gali būti viena ekstremizmo, organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo priežasčių), d) valstybių žlugimas, e) organizuotas nusikalstamumas[7].

1.1. Organizuoto nusikalstamumo samprata

Organizuotas nusikalstamumas yra dalis nusikalstamos elgsenos, žinomas kaip „grupės“ nusikalstamumas. Jis yra sudėtingas, kompleksinis reiškinys, ir kartais yra sunku atskirti „organizuotas gaujas“ nuo „mafijos“. „Organizuotos gaujos“ sudaro organizuoto nusikalstamumo užuomazgą, tuo tarpu „mafija“ sudaro pačią aukščiausią formą.

Dėl jo slapto pobūdžio organizuotą nusikalstamumą gali būti sunku apibūdinti. Tačiau tikslus apibrėžimas reikalingas ir mokslui, ir praktikai – norint kovoti su organizuotu nusikalstamumu baudžiamojo įstatymo priemonėmis būtinas tikslus šio nusikaltimo apibrėžimas. Be to, jo požymiai turi būti įrodomi baudžiamojo proceso ir kriminalistikos priemonėmis, t.y. ne tik turime tiksliai žinoti, kas priskirtina organizuoto nusikaltimo sudėčiai, o kas ne, mes dar turime sugebėti įrodyti to požymio buvimą[8]. Kaip sinonimai dažnai vartojamos šios sąvokos: „organizuotas nusikalstamumas“, „organizuotos grupės“, „nusikalstamos grupuotės“, „organizuotos gaujos“ ir pan. Kartais jos suvokiamos kaip organizuoto nusikalstamumo dalis, kartais organizuotas nusikalstamumas suprantamas kaip jų atmaina. Pirmasis Lietuvoje nuosekliai išnagrinėjęs organizuotą nusikalstamumą kaip nusikalstamą verslą yra K. Šimkus[9].

ES Valstybės kurį laiką dirbo kartu, kad apibrėžtų bendrą šio fenomeno koncepciją. Tačiau, priimant apibrėžimą, susiduriama su rizika:

---

[7] A secure Europe in a better world. European security strategy, 2003 December//http://www.iss-eu.org/solana/solanae.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-10.

[8] Justickis V. Kriminologija: Vadovėlis. 1 dalis. – Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2001. P. 319-320.

[9] Šimkus K. Operatyvinė veikla kovoje su organizuotu nusikalstamumu (naujas operatyvinės veiklos modelis): daktaro disertacija. – Vilnius, 1998.

1. Jei per platus apibrėžimas, apima riziką įtraukti nusikalstamas grupes, kurios panašios į organizuotas grupes, bet faktiškai joms nepriklauso (pvz. teroristų grupės);

2. Jei per siauras apibrėžimas, apima riziką priimti tik dalinį požiūrį į šį reiškinį, neįtraukiant nusikalstamų organizacijų, kurios vis dėlto turi visas organizuoto nusikalstamumo charakteristikas (pvz., grupės, naudojančios teisėtas sritis išplauti pinigus, gautus iš jų nusikalstamos veikos)[10].

Pasak V. Piesliako, pasaulinė kriminologija „organizuotu nusikalstamumu" tradiciškai įvardija bendrą nusikalstamą kelių asmenų veiklą. Parengti universalaus, visoms valstybėms tinkančio organizuoto nusikalstamumo apibrėžimo negalima, kadangi įvairiose valstybėse egzistuoja skirtingos organizuoto nusikalstamumo formos, nusikaltėlių grupės jose yra skirtingai organizuotos, daro nevienodo pobūdžio nusikaltimus[11].

Jungtinių Tautų konvencijoje prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą yra pateiktas organizuotos nusikalstamos grupuotės apibrėžimas: „organizuota nusikalstama grupė – organizuota trijų ar daugiau asmenų grupė, egzistuojanti tam tikrą laiko tarpą ir veikianti kartu, kurios veiklos tikslas – padaryti vieną arba daugiau sunkių nusikaltimų ar nusikaltimų, pripažįstamų tokiais pagal šią Konvenciją, siekiant tiesiogiai ar netiesiogiai gauti finansinės ar kitokios materialinės naudos."[12]. Kai kas šią sąvoką aklai ar netiesiogiai traktuoja kaip organizuoto nusikalstamumo sąvoką[13]. Organizuota nusikalstama grupė, galima sakyti, yra organizuoto nusikalstamumo subjektas.

Europos Parlamento tinklapyje pateiktoje informacijoje nurodoma, kad iš pradžių ES priėmė požiūrį į šį reiškinį, paremtą daugeliu kriterijų. Narkotikų ir Organizuoto nusikalstamumo grupė 1994 m. išleido darbinį dokumentą, kuriame buvo nurodyti kriterijai, naudojami nustatyti, ar organizacija gali būti laikoma, kaip patenkanti į organizuoto nusikalstamumo kategoriją[14]. Po to ES siekė nustatyti išsamų organizuoto nusikalstamumo apibrėžimą. Bendrieji veiksmai, priimti 1998 m. gruodžio mėn., kaip tik ketino nustatyti pirmą išsamų požiūrį į organizuotą nusikalstamumą. Tačiau Bendruosiuose veiksmuose buvo vartojama ne paties „organizuoto nusikalstamumo", o „nusikalstamos organizacijos" sąvoka: „nusikalstama organizacija yra struktūrą turintis susivienijimas, įkurtas per tam tikrą laikotarpį, susidedantis iš daugiau nei dviejų asmenų, kartu veikiančių vykdant nusikaltimus, už kuriuos baudžiama laisvės atėmimu arba areštu, kurio

[10] Fight against Organised Crime//http://www.europarl.europa.eu/comparl/libe/elsj/zoom_in/291_en.htm; prisijungimo laikas: 2007-05-06.
[11] Piesliakas V. Organizuotas nusikalstamumas: samprata ir definicija.//Teisės problemos. 1993 Nr. 1.
[12] Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą, 2 straipsnis//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933.
[13] Definitions of Organized Crime (collected by Klaus von Lampe)//http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#coe; prisijungimo laikas: 2007-04-10.
[14] Fight against Organised Crime//http://www.europarl.europa.eu/comparl/libe/elsj/zoom_in/291_en.htm; prisijungimo laikas: 2007-05-06.

didžiausia trukmė yra bent ketveri metai, arba sunkesne bausme, nepaisant to, ar tokie nusikaltimai yra jų darymo tikslas, ar jais siekiama gauti materialios naudos ir, tam tikrais atvejais, netinkamai įtakoti valstybės institucijų veiklą“[15].

Europos Komisija 2005 m. sausio 19 d. priėmė Pasiūlymą Tarybos pamatiniam sprendimui dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu, kuriame inkorporuota dalis apibrėžimo, numatyto Bendruosiuose veiksmuose. Jis apibrėžia nusikalstamą organizaciją, kaip „struktūrą turintį susivienijimą, susidedantį iš daugiau nei dviejų asmenų, įkurtą per tam tikrą laikotarpį ir sutartinai veikiantį darant nusikaltimus, už kuriuos baudžiama laisvės apribojimo arba laisvės atėmimo bausme, kurios ilgiausia trukmė yra bent ketveri metai, arba griežtesne bausme ir kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai siekiama gauti finansinės ar kitokios materialios naudos“ [16].

Kai kurios organizacijos pateikia tokius organizuoto nusikalstamumo apibrėžimus:

1. Europos Taryba: „Organizuotas nusikalstamumas reiškia neteisėtas veiklas, kurias atlieka struktūrinės grupės iš trijų ar daugiau asmenų, egzistuojančios ilgą laiką ir turinčios tikslą daryti sunkius nusikaltimus koordinuotais veiksmais, naudojant gąsdinimą, smurtą, korupciją ar kitas priemones, kad tiesiogiai ar netiesiogiai įgytų finansinę ar kitokią materialią naudą“[17].

2. Jungtinės Tautos**: „**Organizuotas nusikalstamumas yra suprantamas kaip didelio masto ir kompleksas nusikalstamų veiklų, kurias atlieka asmenų grupės, laisvai ar glaudžiai organizuotos, kad bendruomenės ir jos narių sąskaita praturtintų dalyvaujančius. Tai dažnai atliekama negailestingai nepaisant jokių įstatymų, įskaitant nusikaltimus prieš asmenį, ir dažnai susiję su politine korupcija“[18].

3. Europos Komisija: **„**Organizuotas nusikalstamumas apima nusikaltėlių grupes, paprastai veikiančias dėl finansinės paskatos, pvz.: narkotikų ir žmonių prekeiviai**”**[19]**.**

Pirmuose dviejuose apibrėžimuose yra įvardytas bendras organizuoto nusikalstamumo bruožas – korupcija. Tačiau K. Šimkaus nuomone, korupcija yra ne organizuoto nusikalstamumo

---

[15] Bendrieji veiksmai. 1998 m. gruodžio 21 d. Tarybos priimti remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu ir prilyginantys dalyvavimą nusikalstamoje organizacijoje Europos Sąjungos valstybėse narėse baudžiamajam nusikaltimui, 1 str.//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998F0733:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

[16] Pasiūlymas Tarybos pamatinis sprendimas dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0006:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-04-15.

[17] Council of Europe (2002), Crime Analysis: Organised crime - Best practice survey No. 4, Strasbourg, France, P. 6//http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/combating_economic_crime/8_Organised_crime/Documents/BestPractice4E.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-17.

[18] United Nations, Changes in Forms and Dimensions of Criminality - Transnational and National. Working paper prepared by the Secretariat for the Fifth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders. Toronto, 1975. P.8.

[19] Glossary, Justice and home affairs, European Commission// http://ec.europa.eu/justice_home/glossary/wai/glossary_o_en.htm#organised_crime; prisijungimo laikas: 2007-07-01.

požymis, o vienas ryškiausių jo gyvybingumo bruožų. Tai nėra privalomas požymis kiekvienai organizuotai nusikalstamai grupuotei[20].

Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse įtvirtinta organizuotos grupės bei nusikalstamo susivienijimo sąvoka:

„Organizuota grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį.

Nusikalstamas susivienijimas yra tada, kai bendrai nusikalstamai veiklai – vienam ar keliems sunkiems ar labai sunkiems nusikaltimams daryti – susivienija trys ar daugiau asmenų, kuriuos sieja pastovūs tarpusavio ryšiai bei vaidmenų ar užduočių pasiskirstymas. Nusikalstamam susivienijimui prilyginama antikonstitucinė grupė ar organizacija bei teroristinė grupė.“[21].

Rusijos Federacijos baudžiamajame kodekse taip pat įtvirtinta organizuotos grupės bei nusikalstamos bendruomenės (nusikalstamos organizacijos) sąvoka:

„Nusikaltimas laikomas padarytas organizuotos grupės, jei jis įvykdytas pastovios asmenų grupės[22], iš anksto susivienijusios daryti vieną ar kelis nusikaltimus;

Nusikaltimas laikomas padarytas nusikalstamos bendruomenės (nusikalstamos organizacijos), jei jis įvykdytas susitelkusios organizuotos grupės (organizacijos), sukurtos daryti sunkius ar labai sunkius nusikaltimus, arba organizuotų grupių susivienijimo, sukurto tokiems pat tikslams.“[23].

Kaip matyti, Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos teisės aktuose yra įtvirtinama ne paties organizuoto nusikalstamumo, bet organizuotos nusikalstamos grupės (arba nusikalstamo susivienijimo) sąvoka. Abiejų valstybių įtvirtintos sąvokos nors ir panašios, bet nėra tapačios. Galima teigti, kad tai apsunkina kovą su šiuo reiškiniu, nes kas vienoje valstybėje yra laikoma organizuotu nusikalstamumu (ar organizuota nusikalstama grupe), kitoje tai gali būti nelaikoma[24].

---

[20] Šimkus K. Operatyvinė veikla kovoje su organizuotu nusikalstamumu (naujas operatyvinės veiklos modelis): daktaro disertacija. – Vilnius, 1998.

[21] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (aktuali redakcija), 25 straipsnis// http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=289856; prisijungimo laikas: 2007-07-22.

[22] Rusijos Federacijos baudžiamojo kodekso 35 str. 1 d. nurodyta, nusikaltimas laikomas padarytas asmenų grupės, jei jį padaro 2 ir daugiau asmenų.

[23] Уголовный кодекс РФ (актуальная редакция), статья 35//http://www.garant.ru/main/10008000-007.htm#35; prisijungimo laikas: 2007-08-22.

[24] Šiuo metu valstybės narės, rengdamos ataskaitas Europolui, teikia informaciją apie tokias organizuotas nusikalstamas grupuotes, kurios atitinka kriterijus, patvirtintus ES Tarybos dokumentu (Enfopol 35 REV 2). Remiantis šiais reikalavimais, be keturių pagrindinių požymių (daugiau nei dviejų asmenų bendradarbiavimas ilgą arba neapibrėžtą laikotarpį, įtariant sunkių nusikalstamų veikų vykdymu, siekiant pelno ir/arba galios), grupės turi atitikti dar du papildomus, pasirinktinai iš septynių prioritetine tvarka: veikimas tarptautiniu lygiu; vienokios ar kitokios formos disciplina ir kontrolė; smurto ar kitų įbauginimui tinkančių priemonių naudojimas; įtaka politikai, žiniasklaidai, viešajam administravimui, teisėtvarkos ir teisėsaugos institucijoms ar ekonomikai; užduočių tarp narių pasiskirstymas; dalyvavimas plaunant pinigus.

Organizuotas nusikalstamumas apima daug nusikalstamų veikų, tokias kaip sukčiavimas, ginklų ir narkotikų kontrabanda, radioaktyvių ir branduolinių medžiagų kontrabanda, prekyba žmonėmis, pinigų plovimas, finansiniai nusikaltimai ir kt. Pavyzdžiui, Europolas padeda valstybėms narėms kovoti su sunkiais tarptautiniais nusikaltimais (tais atvejais, kai nusikaltimuose dalyvauja organizuotos nusikalstamos struktūros, o jų veikla apima dvi ar daugiau valstybių): teroristinės veiklos metu padarytais ar galimai padarytais nusikaltimais gyvybei, sveikatai, asmens laisvei ar turtui, neteisėta prekyba narkotikais, neteisėta pinigų plovimo veikla, neteisėta prekyba branduolinėmis ir radioaktyviosiomis medžiagomis, neteisėtu žmonių gabenimu, prekyba žmonėmis, transporto priemonių vagyste ir nusikaltimo formomis, išvardytomis Europolo Konvencijos priede, ar jų specifinėmis apraiškomis[25]. Europolo kompetencija kuriai nors nusikaltimo formai ar jos specifinėms apraiškoms apima ir susijusius nusikaltimus[26].

1.2. Organizuoto nusikalstamumo situacija Europoje

Organizuotas nusikalstamumas paplitęs visame pasaulyje, Europos žemynas ne išimtis, jo nesustabdo išorinės ES sienos. Organizuotos grupės sugeba veikti apsimesdamos verslininkais ar prekybininkais ir itin lanksčiai prisitaikyti prie rinkos pasikeitimų. Valstybės sienos paprastai joms nesudaro kliūčių. Ir ES, ir už jos ribų šios grupės bendradarbiauja su pavieniais asmenimis ar kitais nusikaltėlių tinklais, turėdamos tikslą įvykdyti vieną ar kelis nusikaltimus. Organizuotos grupės vis aktyviau veikia legaliose ar nelegaliose rinkose. Siekdamos įgyvendinti nusikalstamus planus, jos naudojasi nusikalstamos veikos nedarančių specialistų ir legalių komercinių struktūrų paslaugomis. Be to, jos pasinaudoja laisvu kapitalo, asmenų, prekių ir paslaugų judėjimu ES. Vis labiau stiprėdamos, nusikalstamos grupės išnaudoja įstatymų spragas ir įvairių valstybių narių teisinių sistemų skirtumus, rasdamos tose sistemose spragų. Nors atrodo, kad grėsmė, kurią kelia už ES ribų veikiančios organizuotos nusikalstamos grupės, didėja, didžiausią pavojų kelia Europos kilmės visame žemyne veikiančios grupės, kurias daugiausia sudaro išeiviai iš ES ir ES gyvenantys asmenys. Šios grupės stiprina ryšius su kitų valstybių nusikaltėliais ir, plaudamos pinigus, prekiaudamos narkotikais bei vykdydamos nusikalstamą ekonominę veiklą, daro žalą Europos visuomenės socialiniam ir ekonominiam gyvenimui. Jos nesunkiai ir veiksmingai organizuoja savo veiklą ir Europoje, ir kitose pasaulio vietose, įsigydamos bei teikdamos prekes ir paslaugas:

[25] Konvencija parengta vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu dėl Europos policijos biuro įsteigimo (Europolo konvencija) 2 str.//Valstybės žinios, 2004, Nr.113- 4202.

[26] Susijusiais nusikaltimais, į kuriuos atsižvelgiama Europolo Konvencijos 8 ir 10 straipsniuose nustatyta tvarka, yra laikomi: nusikaltimai, padaryti siekiant parūpinti lėšų nusikalstamoms veikoms, priklausančioms Europolo kompetencijai, padaryti; nusikaltimai, padaryti siekiant sudaryti palankias sąlygas nusikalstamoms veikoms, priklausančioms Europolo kompetencijai, padaryti; nusikaltimai, padaryti siekiant užtikrinti nusikalstamų veikų, priklausančių Europolo kompetencijai, nebaudžiamumą.

prekiaudamos narkotikais, ginklais ir vogtais automobiliais bei plaudamos pinigus. Darnios nusikalstamų organizuotų grupių pastangos daryti įtaką ir trukdyti įstatymų taikymui bei teisinių sistemų veiklai įrodo jų veiklos mastą ir profesionalumą[27].

Remiantis Europolo parengtu 2006 m. ES organizuoto nusikalstamumo grėsmės įvertinimu (*Organised Crime Threat Assessment,* toliau - OCTA)[28], organizuotas nusikalstamumas yra paplitęs visose ES valstybėse ir jis vis labiau tampa tarptautiniu.

Europolo duomenimis šiuo metu ES aktyviai veikia apie 3000 organizuotų nusikalstamų grupių, kuriose dalyvauja apie 30000 narių. Tačiau šie skaičiai, paremti valstybių narių duomenimis, pateikiami vien padėčiai apibūdinti, iš tikrųjų šie skaičiai yra kur kas didesni. Tokių grupių dydis, struktūra ir kiti ypatumai skiriasi tiek valstybių narių viduje, tiek tarp jų. Organizuotos nusikalstamos grupės ES užsiima įvairių rūšių nusikalstama veika, ypač neteisėta prekyba narkotikais, nelegalia imigracija, prekyba žmonėmis, kontrabanda, meno kūrinių vagystėmis iš muziejų ir bažnyčių, sukčiavimu ir finansiniais nusikaltimais[29].

Europos Taryba yra pateikusi organizuotų nusikalstamų grupuočių Europoje žemėlapį (žr. priedą Nr. 2), kuriame šalys yra sugrupuotos į 5 pagrindines teritorijas: a) kuriose daugiau nei 500 nusikalstamų organizacijų (Vokietija, Italija, Lenkija, Rumunija, Rusija, Ukraina); b) kuriose 200 - 500 nusikalstamų organizacijų (Belgija, Prancūzija, Didžioji Britanija); c) kuriose 100-200 nusikalstamų organizacijų (Čekija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Moldova, Nyderlandai, Ispanija, Makedonija); d) kuriose 25-100 nusikalstamų organizacijų (Danija, Airija, Portugalija, Slovakija, Slovėnija, Švedija, Turkija); e) kuriose mažiau nei 25 nusikalstamos organizacijos (Andora, Kroatija, Kipras, Estija, Suomija, Graikija, Islandija, Liuksemburgas, Malta, Norvegija)[30].

Šiame žemėlapyje Rusija yra tarp valstybių, kurių teritorijose yra daugiau nei 500 nusikalstamų organizacijų.

Remiantis duomenimis, surinktais Europos Tarybos organizuoto nusikalstamumo ekspertų bei Europolo, dauguma transnacionalinių organizuotų grupuočių veikia Europoje. Jos apima:

---

[27] Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Kovos su organizuotu nusikalstamumu strateginės koncepcijos kūrimas“//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/com/2005/com2005_0232lt01.doc; prisijungimo laikas: 2007-05-05.

[28]European Organised Crime Threat Assessment 2006// http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA2006.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-05.

[29] Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą dėl 2007—2013 m. Terorizmo prevencijos, parengties ir padarinių valdymo specialios programos sudarymo pagal Saugumo ir laisvių apsaugos bendrąją programą// http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2006/c_065/c_06520060317lt00630069.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-05.

[30] Organised criminal groups in Europe//http://www.coe.int/T/E/Com/Files/Themes/Organised-crime/map.asp; prisijungimo laikas: 2007-06-15.

1. Italijos mafiją (tai ilgiausiai gyvuojanti ir geriausiai žinoma organizuoto nusikalstamumo forma, egzistuojanti pietinėje Italijoje nuo 19 amžiaus, o dabar jau veikianti ir JAV (Cosa Nostra));

2. Rusijos ir Rytų Europos organizuotas grupuotes (daugiausia užsiimančios neteisėta narkotikų ir ginklų prekyba, pinigų plovimu, neteisėtu išteklių, tokių kaip nafta, mineralai ir taurieji metalai, eksportu, bei prekyba branduolinėmis medžiagomis);

3. Albanijos gaujas (keletą dešimtmečių egzistavo savo geografinėje teritorijoje, o nuo 1990 m. pradėjo plėstis; daugiausia užsiima prekyba narkotikais, žmonėmis ir cigarečių kontrabanda);

4. Turkijos išeivių tinklus (jie specializuojasi heroino prekyboje tarp Azijos ir Europos bei yra įtraukti į kontrabandą (daugiausia elektroninių priemonių), prostituciją, turto prievartavimą, prekybą žmonėmis);

5. Kinų triadas (tai slaptos Azijos karių organizacijos, kurios per amžius tapo nusikalstamomis, jos užsiima prekyba narkotikais, prostitucija, turto prievartavimu, nelegalių intelektualinės nuosavybės (muzikos kūrinių, filmų, kompiuterinių programų) kopijų pardavinėjimu, ginklų kontrabanda ir nelegalia imigracija);

6. Pietų Amerikos kartelius (palaiko glaudžius ryšius su Kolumbijos ir Meksikos nusikalstamomis organizacijomis, daugiausia užsiima kokaino prekyba);

7. Nigerijos organizacijas (šios grupės simbolizuoja glaudžią gentinių papročių ir aukštų technologijų sąjungą ir dažnai išnaudoja senyvus asmenis, gyvenančius Vakaruose, juos reketuodami; jos taip pat yra įsitraukusios ir į prekyba narkotikais ir prostituciją);

8. Motociklininkų gaujas (žinomiausių vadeivos yra Oklende, JAV. Europoje jie aktyviai veikia Didžiojoje Britanijoje, dalyvauja prekiaujant narkotikais, plaunat pinigus ir organizuojant prostituciją)[31].

Europoje vyrauja specifinės nusikalstamos grupuotės, dažniausiai tai gaujos, susidariusios etniniu pagrindu. Gaujų nėra labai daug, tad situacija nėra tokia pavojinga, tačiau prevencija ir kontrolė reikalinga. Nusikalstamumas buvo visada, tik klausimas, kaip jis kontroliuojamas ir kokiomis priemonėmis. Galima teigti, jog Europos institucinės priemonės yra adekvačios, nes nusikalstamumas neįgavo tokių mastų, kad jis būtų labai pavojingas ir keltų iššūkius ekonominei ar politinei sistemai.

[31] Overview of criminal organisations in Europe//http://www.coe.int/T/E/Com/Files/Themes/Organised-crime/overview.asp; prisijungimo laikas: 2007-06-15.

1.3. Rusijos organizuotas nusikalstamumas

Remiantis Europos Tarybos pateiktais duomenimis, apie 300 grupuočių iš Rusijos bei centrinės ir Rytų Europos yra įtrauktos į tarptautinį nusikalstamumą. Daugiausia jos užsiima neteisėta narkotikų ir ginklų prekyba, pinigų plovimu, neteisėtu išteklių, tokių kaip nafta, mineralai ir taurieji metalai, eksportu, bei prekyba branduolinėmis medžiagomis[32]. Tuo tarpu nei 2006 m., nei 2007 m. OCTA nėra keliama Rusijos organizuoto nusikalstamumo problema. 2007 m. OCTA tik nurodoma, kad Baltijos šalių nusikalstamumo dinamikai didžiausią įtaką daro jų buvimas tarp šalių, teikiančių cigaretes ir sintetinius narkotikus - kokainą ir hašišą. Baltijos šalių nusikalstami centrai turi patrauklias galimybes organizuotam nusikalstamumui iš kaimyninių rytų šalių, tokių, kaip Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos[33].

Rusijos vidaus reikalų ministerijos pareiškime spaudai sakoma, kad 1/10 Rusijos yra kontroliuojama nusikalstamo pasaulio[34]. Pasak Rusijos vidaus reikalų ministro Rashid Nurgaliyev'o, Rusijos mafija kelia nerimą Maskvoje, Sankt Peterburge, šalies pietuose ir Sibire. Tai kelia grėsmę valstybei, visuomenei ir ekonomikai. 2006 m. buvo užregistruota 3,8 milijono nusikaltimų, 8,5 procento daugiau nei 2005 m. Išaiškinamumas mažiau nei patenkinamas, tik 46 procentai. Kovos su organizuotu nusikalstamumu ekspertai teigia, kad iki 25 procentų Rusijos vidaus produkto yra sukuriama juodosios ekonomikos, kurios didžioji dalis yra kontroliuojama organizuotų nusikalstamų grupuočių. Šis rodiklis užgožia Vakarų Europos šalių šešėlinės ekonomikos rodiklius, kuris paprastai sudaro nuo 5 iki 10 procentų. Taip pat teigiama, kad Rusijoje yra 10 000 organizuotų grupių, kuriose dalyvauja 300 000 asmenų. Daugumai yra mokoma už įtakingų mafijos lyderių verslo ir turto apsaugą. Nuo 1990 m. dauguma tokių lyderių įteisino savo verslą, susikūrė gerą įvaizdį, įkurdami normalias kompanijas[35].

Beveik iki 1989 m. Tarybų Sąjungoje daugelis neigė, jog sovietų visuomenėje gali egzistuoti prostitucija, narkomanija, o tuo labiau organizuotas nusikalstamumas. Dėl viso to daugelis nusikalstamų junginių tapo nekontroliuojami teritorinės teisėsaugos, o kova su šiom grupuotėm reikalavo naujo priėjimo, taktikos. Tuo labiau XX a. 9-o dešimtmečio pabaigoje organizuotas nusikalstamumas pasireiškė, kaip turintis horizontalius ir vertikalius ryšius, korumpuotus kontaktus su atskirais valstybės atstovais. Tokia situacija reikalavo įkurti tokią milicijos struktūrą, kuri sugebėtų atsilaikyti prieš galią įgyjantį organizuotą nusikalstamumą.

[32]Overview of criminal organisations in Europe//http://www.coe.int/T/E/Com/Files/Themes/Organised-crime/overview.asp; prisijungimo laikas: 2007-06-15.
[33]European Organized Crime Threat Assessment 2007, P.26 // http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA2007.pdf; prisijungimo laikas: 2007-10-15.
[34] Osborn A. article „Interior Ministry: "One-tenth of Russia under criminal control", published 15 March 2007 in „The Independent"//http://news.independent.co.uk/europe/article2359101.ece; prisijungimo laikas: 2007-07-01.
[35] Osborn A. article „Interior Ministry: "One-tenth of Russia under criminal control", ppublished 15 March 2007 in „The Independent"//http://news.independent.co.uk/europe/article2359101.ece; prisijungimo laikas: 2007-07-01.

Šiandien visuotinai pripažintas dalykas, kad tai neigiamas socialinis reiškinys, priklausantis pagrindiniam faktoriui, destabilizuojančiam socialinę – ekonominę situaciją bei darantis didelę žalą Rusijos saugumui. Pasaulinė patirtis kovojant su nusikalstamumu rodo, jog visose civilizuotose šalyse, kur profesionalus nusikalstamumas pereina į organizuoto nusikalstamumo lygį, sukuriamos specialios tarnybos. Taip 1989 m. lapkričio mėn. Tarybų Sąjungos vidaus reikalų ministerijoje buvo įkurta savarankiška valdyba, skirta kovai su organizuotu nusikalstamumu. Padalinio, kovojančio su organizuotu nusikalstamumu, atsiradimą sąlygojo valstybės politikų pripažintas faktas, jog šalyje egzistuoja organizuotas nusikalstamumas[36].

Rusijos organizuotos nusikalstamos grupuotės skiriasi nuo kitų Europoje veikiančių nusikalstamų grupuočių, tad ir priemonės, tinkamos kovai su vienom nusikalstamom organizacijom netinka kovai su Rusijos organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis. Žiniasklaidoje teigiama, jog rusų organizuotos nusikalstamumo grupuotės dažnai remiamos Rusijos kapitalo bei valstybės institucijų[37]. Rusija yra didžiulė valstybė, turinti 143 milijonus gyventojų, pinigų, interesų, taip pat geopolitinių interesų[38]. Remiantis žiniasklaidos formuojama nuomone, galima teigti, jog Rusijoje yra glaudus ryšys tarp nusikalstamumo ir valdžios institucijų, valstybinės struktūros per nusikalstamas organizacijas vykdo savo verslą.

---

[36] Šiuo metu galima išskirti tokias Rusijos struktūras, kovojančias su organizuotu nusikalstamumu: Rusijos Federalinė saugumo tarnyba (FSB) ir joje: FSB pasienio tarnyba bei FSB ekonominio saugumo tarnyba; Rusijos Federalinė narkotikų kontrolės tarnyba; Rusijos Federalinė muitinės tarnyba; Rusijos Federacijos Vidaus reikalų ministerija, kurioje yra atskiras padalinys, skirtas kovai su terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu; Rusijos Federacijos užsienio žvalgybos tarnyba, kuri esant reikalui gali rinkti duomenis apie organizuotą nusikalstamumą bei su juo kovoti (Система спецслужб России//http://www.agentura.ru/dossier/russia/; prisijungimo laikas: 2007-10-190).

[37] Vokietijos teisėsauga tiria Rusijos prezidentui Vladimirui Putinui artimo rusų milijardieriaus galimus ryšius su nusikaltėliais: Vokietijos Štutgarto miesto policija keturis vyriškius kaltina plovus pinigus Rusijos nusikalstamam klanui. Manoma, kad su šiuo klanu yra susijęs prezidentui V. Putinui artimas rusų milijardierius Olegas Deripaska. Byloje 41 metų rusas Aleksandras A. ir trys jo bendrininkai kaltinami tuo, kad pirkdami nekilnojamąjį turtą Štutgarte, plovė pinigus Rusijos Izmailovo organizuotai nusikalstamai grupuotei. Neteisėtai legalizuotų pinigų suma siekia 8 mlrd. JAV dolerių. Aleksandras A. tvarkė grupuotės finansus. Dalis nusikalstant gaunamų pinigų buvo investuojama į užsienio kompanijas, dalis gulėjo užsienio bankų sąskaitose. Izmailovo grupuotė Vokietijoje investavo maždaug 8 mlrd. dolerių. Šiam tikslui buvo įsteigta bendrovė „S+L Iba GmbH“. Jai vadovavo buvęs Rusijos teisėsaugos pareigūnas Aleksandras L., kuris, pasak kaltintojų, ir toliau palaikė ryšius su Rusijos milicija ir specialiosiomis tarnybomis. Aleksandro A. advokatas Wolframas Ziegelmeieris teigė, kad, tyrėjų nuomone, su Izmailovo grupuote yra susiję žinomi žmonės, kurie taip pat į Vokietiją investuoja milžiniškus pinigus. Manoma, kad vienas iš jų yra rusų milijardierius, aliuminio magnatas O.Deripaska (Viešųjų ryšių agentūros „Media Baltijos verslas“ 2007 m. rugsėjo 4 d. straipsnis „Pinigų plovimo byloje figūruoja rusų milijardierius“//http://www.mediabv.lt/res_zinpr_det.php?id=17009; prisijungimo laikas: 2007-10-20.).

[38] Juodkalnijoje O.Deripaska išgarsėjo, kai kartu su savo verslo partneriu įvykdė stambų sandėrį, kuris vertinamas kaip afera. Jam už keliasdešimt tūkstančių eurų pavyko įsigyti vieną geriausių Jugoslavijos laikų kurortinių viešbučių „Avalą“. Tikra viešbučio kaina buvo apie keletą milijonų eurų. Tačiau rusui pavyko išvengti baudžiamosios atsakomybės, nes Juodkalnijos Baudžiamajame kodekse neatsirado tinkamo straipsnio, pagal kurį galima būtų kvalifikuoti rusų oligarcho ir jo partnerio veiksmus. Rusų oligarchui dabar priklauso ir Podgoricos aliuminio kombinatas (PAK). Dėl jo įsigijimo taip pat buvo kilęs skandalas. Naujausias O.Deripaskos pirkinys Juodkalnijoje yra šiluminė elektrinė „Plevle“, bei 31,1 proc. netoliese nuo jos esančios anglies šachtos „Rudnik Uglia“. Manoma, kad per šitą sandorį bus bandoma garantuoti PAK pigesnę elektros energiją. O.Deripaską asmeniškai palaiko Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas. PAK privatizavimo metu Rusijos konsulas Juodkalnijoje Vladimiras Vaninas atvirai bandė daryti įtaką šalies valdžiai, kad būtų priimtas būtent O.Deripaskai palankus sprendimas (Dainoro L. 2007 m. rugpjūčio 21 d. straipsnis „V. Romanovas įsiutino oligarchą“// http://www.vtv.lt/naujienos/pasaulyje/v.romanovas-isiutino-oligarcha.html; prisijungimo laikas: 2007-10-20.).

2. ES KOVA SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU

Įsteigus Europos ekonominę bendriją, Romos sutarties 3 straipsnyje tik nurodoma, kad Bendrijos viena iš veiklos sričių yra „laisvam asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimui tarp valstybių narių trukdančių kliūčių panaikinimas“[39]. Bet, laikui bėgant, tapo aišku, kad teisė laisvai judėti reiškia vienodos apsaugos ir vienodos galimybės pasinaudoti teisingumu teisę bet kur ES teritorijoje. Palaipsniui silpninant sienų kontrolę, tarptautinis nusikalstamumas tapo vis opesne problema. Pasibaigus šaltajam karui naujomis grėsmėmis tapo masinė imigracija iš Rytų ir su tuo susijęs organizuotas nusikalstamumas. Valstybės narės privalėjo reaguoti į naują išorinę grėsmę, ir tai paskatino sustiprinti bendradarbiavimą teisingumo ir vidaus reikalų srityse. Todėl steigimo sutartys buvo pakeistos – pirmiausia Suvestiniu Europos aktu, po to Mastrichto, Amsterdamo ir Nicos sutartimis[40].

ES šalių priimtos priemonės laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimo kontekste yra skirtos:

1. Palengvinti policijos ir teisminį bendradarbiavimą;
2. Eliminuoti organizuoto nusikalstamumo finansines įplaukas panaudojant plėtojamus instrumentus, sukurtus kovoti su pinigų plovimu ir tobulinant nusikalstamumo pajamų areštavimą ir konfiskavimą.

2.1. Teisinės ir politinės prielaidos kovai su organizuotu nusikalstamumu

Teisinės prielaidos:

1. Europos Sąjungos Sutartis (Mastrichto sutartis). VI antraštinė dalis, Nuostatos dėl policijos ir teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, 30 straipsnis:

„1. Bendrą veiklą policijos bendradarbiavimo srityje sudaro:

a) valstybių narių kompetentingų institucijų, įskaitant policijos, muitinės ir kitas specializuotas teisėsaugos tarnybas, operatyvinis bendradarbiavimas užkardant, nustatant ir tiriant baudžiamąsias veikas;

[39] Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartis//<http://eur-lex.europa.eu/lt/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc; prisijungimo laikas: 2007-07-01.

[40] Jau XX a. aštuntajame dešimtmetyje buvo išplėtotos tarpvyriausybinio bendradarbiavimo formos tokiose opiose srityse kaip kova su tarptautiniu terorizmu, narkotikų prekyba ir organizuotu nusikalstamumu. Šis bendradarbiavimas teisingumo ir vidaus reikalų srityje vyko šalia Europos Bendrijų pusiau oficialių susitikimų forma, pavadinta TREVI (pranc. *Terrorisme, Radicalisme, Extremisme, Violence, Internacionale* santrumpa). Vėliau, 1985 m., buvo sudaryta Šengeno sutartis, kurią kai kurios tuometinės EB valstybės tarpusavyje pradėjo kurti bendrą laisvo asmenų judėjimo erdvę. Šis bendradarbiavimas taip pat vyko už Bendrijų ribų. Tik Mastrichto sutartyje bendradarbiavimas šioje srityje buvo galutinai įformintas ir tapo viena iš sudedamųjų dalių.

b) atitinkamos informacijos, įskaitant teisėsaugos tarnybų turimą informaciją pagal pranešimus apie įtartinas finansines operacijas, rinkimas, kaupimas, apdorojimas, analizavimas ir keitimasis ja, ypač per Europolą, atsižvelgiant į atitinkamas asmens duomenų apsaugos nuostatas;

c) bendradarbiavimas ir bendros iniciatyvos profesinio mokymo, keitimosi ryšių palaikymo pareigūnais, pareigūnų skyrimo, įrangos naudojimo ir kriminalistikos srityse;

d) bendras konkrečių tyrimo metodų, taikomų sudėtingoms organizuoto nusikalstamumo formoms nustatyti, įvertinimas“[41].

Mastrichto sutartis nustatė vadinamąją trijų ramsčių ES struktūrą. Tuomet trečiuoju ramsčiu buvo pavadintas ES valstybių bendradarbiavimas teisingumo ir vidaus reikalų srityse (pagal atitinkamą ES sutarties skyriaus pavadinimą).

2. Amsterdamo sutartis[42]. Priimta po Mastrichto sutarties, įveda naujas, veiksmingesnes priemones. Amsterdamo sutartis dalį trečiojo ES ramsčio reikalų „perdavė“ Europos Bendrijos (t.y. pirmojo ramsčio) kompetencijai. Ši politika imta reguliuoti ne tarpvyriausybinio, bet viršvalstybinio reguliavimo priemonėmis, taip pat šioje srityje įsigalioja Europos Teisingumo teismo jurisdikcija. Trečiajame ramstyje liko siauresnis klausimų ratas, kuris buvo pavadintas policijos ir teismų bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose.

Įsigaliojus Amsterdamo sutarčiai, parengta keletas ES kovos su organizuotu nusikalstamumu veiksmų planų:

1. Kovos su organizuotu nusikalstamumu veiksmų planas[43];
2. 1998 m. gruodžio 29 d. ES Tarybos nutarimas dėl organizuoto nusikalstamumo prevencijos siekiant sukurti išsamią kovos su juo strategiją[44];
3. Vienos veiksmų planas[45];
4. Veiksmų programa „Europos Sąjungos naujojo tūkstantmečio organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės strategija“[46].

---

[41] Europos Sąjungos Sutartis (Mastrichto sutartis), suvestinė redakcija, 30 straipsnis// http://www.univie.ac.at/RI/eur/20040401/LT_EU_Treaty_Vienna.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

[42] Amsterdamo sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos sutartį, Europos Bendrijų steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus//http://europa.eu.int/eur-lex/lex/lt/treaties/dat/11997D/word/11997D.doc; prisijungimo laikas: 2007-07-08.

[43] Tarybos 1997 m. balandžio 28 d. priimtas veiksmų planas kovai su organizuotu nusikalstamumu, Amsterdamo Europos Vadovų Tarybos patvirtintas 1997 m. birželio mėn.//OL C 251. 1997, 815, P.1.

[44] Council Resolution of 21 December 1998 on the prevention of organised crime with reference to the establishment of a comprehensive strategy for combating it// http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998Y1229(01):EN:NOT; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

[45] Action Plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice - Text adopted by the Justice and Home Affairs Council of 3 December 1998//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999Y0123(01):EN:NOT; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

[46] The prevention and control of organised crime: a European Union strategy for the beginning of the new millennium//

Politinės prielaidos:

Kovos su organizuotu nusikalstamumu klausimai buvo išsakyti Europos Vadovų Tarybos prezidentavimo išvadose:

1. 1999 m. spalio 15–16 d. Tamperės (Suomija) Europos Vadovų Tarybos išvadose (EUROJUST'o, kaip kovos su organizuotu nusikalstamumu sustiprinimo priemonės, įkūrimas; kova su pinigų plovimu; regioninis bendradarbiavimas įtraukiant Šalis Nares bei trečiąsias šalis, turinčias sienas su ES) [47];

2. 2000 m. birželio 19-20 d. Feira (Portugalija) Europos Vadovų Tarybos prezidentavimo išvadose (daugiausia apie bendradarbiavimą kovoje su organizuotu nusikalstamumu su Viduržemio jūros baseino partneriais) [48].

Šiuo metu ES veiksmai yra paremti reikalavimais, kuriuos nustato:

1. Hagos programa[49] ir Veiksmų planas[50]. Hagos programa organizuotą nusikalstamumą laiko vienu su sienos kirtimu susijusiu klausimu, kuriam ES privalo imtis atsakomųjų priemonių.

2. Kovos su organizuotu nusikalstamumu „strateginė koncepcija", kuri nustato pagrindinius ES prioritetus ir tikslus kovojant su šiuo reiškiniu[51].

Kiti susiję teisės aktai:

1. Bendrieji veiksmai. 1998 m. gruodžio 21 d. Tarybos priimti remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu ir prilyginantys dalyvavimą nusikalstamoje organizacijoje Europos Sąjungos valstybėse narėse baudžiamajam nusikaltimui[52].

2. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą[53] (dar vadinama Palermo konvencija). Ji yra tarptautinis pamatinis dokumentas, kuriame išsamiai apibrėžiami su dalyvavimu organizuotoje nusikalstamoje grupėje susiję nusikaltimai. Ši konvencija

---

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=32000F0503&model=guichett; prisijungimo laikas: 2007-03-15.

[47] Tampere European Council, 15 and 16 October 1999, presidency conclusions, 46, 51, 62 items// http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#c; prisijungimo laikas: 2007-06-05.

[48] Santa Maria Da Feira European Council, 19 and 20 June 2000, conclusions of the presidency, 13, 23 items// http://www.europarl.europa.eu/summits/fei2_en.htm#an5; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

[49] Hagos programa: laisvės, saugumo ir teisingumo stiprinimas Europos Sąjungoje//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/c_053/c_05320050303lt00010014.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

[50] Tarybos ir Komisijos veiksmų planas, įgyvendinantis Hagos programą dėl laisvės, saugumo ir teisingumo stiprinimo Europos Sąjungoje//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/c_198/c_19820050812lt00010022.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

[51] Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - „Kovos su organizuotu nusikalstamumu strateginės koncepcijos kūrimas"// http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&type_doc=COMfinal&an_doc=2005&nu_doc=232&lg=lt; prisijungimo laikas: 2007-06-13.

[52] Bendrieji veiksmai, 1998 m. gruodžio 21 d. Tarybos priimti remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu ir prilyginantys dalyvavimą nusikalstamoje organizacijoje Europos Sąjungos valstybėse narėse baudžiamajam nusikaltimui//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998F0733:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

[53] Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą, 2 straipsnis//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933.

EB vardu buvo sudaryta 2004 m. gegužės 21 d. (pasirašė 2000-12-12, patvirtinta 2004-05-21). Konvencijos protokolai: a) Protokolas prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildantis Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (EB pasirašė 2002-01-16, dar nepatvirtinta); b) Protokolas dėl neteisėto migrantų įvežimo sausuma, jūra ir oru, papildantis Jungtinių Tautų Organizacijos Konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (EB pasirašė 2000-12-12, patvirtino 2006-10-06); c) Protokolas dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantis Jungtinių Tautų Organizacijos Konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (EB pasirašė 2000-12-12, patvirtino 2006-10-06).

3. Komisijos 2004 m. balandžio 16 d. komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl prevencijos ir kovos su organizuotu nusikalstamumu finansiniame sektoriuje[54].

4. Pasiūlymas Tarybos Pamatinis Sprendimas dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu[55].

Be bendrų kovos su organizuotu nusikalstamumu teisės aktų, yra priimta daug ES teisės aktų, skirtų kovoti su atskiromis organizuoto nusikalstamumo formomis: prekyba žmonėmis, prekyba narkotikais, finansiniais nusikaltimais ir pan.[56].

2.2. ES struktūros kovai su organizuotu nusikalstamumu

1. Policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose agentūros:

a. Europolas[57]. Europolas yra ES teisėsaugos organizacija, tvarkanti kriminalinės žvalgybos duomenis. Jos tikslas – didinti kompetentingų valstybių narių institucijų veiklos efektyvumą ir skatinti jų bendradarbiavimą kovojant su sunkiu tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu bei jų prevencijos srityje. Europolo misija – ženkliai prisidėti prie ES teisėsaugos veiklos prieš organizuotą nusikalstamumą ir terorizmą, kreipiant ypatingą dėmesį į nusikalstamas organizacijas. Europolas teikia metinius organizuoto nusikalstamumo „pavojaus įvertinimus“ (OCTA), pagrįstus informacija, pateikta valstybių narių, Eurojusto bei Policijos vadovų grupės bei kitų institucijų.

---

[54] Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, of 16 April 2004 on the prevention of and fight against organised crime in the financial sector//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0262:EN:HTML; prisijungimo laikas: 2007-07-05.

[55] Pasiūlymas Tarybos pamatinis sprendimas dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0006:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-04-15.

[56] Kitus dokumentus galima rasti: prieigos prie Europos Sąjungos teisės portale - EUR-Lex (http://eur-lex.europa.eu/); Pre-Lex duomenų bazėje - tarpinstitucinio sprendimų priėmimo stebėjimas (http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm?CL=lt); prieigoje prie Tarybos dokumentų: viešame registre (http://consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=549&lang=LT&mode=g); Europos Parlamento viešajame dokumentų registre – EUROPARL (http://www.europarl.europa.eu/registre/recherche/RechercheSimplifiee.cfm?langue=LT).

[57] http://www.europol.europa.eu/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

b. Eurojustas[58]. Eurojustas yra nauja ES institucija, įsteigta 2002 m. siekiant stiprinti valstybių narių kompetentingų institucijų veiklos efektyvumą kovojant su sunkiais tarptautinio masto ir organizuotais nusikaltimais. Eurojustas skatina ir tobulina ikiteisminio tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo koordinavimą, taip pat teikia teisinę pagalbą valstybėms narėms, kad jų vykdomi tyrimai ir baudžiamasis persekiojimas taptų veiksmingesni.

c. Europos policijos koledžas (CEPOL)[59]. CEPOL 2000 m. gruodžio 22 d. sprendimu įsteigė Ministrų Taryba. Koledžo tikslas - padėti rengti vyresniuosius policijos pareigūnus optimizuojant ir stiprinant atitinkamų nacionalinių institutų ir organizacijų bendradarbiavimą. CEPOL taip pat siekia remti ir plėtoti integruotą ES požiūrį į tarptautines problemas, kylančias valstybėms narėms kovojant su nusikalstamumu, vykdant nusikaltimų prevenciją, palaikant viešąją tvarką ir užtikrinant visuomenės saugumą.

2. Bendrijos agentūros (jos nėra įkurtos konkrečiai kovai su organizuotu nusikalstamumu, tačiau su jomis glaudžiai bendradarbiaujame šioje kovoje):

a. Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie ES valstybių narių išorės sienų valdymo agentūra (FRONTEX)[60]. FRONTEX koordinuoja valstybių narių operatyvų bendradarbiavimą išorės sienų valdymo srityje, padeda valstybėms narėms mokyti valstybės sienų apsaugos pareigūnus, įskaitant bendrų mokymo reikalavimų nustatymą, atlieka rizikos analizę, stebi su išorės sienų kontrole ir stebėjimu susijusių mokslinių tyrimų plėtrą, padeda valstybėms narėms tais atvejais, kai prie išorės sienų reikia didesnės techninės ir operatyviosios pagalbos, teikia valstybėms narėms reikiamą pagalbą organizuojant bendras grąžinimo operacijas. Siekdama nuoseklumo sienų apsaugos srityje, FRONTEX palaiko glaudžius ryšius su Bendrijos ir ES partneriais, atsakingais už išorės sienų saugumą, muitinių bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą fitosanitarinės bei veterinarinės kontrolės srityje, kaip antai: EUROPOL, CEPOL, OLAF.

b. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (EMCDDA)[61]. EMCDDA yra informacijos apie narkotikus centras ES. Centro vaidmuo – rinkti, analizuoti ir platinti objektyvią, patikimą ir palyginamą informaciją apie narkotikus ir narkomaniją. Pagrindinis centro uždavinys – stengtis, kad Europoje pagerėtų informacijos apie narkotikus palyginimas ir būtų rasta būdų ir priemonių, kaip tai įgyvendinti. Iki šiol įdėtomis pastangomis pasiekta, kad šalys dabar gali pasižiūrėti, kaip jos atrodo platesniame Europos kontekste, ir spręsti bendras problemas bei uždavinius.

[58] http://eurojust.europa.eu/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[59] http://www.cepol.net/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[60] http://www.frontex.europa.eu/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[61] http://www.emcdda.europa.eu/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

3. Kitos struktūros:

a. Europos teisminis tinklas[62]**.** Europos teisminis tinklas - nacionalinių kontaktinių asmenų tinklas, skirtas palengvinti teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose. Europos teisminis tinklas savo veiklą ES vykdo jau nuo 1998 metų.

b**.** Europos forumas dėl organizuoto nusikalstamumo prevencijos. 2001 m. gegužės mėn. Europos Komisija pradėjo Europos Forumą Dėl Organizuoto Nusikalstamumo Prevencijos, skirtą skatinti subalansuotą požiūrį į organizuotą nusikalstamumą, derinant prevenciją ir represiją bei įtraukti išorės partnerius, biznio bendruomenę, tyrinėtojus ir apskritai civilinę visuomenę, užtikrinti kovos su organizuotu nusikalstamumu iniciatyvų, priimtų visuose sektoriuose tiesioginį ryšį ir sąsajas[63].

c**.** ES Nusikaltimų prevencijos tinklas[64]. Įkurtas 2001 m. gegužės 28 d., kad skatintų nusikalstamumo prevencijos veiklą visose ES šalyse narėse, teiktų priemones, per kurias galėtų būti paskleista vertinga geriausia nusikalstamumo prevencijos praktika. Šį tinklą sudaro kiekvienos ES šalies narės nacionaliniai atstovai, atstovų pavaduotojai ir kiti nusikaltimų prevencijos ekspertai, įskaitant praktikus ir mokslininkus.

d. Europos policijos vadovų grupė (*European Police Chiefs Task Force* (PCTF[65])). ES įkūrė policijos vadovų grupę ir neformalius ryšius tarp įvairių teisėsaugos institucijų vadovų visoje ES, kad keistųsi informacija ir skatintų glaudesnį bendradarbiavimą tarp įvairių nacionalinių ir vietinių policijos jėgų ir kitų ES teisėsaugos institucijų. Pirmas policijos vadovų grupės susitikimas įvyko 2000 m. balandžio mėn., nuo tada reguliarių susitikimų metu grupės nariai turi galimybę keistis informacija apie policijos klausimus ir praktiką[66]. Kad stiprintų PSTF operatyvius pajėgumus ir poveikį, buvo įkurtas COSPOL (*Comprehensive Operational Stategic Planning for the Police*[67]).

e. Europos ryšių karininkų tinklas. ES Taryba 2003 m. vasario 27 d. priėmė sprendimą dėl ryšių palaikymo pareigūnų, valstybių narių teisėsaugos institucijų pasiųstų dirbti užsienyje, bendro naudojimo[68]. Ryšių palaikymo pareigūnas - tai vienos iš valstybių narių atstovas, teisėsaugos

---

[62] http://www.ejn-crimjust.europa.eu/default.aspx; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

[63] Europol, Eurojust, forum on organised crime prevention - the EU is getting organised against organised crime//http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/crime/structures/wai/fsj_crime_structures_en.htm; prisijungimo laikas: 2007-08-10.

[64] http://www.eucpn.org/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

[65] Statewatch anglysis: The EU's Police Chief Task Force (PCTF) and Police Chiefs Committee//http://www.statewatch.org/news/2006/mar/pctf.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-30.

[66] Building personal links between police chiefs across the EU//http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/police/chief/wai/fsj_police_task_force_en.htm; prisijungimo laikas: 2007-07-26.

[67] Report on the operational meeting of the Police Chiefs Task Force, 24 March 2005//http://europapoort.eerstekamer.nl/9345000/1/j9vvgy6i0ydh7th/vgbwr4k8ocw2/f=/vgz9djkpi4uz.doc; prisijungimo laikas: 2007-10-19.

[68] Tarybos 2003 m. vasario 27 d. sprendimas Nr. 2003/170/TVR dėl ryšių palaikymo pareigūnų, valstybių narių teisėsaugos institucijų pasiųstų dirbti užsienyje, bendro naudojimo//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:067:0027:01:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-08-09.

įstaigos pasiųstas į vieną ar daugiau trečiųjų valstybių ar tarptautinių organizacijų užmegzti ryšių ir juos palaikyti su tų valstybių ar organizacijų institucijomis siekiant padėti nusikaltimų prevencijai ar jų tyrimui. 2004 m. vasario 19 d. ES Taryba priėmė reglamentą dėl imigracijos ryšių palaikymo pareigūnų tinklo sukūrimo[69]. Tai priemonė lengvinanti kovą su nelegalia imigracija.

f. Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF)[70]. Jos misija yra apsaugoti ES finansinius interesus, kovoti su sukčiavimu, korupcija ir kita neteisėta veika, įskaitant Europos institucijų neteisėtus veiksmus.

g. Eurojustice tinklas[71]. Tai ES valstybių narių generalinių prokurorų tinklas, skirtas stiprinti abipusį supratimą tarp baudžiamojo persekiojimo institucijų ES. Toks supratimas yra labai svarbus laikais, kai abipusio nuosprendžių pripažinimo baudžiamuosiuose klausimuose principas tampa kertiniu akmeniu teisminiam bendradarbiavimui ES.

h. Kaip ES kovos su organizuotu nusikalstamumu priemone galima laikyti Europos Komisijos finansuojamas programas, kuriomis siekiama gerinti bendradarbiavimą tarp institucijų ir narių, įpareigotų kovoti su organizuotu nusikalstamumu bei užkirsti kelią šiam reiškiniui. Smulkesnė informacija apie programas pateikta priede Nr. 3.

Be šių struktūrų, yra ir kitų ES iniciatyvų, kurios remia kovą su organizuotu nusikalstamumu[72].

2.3. ES ryšiai su kitomis organizacijomis, kovojančiomis su organizuotu nusikalstamumu

1. Jungtinių Tautų Organizacija (JTO). JTO sudaro 192 narės, visos ES narės yra JTO narės, taip pat JTO nare yra ir Rusija.

a. ES 2004 m. gegužės 21 d. patvirtino Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą. Taip pat pasirašyti visi trys papildomi protokolai prie šios konvencijos, du iš jų jau patvirtinti.

b. Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras[73] (UNODC). UNODC įkurtas 1997 m. Biuro mandatas apima pagalbos šalims narėms teikimą kovojant prieš

---

[69] Tarybos 2004 m. vasario 19 d.reglamentas Nr. 377/2004 Dėl imigracijos ryšių palaikymo pareigūnų tinklo sukūrimo//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0377:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-07-25.

[70] http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_lt.html; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

[71] http://www.eurojustice.org/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

[72] Kitos iniciatyvos, gerinančios bendradarbiavimą per sieną, taip pat – kovą su organizuotu nusikalstamumu: 1. Europos arešto orderis; 2. pasiūlytas Europos įrodymų orderis; 3. visų ES teismų pripažinimas kitų valstybių ankstesnių apkaltinamųjų nuosprendžių; 4. pasiūlymas padidinti karšto persekiojimo įgaliojimus; 5. bankinių lėšų pervedimų reglamentavimas; 6. duomenų saugojimas; 7. Šengeno informacinė sistema; 8. muitinės informacinė sistema bei muitinės bylų identifikavimo duomenų bazė.

[73] http://www.unodc.org/unodc/index.html; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

nelegalius narkotikus, nusikaltimus ir terorizmą. Vis daugiau dėmesio skiriama kovai prieš tarptautinį nusikalstamumą ir terorizmą.

c. Tarptautino nusikalstamumo prevencijos centras[74] (*The Centre for International Crime Prevention* (CICP)). Įkurtas 1997, atsakingas už nusikaltimų prevenciją, baudžiamąją justiciją ir baudžiamosios teisės reformą. CICP dirba kartu su Šalimis Narėmis, siekiant sustiprinti teisėtumą, remti stabilią ir įgyvendinamą baudžiamosios justicijos sistemą ir kovoti su augančiomis transnacionalinio nusikalstamumo, korupcijos ir prekybos žmonėmis grėsmėmis.

2. Ekonominio bendradarbiavimo ir vystymosi organizacija[75] (*Organisation for economic and co-operation and development* (OECD)). Tai tarptautinė organizacija padedanti vyriausybėms kovoti su pasaulinės ekonomikos socialiniais, ekonominiais ir valdymo iššūkiais. Iš trisdešimties šios organizacijos narių, 19 yra ES valstybės narės[76]. ES Komisija taip pat dalyvauja šios organizacijos veikloje. 2007 m. gegužės mėn. OECD šalys nusprendė pakviesti dar kelias šalis, iš kurių 2 ES narės (Estiją, Slovėniją) bei Rusiją pradėti derybas dėl narystės organizacijoje.

3. Finansinių veiksmų darbo grupė[77] (*Financial Action Task Force on Money Laundering* (FATF)). FATF yra tarpvyriausybinė institucija, kuri tiek nacionaliniu, tiek ir tarptautiniu lygiu vysto ir remia politikas kovai su pinigų plovimu. Tarp 33 šios institucijos narių 15 narių yra ES valstybės narės[78], Rusija, Europos Komisija.

4. Europos Taryba[79]. Europos Taryba – tarpvyriausybinė organizacija, kurios vienas iš tikslų yra ieškoti sprendimų problemų, su kuriomis susiduria Europos visuomenė (mažumų diskriminavimo, ksenofobijos, netolerancijos, aplinkos apsaugos, žmonių klonavimo, AIDS, narkomanijos, organizuoto nusikalstamumo ir t.t.). Europos Taryba 2001 m. rugsėjo 19 d. priėmė 28 pagrindinius principus kovai su organizuotu nusikalstamumu, išspausdino 9 studijas geriausios praktikos įvairiomis temomis. Šių studijų tikslas – išanalizuoti egzistuojančius sprendimus kovai su organizuotu nusikalstamumu ir paskatinti geriausios praktikos apsikeitimą.

3. Interpolas[80]**.** Interpolas - tarptautinė kriminalinės policijos organizacija, koordinuojanti valstybių policijos institucijų veiklą tarptautinio pobūdžio nusikaltimų prevencijos ir nubaudimo srityje. Interpolas įkurtas 1923 m. Vienoje, po Antrojo Pasaulinio karo persikėlė į Paryžių, o 1988 – į Lioną. Šiuo metu Interpolo narėmis yra 186 valstybės. Visos ES valstybės narės yra Interpolo dalyvės. Jos nare taip pat yra ir Rusija.

---

[74] http://www.unodc.org/unodc/crime_cicp.html; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[75] http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[76] Airija, Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Portugalija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Graikija, Lenkija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Slovakija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija.
77 http://www.fatf-gafi.org/pages/0,3417,en_32250379_32236836_1_1_1_1_1,00.html
[78] Airija, Austrija, Belgija, Danija, Portugalija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Graikija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Suomija, Švedija,Vokietija.
[79] http://www.coe.int/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[80] http://www.interpol.int/public/ICPO/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

4. G8 Lyono grupė[81]. G8 yra neformali 8 valstybių grupė: Kanados, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Japonijos, Rusijos, Jungtinės Karalystės ir Jungtinių Amerikos Valstijų. ES taip pat dalyvauja G8 grupėje, ją atstovauja Europos Komisijos ir šalies, kuri G8 viršūnių susitikimo metu prezidentauja Europos Vadovų Tarybai, vadovas. Nuo 1995 m. viršūnių susitikimo G8 bendradarbiauja kovoje su organizuotu nusikalstamumu. Buvo sudaryta vyresniųjų ekspertų grupė, žinoma kaip Lyono Grupė, kuriai buvo pavesta peržiūrėti ir įvertinti egzistuojančius tarptautinius susitarimus ir mechanizmus kovojant su organizuotu nusikalstamumu bei pateikti rekomendacijas kaip pašalint spragas, kurias ji rastų. Lyono grupė sudarė katalogą iš 40 svarbiausių rekomendacijų, kurios 1996 m. birželio mėn. buvo patvirtino G8 valstybių vadovų susitikimo Lyone metu ir pavadintos "G8 rekomendacijos dėl transnacionalinio nusikalstamumo"[82]. Šios rekomendacijos susideda iš principų, geriausios praktikos ir veiksmų, kuriuos G8 laiko kaip patobulinančiais jau egzistuojančius būdus apsaugoti visuomenę nuo transnacionalinio nusikalstamumo ir terorizmo grėsmės. G8 Lyono grupė ypač aktyvi buvo ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimo, teisminio bendradarbiavimo ir kovos su modernios technologijos nusikaltimais srityse. Po rugsėjo 11-os teroristinių išpuolių ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į ryšius tarp organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo.

5. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija[83] (*Organisation for Security and Cooperation in Europe* (OSCE)). Anksčiau žinoma kaip Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje konferencija, OSCE iš pradžių buvo politinis procesas, nustatantis esminius tarptautinių reikalų tvarkymą reglamentuojančius principus, skirtas tarp valstybių sumažinti įtampą ir sukurti daugiau pasitikėjimo. Šiuo metu organizacijai priklauso 55 valstybės, įskaitant visą Europą, Kanadą ir JAV.

6. Kongresas „Kovojant su organizuotu nusikalstamumu partnerystėje"[84] („*Tackling Organised Crime in Partnership*"). Pirmas Europos Kongresas dėl partnerystės tarp viešo ir privataus sektorių partnerystės vystymo, nustatant, įvertinat ir užkertant kelią organizuoto nusikalstamumo žalai, vyko 2003 m. lapkričio 20-21 d. Dubline. Šis kongresas buvo finansuojamas Europos Komisijos pagal AGIS programą. Dalyvavo daugiau nei 300 viešo ir privataus sektorių atstovų iš visų ES šalių narių bei pretenduojančių narių, taip pat atstovai iš trečiųjų šalių ir tarpvyriausybinių organizacijų (Interpolo, Europolo, Tarptautinės muitinės organizacijos), nevyriausybinių organizacijų, pramonės asociacijų ir mokslinės aplinkos. Paskutinis kongresas vyko 2006 m. lapkričio 22-26 d. Londone. Kitas numatomas 2007 m. lapkričio mėn.

---

[81] http://www.g7.utoronto.ca/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[82] G8 Recommendations on Transnational Crime//http://canada.justice.gc.ca/en/news/g8/doc1.html; prisijungimo laikas: 2007-07-20.
[83] www.osce.org; prisijungimo laikas: 2007-10-20.
[84] Tackling Organised Crime in Partnership//http://www.tocpartnership.org/orgcrime2003/website.asp?page=home; prisijungimo laikas: 2007-07-20.

Kovos su organizuotu nusikalstamumu prioritetai

Po 2004 m. Madrido sprogdinimo įvykių bei 2005 m. Londono užpuolimų organizuoto nusikalstamumo klausimai lieka antroje eilėje, nors narkotikai ir prekyba žmonėmis išlieka politikos prioritetais. Nuo 2004 m. kovos su organizuotu nusikalstamumu priemonės buvo įtrauktos į antiteroristinę politiką, kadangi daug žingsnių, priimtų prieš teroristų išpuolius, taip pat apima ir nusikalstamus veiksmus. Pavyzdžiui, daugelis priemonių, įtrauktų į antiterorizmo veiksmų planą[85], kurios turėjo būti įgyvendintos iki 2005 gruodžio mėn., taip pat buvo taikomos ir organizuoto nusikalstamumo veikoms (priemonės, susijusios su Europos arešto orderiu, su žvalgybinės informacijos apsikeitimo supaprastinimu ir pan.).

ES Taryba 2007 m. gegužės 15 d. pateikė išvadas, kuriomis nustatomi ES kovos su organizuotu nusikalstamumu prioritetai, grindžiami 2007 m. OCTA (pirmą sykį kovos su organizuotu nusikalstamumu prioritetai buvo nustatyti 2006 m.). ES Taryba yra įsitikinusi, kad kovojant su organizuotu nusikalstamumu dėmesys turėtų būti sutelktas į jo keliamų grėsmių ir žalos mažinimą. Tarybos nuomone, remiantis 2007 m. OCTA, 2007 m. daugiausia dėmesio ES turėtų skirti šioms nusikalstamoms rinkoms: a) neteisėtai prekybai narkotikais, visų pirma sintetiniais narkotikais; b) žmonių kontrabandai ir prekybai žmonėmis, ypač susijusiai su nelegalia imigracija; c) sukčiavimui, visų pirma dideliais mokesčiais apmokestinamų prekių srityje, ir pridėtinės vertės mokesčių „karuselinis“ sukčiavimui; d) euro padirbinėjimui; e) prekių klastojimui ir intelektinės nuosavybės vagystei; f) pinigų plovimui[86].

Remiantis Tarybos išvadomis, visos atitinkamos valstybių narių institucijos, planuodamos savo atskirus ir bendrus veiksmus kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje bei savo nacionalines strategijas ir prioritetus, turėtų atsižvelgti į tarybos patvirtintus strateginius prioritetus.

Apibendrinant šį skyrių, galima teigti, kad ES skiria ypatingą dėmesį kovai su organizuotu nusikalstamumu. Dalis klausimų yra sprendžiami ES lygmeniu (Amsterdamo sutartis dalį trečiojo ES ramsčio reikalų „perdavė“ Europos Bendrijos (t. y. pirmojo ramsčio) kompetencijai, nuo tada ši politika imta reguliuoti ne tarpvyriausybinio, bet viršvalstybinio reguliavimo priemonėmis, taip pat šioje srityje įsigalioja Europos Teisingumo teismo jurisdikcija), dalis – pačių valstybių narių (trečiajame ramstyje liko siauresnis klausimų ratas - policijos ir teismų bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose)[87]. ES įkurta nemažai struktūrų, kurios kovoja su organizuotu nusikalstamumu arba prisideda prie šios kovos.

---

[85] Commission staff working document: Revised Action Plan on Terrorism. <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st10/st10694.en05.pdf>, prisijungimo laikas: 2007-07-08.

[86] Draft Council conclusions setting the EU priorities for the fight against organised crime based on the OCTA 2007. <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st07/st07547-re03.en07.pdf>, prisijungimo laikas: 2007-07-25.

[87] Eurobarometro atliktos apklausos apie ES vaidmenį teisingumo, laisvės, ir saugumo erdvėje metu (apklausa atlikta 2006 m. birželio – liepos mėn.), 86 procentai apklaustųjų teigė, kad turėtų būti daugiau priimama sprendimų ES lygmeniu kovoje su organizuotu nusikalstamumu (Special Eurobarometer: The role of the European Union in Justice,

3. ES IR RUSIJOS BENDRADARBIAVIMAS TEISINGUMO IR VIDAUS REIKALŲ SRITYJE

Grėsmės, kaip antai terorizmas, organizuotas nusikalstamumas susiformuoja ir už ES ribų. Todėl ES turi parengti bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis strategiją. ES ir Rusijos glaudesnis bendradarbiavimas bei gera kaimynystė yra visos Europos stabilumo, saugumo garantas[88].

ES santykiai su Rusija yra plėtojami per Strateginę Partnerystę, apimančią 4 bendras erdves.

1994 m. pasirašytas Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimas, nustatantis Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Rusijos Federacijos partnerystę (toliau – PBS), kuris įsigaliojo 1997 m. PBS nustato teisnius bendradarbiavimo rėmus, prekybos ir ekonominius ryšius, kurie ES ir Rusijos santykiuose yra esminiai. Šiame susitarime pabrėžta, kad ES ir Rusija yra strateginiai partneriai.

PBS nustatyta institucinė sistema reguliarioms konsultacijoms tarp ES ir Rusijos[89]:

1. Viršūnių susitikimai. Susitikimai vyksta iš principo du kartus per metus tarp ES Tarybos pirmininko ir Europos Bendrijų Komisijos pirmininko bei Rusijos prezidento. Vienas susitikimas - Maskvoje, kitas - pirmininkaujančios ES Tarybai valstybės sostinėje. Jų metu nubrėžiamos strateginės ES-Rusijos santykių vystymo kryptys.

2. Ministrų lygmeniu politinis dialogas vyksta Nuolatinėje Bendradarbiavimo Taryboje ir kitomis progomis, įskaitant ir susitikimus su ES troika, abipusiu susitarimu. Ministrai, atsakingi už įvairias politikos sritis, gali susitikti tiek dažnai, kiek tai reikalinga, ir aptarti specifinius klausimus. Nuolatinės Bendradarbiavimo Tarybos posėdžiuose ligi šiol dalyvavo užsienio reikalų ministrai, teisingumo ir vidaus reikalų ministrai bei energetikos, transporto ir aplinkos ministrai.

3. Vyresniųjų pareigūnų ir ekspertų susitikimai.

4. Politinis dialogas dėl plataus spektro aktualių tarptautinių klausimų vyksta reguliarių užsienio reikalų ministrų susitikimų metu, vyresniųjų ES pareigūnų ir Rusijos kolegų susitikimų metu, kasmėnesinių Rusijos ambasadorių ES su Politinio ir Saugumo Komiteto troika susitikimų metu bei ekspertų lygmeniu. Nuo 2005 m. vyksta reguliarios konsultacijos dėl žmogaus teisių.

Freedom and Security policy areas. Fieldwork June – July 2006. Publication February 2007//http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_266_en.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-07).

[88] Pavyzdžiui, Eurobarometro atliktos apklausos apie ES ir jos kaimynes metu (apklausa atlikta 2006 m. gegužės – birželio mėn.), 59 procentai apklaustųjų teigė, kad ES ir kaimyninių šalių bendradarbiavimas kovoje su organizuotu nusikalstamumu yra labai svarbus, ir tik 7 procentai apklaustųjų turėjo neigiamą nuomonę (Special Eurobarometer: The European Union and its Neighbours. Fieldwork May-June 2006. Publication October 2006// http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_259_en.pdf; prisijungimo laikas: 2007-08-07).

[89] European Commission: EU-Russia relations“// http://ec.europa.eu/external_relations/russia/summit_05_07/2007_eng.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-04.

5. Politinis dialogas parlamentų lygmeniu (tarp Europos Parlamento ir Rusijos Parlamento (Valstybės Dūmos ir Federacijos Tarybos)) vyksta Parlamentiniame bendradarbiavimo komitete. Abiejų parlamentų nariai susitinka reguliariai ir apsikeičia nuomonėmis dėl einamųjų klausimų.

Teisingumo ir Vidaus reikalų klausimai yra aptariami visų lygių susitikimuose: nuo ES – Rusijos viršūnių susitikimų iki ekspertų lygio susitikimų. PBS pagrindu įkurtas Teisingumo ir vidaus reikalų pakomitetis. Taip pat vadovaujantis PBS įkurta Teisingumo ir vidaus reikalų nuolatinė bendradarbiavimo taryba ministrų lygmeniu.

1999 m. birželio mėn. buvo priimta ES bendroji strategija Rusijos atžvilgiu[90]. Šioje strategijoje numatoma siekti atviros, stabilios ir pliuralistinės demokratijos Rusijoje, paremtos įstatymo viršenybe ir rinkos ekonomika. Akcentuojama, kad intensyvus bendradarbiavimas su Rusija padės išlaikyti stabilumą Europoje bei vieningai spręsti iškilusias problemas. Siekdama įgyvendinti šį bendradarbiavimą, ES nutarė užmegzti intensyvesnį dialogą su Rusija šiose srityse: užsienio bei saugumo politikos, ekonomikos, energetikos ir kovos su organizuotu nusikalstamumu.

Tų pačių metų spalį Rusija priėmė „Vidutinės trukmės strategiją ES atžvilgiu (2000-2010 m.)"[91]. Joje teigiama, kad strategija numato vieningos Europos, be jokių skiriamųjų linijų, kūrimą bei subalansuotą Rusijos ir ES pozicijų stiprinimą XXI a. tarptautinėje bendruomenėje. Vienas iš šios strategijos elementų yra susijęs su bendradarbiavimu teisėsaugos srityje ir yra tiesiogiai skirtas operatyvaus bendradarbiavimo su ES struktūromis, kovojančiomis su transnacionaliniu organizuotu nusikalstamumu, įskaitant kovą su pinigų plovimu ir neteisėta narkotikų apyvarta ir kitus nusikaltimus, nustatymui. Taip pat numato dalyvavimą ES programose ir planuose, skirtuose kovai su organizuotu nusikalstamumu, personalo mokymui, įskaitant techninės pagalbos programas. Numatyta, kad bus siekiama vystyti Rusijos teisminių institucijų civilinėse ir baudžiamosiose bylose, muitinės, mokesčių ir kitų teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą su ES ir jos valstybių narių atitinkamomis struktūromis.

Sankt Peterburgo ES-Rusijos viršūnių susitikime 2003 m. gegužės mėn. ES ir Rusija susitarė sustiprinti tarpusavio bendradarbiavimą ilgainiui sukuriant „keturias erdves" Partnerystės ir bendradarbiavimo sutarties rėmuose. Buvo nuspręsta sukurti:

a) bendrą ekonominę erdvę;
b) bendrą laisvės, vidaus saugumo ir teisingumo erdvę,
c) bendrą išorinio saugumo erdvę;
d) bendrą mokslo ir šveitimo, taip pat kultūros erdvę[92].

---

[90] Common Strategy of the European Union of 4 June 1999 on Russia// http://ec.europa.eu/external_relations/ceeca/com_strat/russia_99.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-03.
91 The Russian Federation Middle Term Strategy towards the European Union (2000 - 2010)// http://www.delrus.ec.europa.eu/en/p_245.htm; prisijungimo laikas: 2007-06-03.
[92] EU-Russia Summit May 2003: Joint Statement//http://ec.europa.eu/external_relations/russia/sum05_03/js.htm; prisijungimo laikas:2007-06-05.

2005 m. gegužės mėn. Maskvos Rusijos-ES viršūnių susitikimo dalyviai patvirtino šių keturių bendradarbiavimo sričių „kelio gaires“.

2007 m. lapkričio pabaigoje baigiasi pradinis dešimties metų ES – Rusijos PBS galiojimo laikotarpis. Per 10 metų nuo PBS susitarimo įsigaliojimo ES – Rusijos santykiai reikšmingai evoliucionavo. Dėl to šalys sutarė rengti naują, teisiškai saistantį, ilgalaikį, visapusį susitarimą (post-PBS), užtikrinantį tolesnę ES – Rusijos santykių plėtrą. Šiuo metu tai vienas pagrindinių ES – Rusijos darbotvarkės klausimų kartu su energetinio saugumo klausimais.

Komisijos komunikate „Dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės išorės matmens strategijos“ numatyta, kad „bendradarbiaujant su Rusija, teisingumo, laisvės ir saugumo klausimai yra strateginės partnerystės pagrindas, atsispindintis plačioje Bendroje laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje, kuri privalo būti veiksmingai įgyvendinta prioritetinėse srityse, kaip antai teisinė valstybė, kova su terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu, taip pat pinigų plovimu, korupcija ir prekyba žmonėmis bei narkotikais, kova su vaikų pornografija internete, duomenų apsauga, dokumentų apsauga, sienų demarkacija ir valdymas. Ne tik platus dialogas daugelyje lygmenų, bet ir Europolo ir Rusijos susitarimas, Kovos su organizuotu nusikalstamumu veiksmų planas, kontaktai su Eurojustu ir ryšių palaikymo pareigūnų tinklu yra naudingas glaudžių darbo ryšių palaikymo pagrindas. Readmisijos sutarčių ir supaprastintos vizų tvarkos susitarimų užbaigimas rodo ryžtą toliau bendradarbiauti ir taip pat bus naudingas diskusijoms dėl ilgalaikės bevizio režimo perspektyvos“[93].

Tarp Europolo ir Rusijos 2003 m. lapkričio 6 d. pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas[94]. Šis susitarimas leidžia Rusijos Federacijos institucijoms ir Europolui keistis strategine ir technine informacija kovojant su sunkiomis organizuoto nusikalstamumo formomis, tokiomis kaip: prekyba narkotikais, nelegali imigracija, prekyba žmonėmis, pinigų plovimas ir terorizmas. Pavyzdžiui, gali būti sukurti ankstaus informavimo apie naujus veikimo būdus mechanizmai bei grėsmių įvertinimai. Antru žingsniu susitarimas turės būti praplėstas įtraukiant operatyvų bei su tyrimais susijusį bendradarbiavimą.

Kaip dalis bendros laisvės, vidaus saugumo ir teisingumo erdvės įgyvendinimo, buvo nustatyti kontaktai tarp Rusijos ir FRONTEX, taip pat tarp Rusijos ir EUROJUST.

Kaip jau rašyta aukščiau, Sankt Peterburgo ES-Rusijos viršūnių susitikime 2003 m. gegužės mėn. ES ir Rusija susitarė sustiprinti tarpusavio bendradarbiavimą ilgainiui sukuriant „keturias erdves“ Partnerystės ir bendradarbiavimo sutarties rėmuose. Viena iš tų erdvių - bendra

[93]Komisijos komunikatas Dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės išorės matmens strategijos//http://209.85.129.104/search?q=cache:-aRFFn_nmNwJ:www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2005)0491_/com_com(2005)0491_lt.pdf+europolo+ir+rusijos+susitarimas&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-04-10.

[94] Agreement on co-operation between the European Police Office and the Russian Federation// http://www.europol.europa.eu/legal/agreements/Agreements/16191.pdf; prisijungimo laikas: 2007-10-01.

laisvės, vidaus saugumo ir teisingumo erdvė. Tai kertinis akmuo toliau vystyti bendradarbiavimą šioje srityje.

Bendradarbiavimas bendroje laisvės, vidaus saugumo ir teisingumo erdvėje apima:

1. Sienų valdymą, įskaitant pasienio ir muitinės kontrolę kertant Rusijos ir esamų bei būsimų ES šalių narių sienas, taip pat kertant Rusijos ir trečiųjų šalių sienas.

2. Migracijos valdymo stiprinimą. Vienas iš punktų – projektai, skirti mažinti nelegalią migraciją, ypač prekybą žmonėmis.

3. Kovą su pinigų plovimu.

4. Bendradarbiavimą kovoje su narkotikų prekyba. Komisija teikia pagalbą gerinant infrastruktūrą ir mokymo programas iš Rusijos ir kitų NVS šalių narių, įtrauktų į kovą su nusikaltimais, susijusiais su narkotikais bei kitomis organizuoto nusikalstamumo formomis. ES pastangos kovoti su narkotikais, kurių kilmės šaltinis yra Afganistanas, yra įgyvendinamos per tris programas: BOMCA (sienų modernizavimas), CADAP (narkotikų prekybos ir piktnaudžiavimo jais prevencija) ir SCAD (Kaukaze).

5. Bendradarbiavimą tarp policijos ryšio pareigūnų. Jis vyksta dvišaliu pagrindu tarp šalių, turinčių sienas su Baltijos jūra. Yra įkurta speciali Baltijos jūros grupė (*Task Force*) kovai su organizuotu nusikalstamumu. Patirtis, įgyta iš šio bendradarbiavimo, dažnai yra naudojama kaip modelis ES – Rusijos Teisingumo ir Vidaus reikalų bendradarbiavimui.

6. Teisminį bendradarbiavimą ir teismų bei teisinės sistemos reformą Rusijoje.

7. Bendradarbiavimą kovoje su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu. ES ir Rusija įgyvendina 2000 m. priimtą Veiksmų planą prieš organizuotą nusikalstamumą[95] ir Bendros erdvės skyrių dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu[96].

Kaip matyti, be konkrečios bendradarbiavimo kovoje su organizuotu nusikalstamumu srities, yra išskiriamos dar atskiros sritys, kurios apima bendradarbiavimą kovoje su atskiromis nusikalstamos veikos rūšimis (narkotikų prekyba, pinigų plovimas, nelegali imigracija).

3.1. Veiksmų plano prieš organizuotą nusikalstamumą nuostatos

Šis ES ir Rusijos 2000 m. priimtas veiksmų planas skirtas vystyti glaudų bendradarbiavimą tarp ES, jos šalių narių ir Rusijos Federacijos kovoje su organizuotu nusikalstamumu. Šis bendradarbiavimas numato nemažai tam tikrų priemonių, bet didžiausias

[95] European Union action plan on common action for the Russian Federation on combating organised crime//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2000/c_106/c_10620000413en00050012.pdf; prisijungimo laikas: 2008-08-11.
[96] EU-Russia: Road map for the 4 Common Spaces//http://www.eu2005.lu/en/actualites/documents_travail/2005/05/10-4spaces/4spaces.pdf; prisijungimo laikas: 2007-10-18.

dėmesys skiriamas bendradarbiavimui teisėsaugos ir teismų sferose, kad kova su organizuotu nusikalstamumu būtų įgyvendinama plačia apimtimi. Dėmesys skiriamas taip pat ir prevencinėms priemonėms. Taip pat atkreipiamas dėmesys į šioje srityje nuveiktą darbą kitų šalių narių ir darbą, atliktą kitų tarptautinių organizacijų. Organizuotos nusikalstamos grupuotės, veikiančios ES narių ir Rusijos teritorijose, bendradarbiauja įvairiose nusikalstamumo srityse, nors labiausiai tai liečia prekybą žmonėmis, narkotikais, ginklais ir vogta nuosavybe, taip pat pinigų plovimą, korupciją, nusikaltimus aukštų technologijų sferoje, finansinius nusikaltimus ir nelegalią imigraciją. Todėl šis planas pirmiausia ir nukreiptas į kovą su šiais nusikaltimais.

Veiksmų planas išskiria šias bendradarbiavimo sferas:

a) bendradarbiavimą teisminėje sferoje;

b) teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą;

c) bendradarbiavimą tarp kitų tarptautinių organizacijų.

1. Bendradarbiavimas teisminėje sferoje

Siekiama sukurti atitinkamus teisinius rėmus bendradarbiavimui šioje srityje:

a) imamasi tam tikrų įstatyminių ir kitokių priemonių, skirtų susitarimų realizacijai, pagal kuriuos bendradarbiavimas teisminėje srityje gali būti įgyvendinamas su kitomis šalimis;

b) ratifikuojami ir visiškai realizuojami tarptautiniai susitarimai, kurie yra labai svarbūs kovojant su organizuotu nusikalstamumu:

- Europos Konvencija dėl ekstradicijos (1957 m.) ir jos Papildomi protokolai (1975 m. ir 1978 m.);

- Europos Konvencija dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose (1959 m.) ir jos Papildomas protokolas (1978 m.);

- Konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo (1990 m.);

- Susitarimas dėl neteisėtos prekybos jūra, įgyvendinantis Jungtinių Tautų Organizacijos konvencijos dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta 17 straipsnį (1995 m.);

- Jungtinių Tautų Konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta (1998 m.);

- Europos konvencija dėl kovos su terorizmu (1977 m.);

- Baudžiamosios teisės konvencija dėl korupcijos (1999 m.);

- Civilinės teisės konvencija dėl korupcijos (1999 m.);

- Konvencija dėl asmenų apsaugos, susijusios su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (1981 m.).

Galima paminėti ir kitas Konvencijas, kurios gali būti panaudotos kovoje su organizuotu nusikalstamumu, iš jų: Tarptautinė konvencija dėl kovos su pinigų padirbinėjimu ir jos protokolai (1929 m.) bei Konvencija dėl supančios aplinkos apsaugos per baudžiamąją teisę (1998 m.).

Rusijai reikalingas palaikymas, kad ji taptų kiekvieno iš šių instrumentų dalimi. Rusijos Federacija turi turėti galimybę bendradarbiauti su kitomis šalimis laikantis tarptautinių standartų.

c) ratifikuojami ir visiškai įgyvendinami tarptautiniai instrumentai žmogaus teisių apsaugos srityje.

Tam, kad padidintų Rusijos bendradarbiavimo teisminėje sferoje, liečiančioje kovą su organizuotu nusikalstamumu, efektyvumą, ES vykdo Rusijoje su tuo susijusį darbą tam, kad:

1) Rusijos Federacijos teisminės institucijos galėtų ypatingą dėmesį skirti prioritetinėms kryptims, kurios gali būti nustatomos ir peržiūrimos kartu ES ir Rusijos Federacijos;

2) Rusijos Federacijoje būtų organizuoti ir pradėtų veikti centriniai kontaktiniai punktai, skirti įgyvendinti bendradarbiavimą teisminėje sferoje;

3) Rusijos Federacijos teisminės institucijos nustatytų kontaktus su kolegomis iš šalių narių, taip pat su Europos teisminiu tinklu.

ES teikia pagalbą Rusijai:

a) parengiant procedūras, atsižvelgiant į pažangią patirtį įgyvendinat tarptautinį bendradarbiavimą teisminėje srityje;

b) reguliariai rengiant pasitarimus ir seminarus, kad perduotų pažangią patirtį įgyvendinat bendradarbiavimą teisminėje srityje;

c) apmokant asmenis, įgyvendinančius bendradarbiavimą praktikoje;

d) kartu su šalimis narėmis parengiant mokymo priemones dėl bendradarbiavimo teisminėje praktikoje tarp valstybių narių ir Rusijos Federacijos, taip pat parengiant dokumentą, nušviečiantį visus minėto bendradarbiavimo teigiamus momentus ir pasiekimus;

e) vykdant bendrus veiksmus, nukreiptus užtikrinti bendradarbiavimą teisinės pagalbos suteikimo srityje, remiantis atitinkamomis Finansinių veiksmų darbo grupės (FATF) rekomendacijomis ir skirtais optimizuoti darbą su ofšoriniais centrais trečiose šalyse.

2. Teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas

Siekiant toliau vystyti teisėsaugos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo procedūras, taip pat bendrą teisėsaugos institucijų veiklos efektyvumą, ES imasi priemonių, kad parengtų bendrus su kompetentingomis Rusijos Federacijos institucijomis susitarimus.

1. Rusijos Federacijos teisėsaugos institucijos skiria ypatingą dėmesį prioritetiniams klausimams. Šie prioritetai gali būti nustatomi kartu su ES.

2. ES valstybės narės ir Rusijos Federacijos teisėsaugos institucijos gali keistis techninė, operatyvia ir strategine informacija bei duomenimis apie plataus spektro organizuoto

nusikalstamumo problemas, atsižvelgdamos į būtinumą užtikrinti laikymąsi įstatyminių ir kitų priemonių, įgyvendinančių atitinkamus informacijos konfidencialumo ir apsaugos reikalavimus, operatyvinių ir strateginių duomenų, pateiktų Rusijos Federacijos teisėsaugos institucijų, atžvilgiu.

3. Rusijos Federacija nustato centralizuotus kontaktinius punktus, skirtus keistis informacija su ES valstybių narių teisėsaugos struktūromis.

4. Rengiami vieningi principai, kurie sunkių nusikaltimų atvejais, dalyvaujant organizuotoms nusikalstamoms grupėms, leidžia Rusijos Federacijos ir ES kompetentingoms institucijoms taikyti specialias tyrimo technikas, tokias kaip kontrolinis gabenimas.

5. Rusijos Federacijos teisėsaugos institucijų personalui organizuojami kvalifikacijos kėlimo kursai, kad būtų užtikrintas efektyvus tarptautinio bendradarbiavimo mechanizmas.

6. Rengiami bendri ES valstybių narių ir Rusijos Federacijos teisėsaugos institucijų, kurių veikla susijusi su kova su organizuotu nusikalstamumu, ekspertų posėdžiai, pvz., kad aptartų organizuotų nusikalstamų grupuočių tyrimus ir pan.

7. Kartu su ES valstybėmis narėmis organizuojamos teisėsaugos institucijų ekspertų mainų programos bendradarbiavimui plėtoti.

8. Stiprinama sienų kontrolė tam, kad efektyviai užkirstų kelią neteisėtai narkotikų apyvartai.

9. Finansinės organizacijos nustato atitinkamas taisykles ir instrukcijas, kad praneštų apie įtartinus sandorius kompetentingoms įgaliotoms institucijoms ir kad teiktų visapusišką pagalbą teisėsaugos institucijoms, esant įtarimui dėl pinigų plovimo.

10. Keitimasis informacija apie įtartinus sandorius atitinkamais atvejais vykdomas tarp ES valstybių narių ir Rusijos Federacijos atitinkamų institucijų, renkančių finansinę informaciją, atsižvelgiant į būtinumą užtikrinti priėmimą įstatyminių ir kitų priemonių, įgyvendinančių reikiamo konfidencialumo laikymąsi ir informacijos apsaugos reikalavimų vykdymą, duomenų, pateiktų atitinkamos Rusijos Federacijos institucijos, atžvilgiu.

11. Ypatingas dėmesys yra skiriamas informacijos patikimumui, kuri gali būti naudinga kovai su organizuotu nusikalstamumu (pvz. transporto priemonių savininkų registracijos sąrašai).

12. Ypatingos pastangos nukreipiamos į palaikymą žmonių, siekiančių išeiti iš organizuotų nusikalstamų grupuočių, taip pat į apsaugos garantijų suteikimą žmonėms, bendradarbiaujantiems su teisminėmis institucijomis.

13. Organizuojamos informacinės kampanijos ir tarptautinės programos, nukreiptos į organizuoto nusikalstamumo prevenciją ir mažinimą, kartu parengiant Europos strategiją dėl organizuoto nusikalstamumo prevencijos, įgyvendinamą bendradarbiaujant Europos Komisijai ir Europolui.

14. Remiami moksliniai tyrimai problemų, turinčių bendrą interesą.

15. Rengiami sugretinami analizės metodai.

Ryšių pareigūnai. Tolimesnio bendradarbiavimo tarp ES valstybių narių ir Rusijos Federacijos ryšių pareigūnų vystymui, ES užtikrina ryšių pareigūnų susitikimų reguliarumą, dalyvaujant Europolui ir Europos Komisijai. Esant būtinumui, Rusijos Federacijos kompetentingų institucijų ryšių pareigūnai, pasiųsti į ES valstybes nares, taip pat kviečiami dalyvauti šiuose susitikimuose. Papildomai prie informacijos keitimosi ryšių pareigūnai turi galimybę peržiūrėti plano įgyvendinimo kelius (būdus) ir teikti pasiūlymus, nukreiptus į šio proceso stiprinimą. Dėmesys taip pat skiriamas Rusijos Federacijos ryšių pareigūnų išdėstymui ES valstybėse narėse. Be to, rengiami ES valstybių narių ir kitų valstybių ryšių pareigūnų susitikimai Rusijos Federacijoje, kad keistųsi informacija. Esant būtinumui, į šiuos susitikimus kviečiami Rusijos Federacijos valdžios atstovai.

Europolas. Remiantis ES bendrąja strategija Rusijos atžvilgiu, bendradarbiavimas tarp Europolo ir kompetentingų Rusijos Federacijos institucijų yra plėtojamas remiantis Europolo konvencija ir atitinkamais Tarybos sprendimais, atsižvelgiant į sutartus prioritetus.

3. Bendradarbiavimas tarp kitų tarptautinių organizacijų

ES ir jos valstybės narės, pagal galimybes kartu su Rusijos Federacija, įgyvendina bendradarbiavimą organizuoto nusikalstamumo klausimais tarp kitų tarptautinių organizacijų (pvz.: tai liečia Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą ir jos protokolus, ir pan.). Tai taikoma galimam bendradarbiavimui atitinkamų techninės pagalbos programų atžvilgiu, kurias vykdo kitos organizacijos, tokios kaip: Europos Taryba, JTO.

Veiksmų koordinavimas. Tam, kad veiksmų planas būtų sėkmingai ir efektyviai įgyvendinamas, būtina užtikrinti bendradarbiavimą tarp šalių, įskaitant ES valstybes nares, Tarybą, Komisiją ir Rusijos Federacijos valstybines institucijas. Taip pat būtina maksimali koordinacija dvišalių akcijų, programų ir instrumentų, numatytų Veiksmų plane. Be to, gali būti daromi būtini pataisymai.

Konsoliduojama koordinacija tarp valstybių narių ir Komisijos tam, kad efektyviai planuotų ES programas, kad būtų užtikrintas nuoseklumas ir išvengta pasikartojimų. Be to, valstybės narės papildomai koordinuoja savo veiksmus Rusijos atžvilgiu.

Imamasi priemonių, kad būtų sudarytas šiuolaikinis informacinis sąrašas visų Bendrijos ir valstybių narių tarpusavio veiksmų su Rusijos Federacija organizuoto nusikalstamumo klausimais, taip pat atitinkamų teisinių instrumentų. Be to, valstybėms narėms suteikta galimybė pasidalinti su Rusijos Federacijos valstybinėmis institucijomis patirtimi, realizuojant ES mastu patvirtintas kovos su organizuotu nusikalstamumu priemones.

Analogiškai Rusijos Federacijos valdžios institucijos skatinamos teikti informaciją apie situaciją su nuoroda į tarptautinio bendradarbiavimo Specialios federalinės programos kovai su

organizuotu nusikalstamumu, patvirtintos Rusijos Federacijos Vyriausybės 1999 m. kovo 10 d. įsakymu, ir kitų Rusijos Federacijos teisės aktų nuostatų realizavimą.

Taip pat skatinamas keitimasis informacija apie veiklą, vykdomą dalyvaujant kitų (ne ES) tarptautinių organizacijų veikloje.

Pakomitetis, atsakingas už kovą su organizuotu nusikalstamumu, įkurtas vadovaujantis Susitarimu dėl partnerystės ir bendradarbiavimo, į savo veiklą įtraukia keitimąsi informacija apie projektus, skirtus kovai su organizuotu nusikalstamumu, inicijuotus tarptautinių organizacijų (ne ES), pvz., JTO, Europos Tarybos ir pan.

Visos techninės pagalbos programos, kuriose dalyvauja ES, šalys narės ir Rusijos Federacija, nukreiptos į kovą su organizuotu nusikalstamumu ar panašiomis problemomis, įskaitant programą TACIS, buvo peržiūrėtos ir išanalizuotos, kad būtų įvertinta, ar atitinka Veiksmų plano tikslus. Visos ateities techninės pagalbos programos kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje turi būti suderintos su Veiksmų planu.

ES siekia bendradarbiavimo su įgaliotomis Rusijos Federacijos institucijomis tam, kad būtų įgyvendintas šis Veiksmų planas. Esant būtinumui, yra imamasi priemonių, kad būtų suteikta galimybė Rusijos valstybinėms institucijoms prisijungti prie ES patvirtintų programų ir instrumentų. Be to, šalims kandidatėms, stojant į ES, bus pasiūlyta prisijungti prie šio plano. O ES šalys narės turėjo išanalizuoti galimybę sudaryti atitinkamus daugiašalius ir dvišalius susitarimus su Rusijos Federacija, kad būtų padidintas kovos su organizuotu nusikalstamumu efektyvumas[97].

Tam, kad būtų įvertinta, kaip vykdomas Veiksmų planas, vyksta reguliarūs ES Komisijos ir Rusijos Federacijos susitikimai. Be to, Veiksmų plano operatyviniai aspektai yra periodiškai aptariami atitinkamų pakomitečių, kurie įkurti vadovaujantis ES ir Rusijos Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimu.

3.2. Regioninis bendradarbiavimas kovojant su organizuotu nusikalstamumu

ES ir Rusijos bendradarbiavime labai svarbi yra Šiaurės dimensija (angl. *Northern Dimension*). Tai ES iniciatyva, kuria siekiama Šiaurės Europoje skatinti bendradarbiavimą tarp ES, jos valstybių narių, Baltijos jūros regiono valstybių (Danijos, Suomijos, Švedijos, Vokietijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos) ir kitų šio regiono valstybių (Islandijos, Norvegijos ir Rusijos) sprendžiant visam regionui bendras problemas, tarp jų – kovos su nusikalstamumu[98]. Šiaurės dimensija įkurta 1997 m., o 1999 m., ES pirmininkaujant Suomijai, buvo ypač išplėtota.

[97] Lietuvos Respublika kol kas nėra pasirašiusi susitarimo su Rusijos Federacija dėl bendradarbiavimo kovojant su organizuotu nusikalstamumu.
[98] Vitkus G. Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas. – Vilnius: Eugrimas, 2002, P. 301.

Šiaurės dimensijos yra grindžiama didėjančia Baltijos jūros regiono valstybių tarpusavio priklausomybe ir iš jos kylančia būtinybe tarp ES ir kitų šio regiono valstybių, ypač Rusijos, plėtoti iniciatyvas, kuriančias saugumo, stabilumo ir ekonominės plėtros Šiaurės Europoje pagrindą[99].

1992 m. Danijos ir Vokietijos iniciatyva įsteigta Baltijos jūros regiono valstybių politinio ir ekonominio bendradarbiavimo organizacija – Baltijos jūros valstybių taryba (toliau BJVT). Šiuo metu BJVT narės yra Danija, Estija, Islandija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Norvegija, Rusija, Suomija, Švedija, Vokietija ir Komisijos atstovaujama ES. 1996 m. Florencijoje Europos viršūnių taryba patvirtino vadinamąją Baltijos jūros regiono iniciatyvą, kurios prioritetai – demokratija ir pilietinė visuomenė; prekyba, investicijos ir ekonominis bendradarbiavimas; infrastruktūra; energetinė ir branduolinė sauga; aplinkosauga; pasienio rajonų ir sienos perėjimo punktų stiprinimas. ES per BJVT taip pat remia valstybinio ir privataus sektorių kontaktus, kovą su organizuotu nusikalstamumu ir nelegalia imigracija regione. BJVT, kaip regioninį bendradarbiavimą koordinuojantis forumas, aktyviai parėmė ES Šiaurės dimensijos iniciatyvą, parengė regiono prioritetinių projektų sąrašą. Kovai su organizuotu nusikalstamumu įkurta speciali Baltijos jūros regiono valstybių kovos su organizuotu nusikalstamumu darbo grupė[100], kurios veiklą Europos Komisijos teisingumo, laisvės ir saugumo komisaras Frankas Fratinis ne kartą pristatė kaip pavyzdį kitiems regionams. Šiuo metu Baltijos jūros regiono valstybių kovos su organizuotu nusikalstamumu darbo grupei pirmininkauja Estija, o Rusija kartu su Lietuva pirmininkauja Kovos su neteisėta prekių apyvarta ekspertų grupei.

Nuo 1996 m. Suomijoje vyksta Baltijos jūros regiono valstybių ministrų, atsakingų už policijos veiklą, susitikimai. Juose svarstomi patys įvairiausi su policijos veikla susiję klausimai. Baltijos jūros regiono valstybių ministrų, atsakingų už policijos veiklą, darbo grupę sudaro vienuolikos šalių atstovai (Danija, Suomija, Švedija, Vokietija, Lenkija, Lietuva, Latvija, Estija, Islandija, Norvegija, Rusija), taip pat kviečiami dalyvauti Europos institucijų, Interpolo ir Europolo atstovai.

1997 m. Suomijoje įvyko ir pirmoji Baltijos jūros regiono sienų apsaugos tarnybų bendradarbiavimo konferencija. Šis renginys vyksta kiekvienais metais, ir jo metu pirmininkavimą perima vis kita Baltijos jūros regiono šalis. Vienas iš pagrindinių šio forumo tikslų yra plėsti Baltijos regiono sienos apsaugos ir kitų institucijų bendradarbiavimą, užkertant kelią nelegaliai migracijai, organizuotam nusikalstamumui, kontrabandai ir kitiems nusikaltimams prie valstybių sienų ir jas kertant. Bendradarbiavimo konferencijos šalys dalyvės, Baltijos šalių sienos apsaugos tarnybos, didelį dėmesį skiria efektyviam bei aktyviam techniniam bendradarbiavimui, keitimuisi ekspertais ir pareigūnais mokymų, kvalifikacijos kėlimo ir kitose srityse.

[99] Ten pat.
[100] http://www.balticseataskforce.ee/; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

Buvo nuogąstaujama, ar dėl 2004 m. ES plėtros nepadidėjo neteisėta migracija ir organizuotas nusikalstamumas. Tačiau Europolo vadovo pavaduotojas Jen Höberg, išnagrinėjęs naujas kovos su organizuotu nusikalstamumu tendencijas Baltijos ir Šiaurės regione po ES plėtros, pareiškė tvirtą nuomonę, kad nusikalstamumas jau buvo išplėtotas dar prieš 2004 m. gegužės 1 d. Šiuo metu labai svarbu nustatyti ir išanalizuoti naujas nusikalstamumo tendencijas, naujus nusikalstamumo šaltinius, taip pat naujas organizuoto nusikalstamumo veiklos sritis. Baltijos jūros regiono šalių bendradarbiavimas kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje labai naudingas. Pasak Jen Höberg, būtina stiprinti bendradarbiavimą su Rusija, pasirašant strateginį susitarimą dėl specialios struktūros kovai su organizuotu nusikalstamumu sukūrimo[101].

Europolo nacionalinių skyrių vadovas Krister Erberg pabrėžė, kad vienas iš svarbiausių dalykų Baltijos ir Šiaurės šalims yra įsteigti keitimosi informacija sistemą, kad būtų užkirstas kelias ir pasipriešinta organizuotam nusikalstamumui. Taip pat būtina sukurti ES nusikalstamumo prevencijos kriterijus. Europiečiai sukūrė specialius darbo metodus kovai su organizuotu nusikalstamumu. Šiaurės ir Baltijos politikai turi atlikti svarbų vaidmenį kovojant su nusikalstamumu Baltijos jūros regione, jų pagrindinė užduotis – motyvuoti Rusiją, kad ši taip pat dalyvautų šioje kovoje. Būtina išplėtoti glaudesnį Šiaurės ir Baltijos šalių bei Rusijos anklavo, t.y. Kaliningrado, bendradarbiavimą. Siekiant užtikrinti glaudesnį veiklos koordinavimą su Rusija, būtina gilinti mūsų rusų kalbos žinias ir žinias apie jos kultūrą, kad bendradarbiautume su šia šalimi[102].

Apibendrinant šį skyrių, norime akcentuoti, kad yra priimta daug teisinių instrumentų, skirtų plėtoti ES ir Rusijos bendradarbiavimą. Kalbant apie kovą su organizuotu nusikalstamumu, reikia pasakyti, kad bendradarbiavimas šioje srityje vyksta įgyvendinant Veiksmų planą prieš organizuotą nusikalstamumą bei Bendros erdvės skyrių dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu. Be to, didelį vaidmenį kovojant su organizuotu nusikalstamumu vaidina regioninis bendradarbiavimas. ES siekia, kad Rusijos kova atitiktų standartus, kurių laikosi ES.

[101]A. Ramanausko komandiruotės į Mariehamną, Ålandų salas (Suomijos Respublika) 2004 m. rugsėjo 21 - 23 dienomis ataskaita apie dalyvavimą Šiaurės Tarybos Piliečių ir vartotojų teisių komiteto seminare "Organizuotas nusikalstamumas po ES plėtros, naujos tendencijos – nauja politika"//http://209.85.129.104/search?q=cache:a9RuEJbF34MJ:www3.lrs.lt/docs3/kad4/W3_VIEWER.ViewDoc-p_int_tekst_id%3D37008%26p_int_tv_id%3D1626%26p_org%3D0.htm+rusijos+organizuotas+nusikalstamumas&hl=lt&ct=clnk&cd=6&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-04-10.

[102]Ten pat.

4. LIETUVOS KOVA SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU

Organizuotas nusikalstamumas Lietuvoje pasireiškė devintojo dešimtmečio viduryje. Pradėjus kurtis rinkos santykiams, imta kaupti pradinį kapitalą, dėl to savavališkai pasisavinta dalis valstybės turto, kuris neteisėtai perėjo į privatų sektorių. Pradėjo burtis ir organizuotos nusikalstamos gaujos, reketuojančios verslininkus savo kontroliuojamoje teritorijoje, reikalaujančios atiduoti skolas, tarpusavyje kariaujančios dėl įtakos sričių. Šios gaujos, per trumpą laiką sukaupusios daug lėšų, suformavusios vidinę savo struktūrą, taip pat aktyviai dalyvavo privatizacijoje, iš dalies dėl to vėliau žlugo dalis didelių įmonių ir bankų, buvo padaryta didelė ekonominė žala ūkio subjektams ir gyventojams, praradusiems lėšas ir galimybę dalyvauti investiciniuose procesuose. Besiformuojant Lietuvoje rinkos santykiams ir vis labiau stiprėjant legaliai ekonomikai, organizuotas nusikalstamumas įgavo šių struktūrų veikimui daugelyje valstybių būdingų bruožų, užimdamas nelegalias rinkas, tenkindamas draudžiamų prekių ir paslaugų paklausą bei ją kurdamas[103].

Organizuoto nusikalstamumo užuomazgas ir jo raidą Lietuvoje yra nagrinėjęs teisininkas A.Gutauskas[104]. Pasak teisininko, pirmosios organizuoto nusikalstamumo užuomazgos Lietuvoje buvo vadinamieji „vagys įstatyme"[105], organizuoto nusikalstamumo pradžią Lietuvoje galima sieti ir su 1985 m., kai buvo priimtas įstatymas „Dėl kooperacijos", o du įstatymai ekonomikos srityje (Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas ir Lietuvos Respublikos valstybinio turto pirminio privatizavimo įstatymas.) radikaliai paveikė nusikalstamumą Lietuvoje[106].

Organizuotas nusikalstamumas – itin latentinis socialinis reiškinys, todėl nustatyti, kiek Lietuvoje veikia organizuotų nusikalstamų grupuočių, sunku. Vidaus reikalų ministerijos duomenimis 1997 metais Lietuvoje veikė apie 30 nusikalstamų grupuočių, maždaug trečdalis jų turėjo palyginti sudėtingą hierarchinę struktūrą[107]. O kitame šaltinyje nurodoma, kad jau 1993 m., ekspertų manymu, Lietuvoje veikė daugiau nei 100 organizuotų nusikalstamų grupuočių. Ir jų nuolat daugėjo, nes dar tuo metu Baudžiamajame kodekse nebuvo numatyta atsakomybė už nusikalstamų grupių organizavimą ir organizuotos grupės veiklą, o ekspertų apskaičiavimais 1997 m. Lietuvoje buvo maždaug 100 nusikalstamų grupuočių. Joms priklausė apie 1200 asmenų. Tačiau

---

[103] Organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos prevencijos programa, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pritarta 1999 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 62//http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=71424&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2007-08-17.

[104] A. Gutauskas 2002 m. yra parašęs disertaciją „Organizuotas nusikalstamumas ir jo baudžiamasis teisinis vertinimas".

[105] Jie palaikė tarpusavio ryšius, turėjo savo elgesio kodeksą ir bendrą kasą, laikėsi griežtų vidinių elgesio taisyklių, kurios tapo tradicija, o ne valdiškų įstatymų.

[106] Čekučio R. straipsnis „Mafija kelia problemų ES"// http://www.atgimimas.lt/ssi.php?id=1108043636&which=1&f_text=Mafija; prisijungimo laikas: 2007-07-03.

[107] Organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos prevencijos programa, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pritarta 1999 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 62//http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=71424&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2007-08-17.

Vyriausybė 1999 m. paskelbė, kad tokių grupuočių esama tik apie 30. Skaičių nesutapimai stebinti neturėtų – iki šiol niekas negali tiksliai pasakyti, kiek tokių grupuočių veikia[108]. Pritariame A.Gutausko nuomonei, kad statistikos duomenys neatspindi realios padėties Lietuvoje, nes aprėpti visas organizuotas nusikalstamas struktūras yra be galo sudėtinga[109].

Lietuvos kriminalinės policijos biuro Organizuoto nusikalstamumo tyrimo vyriausiosios valdybos pareigūnų teigimu 2006 m., apie 500 Lietuvoje gyvenančių žmonių yra vienaip ar kitaip susiję su organizuotu nusikalstamumu. Lietuvos policijai per pastaruosius penkerius metus išskaidžius ne vieną stambų organizuotą nusikalstamą susivienijimą, smulkesnės grupuotės ėmė keisti veiklos taktiką. Jei prieš keletą metų pagrindiniu organizuotų nusikaltėlių finansų šaltiniu buvo turto prievartavimas ir automobilių vagystės, tai pastaruoju metu didžiąją dalį veiklos sudaro prekyba narkotikais. Kiekvienais metais plečiasi ir organizuotų grupuočių veiklos geografija. Prieš trejus metus policija fiksavo mūsų nusikaltėlių kontaktus su 21 užsienio valstybės „kolegomis“. 2006 m. lietuviškas organizuotas nusikalstamas grupuotes sieja kontaktai jau su 26 šalimis. Aktyviausiai bendra nusikalstama veikla užsiimama su Vokietijos, Rusijos, Didžiosios Britanijos, Baltarusijos, Latvijos, Ispanijos, Lenkijos, Olandijos nusikaltėliais[110].

Organizuotas nusikalstamumas (ypač susijęs su kontrabanda, narkotikais, pinigų plovimu ir pan.) – ne vien nacionalinė, bet ir tarptautinė problema, kadangi Lietuvos neaplenkia organizuotas nusikalstamumas iš Rytų bei Vakarų[111].

Užkirsti kelią organizuotam nusikalstamumui Lietuvoje bandoma nuo 1992 metų: 1992 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė Nusikalstamumo kontrolės Lietuvoje koncepcijai (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. balandžio 3 d. nutarimas Nr. 313 „Dėl nusikalstamumo kontrolės Lietuvoje koncepcijos”), kurioje pažymėta, kad viena iš prioritetinių nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės krypčių - suardyti ekonominį organizuoto nusikalstamumo (grupių) potencialą. Buvo parengtos ir įgyvendinamos specialios programos bei priemonės[112], taip pat buvo parengtos būtinos teisinės sąlygos vykdyti šias programas bei priemones[113]. Vėliau buvo kitos

---

[108] Čekučio R. straipsnis „Mafija kelia problemų ES“// http://www.atgimimas.lt/ssi.php?id=1108043636&which=1&f_text=Mafija; prisijungimo laikas: 2007-07-03.

[109] Ten pat.

[110] Viešųjų ryšių agentūros “Media Baltijos verslas” 2006 m. rugsėjo 6 d. pranešimas// http://209.85.129.104/search?q=cache:xuTstFn-MYQJ:www.mediaclub.lt/res_zinpr_det.php%3Fid%3D6944+organizuotos+nusikalstamos+grupuot%C4%97s+lietuvoje&hl=lt&ct=clnk&cd=72&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-07-03.

[111] Organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos prevencijos programa, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pritarta 1999 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 62//http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=71424&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2007-08-17.

[112] Ekonominių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 954 „Dėl Ekonominių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos“; Antikorupcinių priemonių planas, kuriam pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 356 „Dėl priemonių nusikaltimų, susijusių su korupcija, kontrolei ir prevencijai gerinti“ ir kt.

[113] LR Baudžiamasis kodeksas buvo papildytas skirsniais apie atsakomybę už nusikaltimus ūkininkavimo tvarkai, finansams, valstybės tarnybai, o nuo 2003 m. gegužės mėn. 1 d. įsigaliojo naujas LR Baudžiamasis kodeksas, kuriame jau įtvirtintos organizuotos grupės bei nusikalstamo susivienijimo sąvokos. Buvo parengti ir priimti turto deklaravimo,

programos. Šiuo metu įgyvendinama Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimu Nr. IX-1383, kurioje nurodyta, kad organizuoto nusikalstamumo prevencija ir kontrolė yra viena iš prioritetinių nusikaltimų kontrolės ir prevencijos krypčių. Kadangi organizuotas nusikalstamumas pasireiškia įvairiomis kriminalinės veiklos formomis (turtiniai, smurtiniai nusikaltimai, prekyba narkotikais, prekyba žmonėmis ir kita), todėl organizuoto nusikalstamumo prevencijai ir kontrolei yra taikomos atitinkamų nusikalstamumo rūšių prevencijos ir kontrolės nuostatos.

4.1. Lietuvos kova su Rusijos organizuotu nusikalstamumu

Lietuvos bendradarbiavimas su Rusija yra neišvengiamas, kadangi ji – mūsų kaimynė. Su Rusijos Federacija Lietuva ribojasi Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi bei Baltijos jūra vakaruose. Bendros sienos ilgis: sausuma – 253,70 km, Kuršių mariomis – 18,5 km, jūra – 22,2 km. Bendras Lietuvos sienos su Rusijos Federacija ilgis yra 294,4 km[114]. Sieną su Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi saugo Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau VSAT) Pagėgių, Lazdijų ir Pakrančių apsaugos rinktinės.

Kaliningrado sritis – labiausiai į vakarus nutolusi Rusijos Federacijos dalis. Kaliningrado sritis dėl savo geopolitinės padėties Lietuvai ilgai kėlė nemažai sunkumų[115]. Žvelgiant iš tarptautinio saugumo perspektyvos, yra išskiriamos keturios pagrindinės grėsmių grupės: sienų apsauga, nelegali gyventojų migracija, prekyba narkotikais bei ginklais ir ekologinės problemos[116]. Europos Parlamento 2006 m. lapkričio 16 d. priimtoje strategijoje dėl Baltijos jūros regiono formuojant Šiaurės dimensiją, kurioje didelis dėmesys skiriamas valstybių narių santykiams su Rusija, nurodoma, kad Kaliningrado sritis „dar išlieka anklavas, kenčiantis nuo daugelio socialinių, ekonominių ir ekologinių problemų, pavyzdžiui, didelės ekologinės rizikos, kurią kelia karinių bazių ir ginklų buvimas regione, nemažos sveikatos rizikos ir didelio organizuoto nusikalstamumo bei narkomanijos[117].” ES atstovai siūlo skatinti regiono ekonominę plėtrą, Kaliningrado sričiai

---

viešųjų ir privačių interesų derinimo, organizuotų nusikaltimų užkardymo ir kiti įstatymai, kuriami pagrindiniai ekonominių nusikaltimų prevencijos bei kontrolės subjektai (mokesčių administravimo, audito, ekspertinės institucijos), rengiamos mokslinės, metodinės, informacinės ir kitokios sąlygos, kad geriau atskleistų tokius nusikaltimus

[114] Pastaba: valstybės sienos ruožo su Rusijos Federacija ilgio skaičius yra preliminarus. Tikslūs duomenys paaiškės galutinai nužymėjus Lietuvos Respublikos valstybės sieną.

[115] Atkūrus nepriklausomybę Lietuvos valstybingumui teko atlaikyti didžiulį išbandymą – sureguliuoti per Lietuvos teritoriją į/iš Rusijos Federacijos Kaliningrado srities einantį karinį ir piliečių tranzitą. Vėliau kilo debatai svarstant, ar Rusijos karinio tranzito tvarka neprieštaraus Lietuvos narystei NATO. Kaliningrado srities ir Lietuvos santykių klausimas taip pat iškilo ES plėtros kontekste.

[116] Urbonaitės E. 2007 m. kovo 13 d. straipsnis „Kaliningrado sritis - juodoji Europos skylė?“// http://www.geopolitika.lt/?artc=196; prisijungimo laikas: 2007-04-07.

[117] Strategija dėl Baltijos jūros regiono formuojant Šiaurės dimensiją Europos Parlamento rezoliucija dėl Baltijos jūros regiono strategijos formuojant Šiaurės dimensiją//

suteikiant platesnes ekonomines laisves. Mažinant organizuotą nusikalstamumą ir prekybą narkotinėmis medžiagomis bei ginklais, rekomenduojama aktyviau veikti ne tik regiono atskirų valstybių atitinkamoms institucijoms, bet ir pradėti vieningą bendradarbiavimą tarpvalstybiniu lygmeniu bei aktyviau įtraukti Europolą. Taip tikimasi pagerinti sienų kontrolę ir skatinti ekonominę regiono plėtrą.

Sienų apsaugos klausimas yra vienas svarbiausių. Užtikrinti patikimą ir ES reikalavimus atitinkantį Lietuvos ir Rusijos Kaliningrado srities sienos ruožo apsaugos lygį yra vienas prioritetinių VSAT tikslų. Šio ruožo apsaugos stiprinimui pastaraisiais metais buvo skiriama daugiausiai lėšų ir pasieniečių personalo resursų. Yra vykdomos sienos apsaugos sustiprinimo operacijos Pagėgių rinktinėje, kurioje papildomai dalyvauja kitų VSAT rinktinių pareigūnai. Taip pat organizuojamos papildomos prevencinės priemonės, kad padėtų trumpalaikių pasienio operacijų vykdymui Pagėgių rinktinės priskirtame valstybės sienos ruože, pasitelktos Viešojo saugumo tarnybos pajėgos[118]. Rusijos pasienyje įdiegta universali sienos kontrolės sistema - UNISAS. Daugiau kaip 4 milijonus eurų kainavusios sistemos pagalba prie sienos su Rusija VSAT pareigūnai techninėmis priemonėmis bet kokiomis oro sąlygomis gali užfiksuoti valstybės sienos pažeidimus ir imtis būtinų veiksmų bet kuriuo paros metu. Šis sienos ruožas laikomas sudėtingiausiu visame Lietuvos pasienyje dėl iš Rusijos į Lietuvą bandomos gabenti kontrabandos, ypač tabako gaminių. Pasieniečių veiklą čia apsunkina ir tai, kad siena su Rusija nėra demarkuota, nors parengiamieji darbai jau vyksta. Kad efektyviau būtų kovojama su nusikaltimais ir kitais neigiamais veiksniais, plintančiais per valstybių sieną (pvz. nelegalia migracija, neteisėtu akcizu apmokestinamų prekių gabenimu), sutankintas užkardų tinklas prie sienos su Rusija[119].

Per 2007 m. I pusmetį daugiausiai nelegalių imigrantų[120] sulaikyta prie valstybės sienos su Baltarusijos Respublika – 303, arba 47,3 %, o pasienyje su Rusijos Federacija – 119, arba 18,6 %. Tačiau didžiąją nelegalių imigrantų dalį sudaro Rusijos piliečiai (245), iš kurių daugiausia pažeidė užsieniečių atvykimo, buvimo ir vykimo tranzitu per LR taisykles (121). VSAT daugiausia kontrabandos atvejų per 2007 m. I pusmetį užfiksavo prie sienos su Lenkijos Respublika - 36.0 %, arba 122, o su Rusijos Federacija – 32.4 %, arba 110[122].

---

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/ta/p6_ta-prov(2006)0494_/p6_ta-prov(2006)0494_lt.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-21.

[118] VSAT ataskaita „Padėtis prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM veikla 2007 metų pirmąjį pusmetį".

[119] Vidaus reikalų ministerijos 2007 kovo 16 d. straipsnis "Ministras įsitikino, kad siena su Rusija saugoma tinkamai"//http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=129&begin_at=90&tt_news=1070&; prisijungimo laikas: 2007-08-02.

[120] VSAT naudojama „nelegalaus imigranto" sąvoka apima nelegaliai atvykusius ir nelegaliai esančius bei gyvenančius Lietuvos Respublikos teritorijoje ne ES piliečius, t. y. užsieniečius.

[121] VSAT ataskaita „Padėtis prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM veikla 2007 metų pirmąjį pusmetį".

[122] Ten pat.

4.1.1. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo kovojant su organizuotu nusikalstamumu teisinės prielaidos

Lietuva santykius su Rusija grindžia 1991 m. liepos 29 d. Sutarties dėl tarpvalstybinių santykių pagrindu, kitų dvišalių sutarčių bei tarptautinių konvencijų, kurių narės yra abi šalys, nuostatomis. Kovoje su organizuotu nusikalstamumu yra svarbios šios Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartys, susitarimai bei bendradarbiavimo protokolai:

1. Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (įsigaliojo nuo 1995-01-21);
2. Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartis dėl asmenų, kuriems paskirtas laisvės atėmimas, perdavimo bausmei atlikti (įsigaliojo nuo 2002-10-04);
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl asmenų, neteisėtai esančių Lietuvos Respublikos teritorijoje ir Rusijos Federacijos teritorijoje, priėmimo ir grąžinimo (Readmisijos susitarimas, įsigaliojo nuo 2003-08-21)[123];
4. 1995 vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl bendradarbiavimo ir tarpusavio pagalbos muitinės veiklos srityje.

Tačiau su Rusijos Federacija iki šiol nepasirašytas susitarimas dėl bendradarbiavimo kovojant su organizuotu nusikalstamumu. Tokie susitarimai jau pasirašyti ir ratifikuoti tarp Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos kaimyninių valstybių: Lenkijos (2007 m. pakeitė iki tol galiojusią 2001 m. sutartį), Latvijos (2007 m.), Baltarusijos (2007 m.), taip pat Kazachstano (2001 m.), Vokietijos (2003 m.), Turkijos (2004 m.), Vengrijos (2002 m.). Nors Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 m. liepos mėn. pritarė, kad tikslinga sudaryti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimą dėl bendradarbiavimo kovojant su organizuotu nusikalstamumu bei sunkiais nusikaltimais ir kreipėsi į Lietuvos Respublikos Prezidentą prašydama suteikti Vidaus reikalų ministerijos Tarptautinių ryšių ir Europos integracijos departamento direktoriui O. Skinderskiui įgaliojimus derėtis dėl šio susitarimo, šis susitarimas dar iki šiol nepasirašytas. Reikia pastebėti, kad Vidaus reikalų ministerijos 2007 m. veiklos pagrindinių priemonių plane yra numatyta priemonė: „siekti su Rusija suderinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo kovojant su nusikalstamumu, ypač organizuotu, projektą“[124]. Ši priemonė turėtų būti įgyvendinta 2007 m. IV ketvirtyje.

[123] Pastaba: šis Readmisijos susitarimas ir 2003 m. gegužės 12 d. Vilniuje sudarytas šio susitarimo įgyvendinimo protokolas (Žin., 2003, Nr. 53-2360) galioja tiek, kiek jų nuostatos neapima klausimų, kurie reglamentuojami 2007-06-01 įsigaliojusio 2006-05-25 Sočyje priimto Susitarimo tarp EB ir Rusijos Federacijos dėl readmisijos.

[124] LR VRM 2007 m. pagrindinių priemonių planas, patvirtintas LR vidaus reikalų ministro 2007 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. 1V-13//http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Bendrasis_dep/070118_Nr1v-13.doc; prisijungimo laikas: 2007-10-19.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tarpžinybiniai susitarimai:

1. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Rusijos Federacijos vidaus reikalų ministerijos bendradarbiavimo susitarimas (1993 m. lapkričio 18 d.);

2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities vidaus reikalų valdybos bendradarbiavimo protokolas.

Kiti tarpžinybiniai susitarimai:

Policijos:

1. Valstybinės įstaigos „Rusijos Federacijos vidaus reikalų ministerijos ekspertinis-kriminalistinis centras“ ir Kriminalinės policijos biuro Kriminalistinių tyrimų centro bendradarbiavimo protokolas (2001 m. rugsėjo 27 d.);

2. Rusijos Federacijos Kaliningrado srities vidaus reikalų valdybos ir Policijos departamento prie LR VRM bendradarbiavimo protokolas (2002 m. birželio 7 d.).

VSAT:

1. Pasienio policijos departamento prie LR VRM ir Rusijos Federacijos federalinės pasienio tarnybos 1996 spalio 14 d. protokolas dėl Pasienio policijos departamento prie LR VRM ir Rusijos Federacijos federalinės pasienio tarnybos pasienio kariuomenės atstovų darbo tvarkos;

2. Pasienio policijos departamento prie LR VRM ir Rusijos Federacijos federalinės pasienio tarnybos 1996 spalio 14 d. protokolas dėl bendradarbiavimo pasienio klausimais;

3. Pasienio policijos departamento prie LR VRM ir Rusijos Federacijos federalinės pasienio tarnybos 1996 spalio 14 d. protokolas dėl bendradarbiavimo operatyvinės paieškos klausimais.

Šiuo metu VSAT ir Rusijos Federacijos Federalinės saugumo tarnybos Kaliningrado srities Pasienio valdyba sutarė inicijuoti naujo bendradarbiavimo operatyvinės veiklos klausimais protokolo parengimą.

Muitinės:

1. Muitinės departamento prie LR Finansų ministerijos ir Rusijos Federacijos valstybinio muitinės komiteto memorandumas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo ir tarpusavio pagalbos muitinės veiklos srityje įgyvendinimo (1997 m. vasario 24 d.; Pakeitimo protokolas – 2000 m. lapkričio 23 d.);

2. Muitinės departamento prie LR Finansų ministerijos ir Rusijos Federacijos valstybinio muitinės komiteto memorandumas dėl bendradarbiavimo kovojant su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta (2001 m. kovo 30 d.).

4.1.2. Lietuvos teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas su kolegomis Rusijos Federacijoje[125]

Susitikimo su Lietuvos vidaus reikalų ministru metu Rusijos vidaus reikalų ministras pabrėžė, kad „lakmuso popierėlis, parodantis, kaip sklandžiai vyksta Rusijos ir Lietuvos bendradarbiavimas baudžiamosios teisės srityje, yra Lietuvos ir Kaliningrado srities teisėsauginiukų ryšiai“[126].

VSAT bendradarbiaujant su Rusijos pasienio apsaugos tarnyba, vyksta nuolatiniai planiniai susitikimai ir konsultacijos pasienio kontrolės klausimais, planuojami ir vykdomi bendri veiksmai kovojant su nelegalia migracija, keičiamasi informacija apie padėtį bendrai saugomame sienos ruože, sprendžiami sienos apsaugos klausimai regioniniu ir šalies lygiais, organizuojami vadovaujančių pareigūnų ir pareigūnų, tiesiogiai saugančių bendrą valstybės ruožą (ekspertų), susitikimai. Rezultatai ir iškilusios problemos aptariamos vyriausiųjų sienos įgaliotinių konferencijų metu. Pasak VSAT pareigūnų, didžiausią problema kovoje su organizuotu nusikalstamumu yra ta, kad dar nedemarkuota siena su Rusijos Federacija.

Muitinės kriminalinei tarnybai bendradarbiaujant su kolegomis iš Rusijos, taip pat vyksta įvairaus lygio susitikimai, yra užmegzti darbiniai kontaktai. Tačiau, pasak Muitinės kriminalinės tarnybos pareigūnų, šis bendradarbiavimas nėra labai glaudus, ypač kliudo didelė kadrų kaita Rusijos muitinės institucijose.

Policijos pareigūnai taip pat bendradarbiauja su kolegomis iš Rusijos: organizuojami susitikimai, konferencijos, vizitai, pasikeičiama informacija apie padėtį. Pasak vieno aukšto policijos pareigūno, – tai mandagumas, per kurį vyksta bendradarbiavimas.

[125]Pastaba: šioje dalyje išdėstyta informacija gauta pokalbio su aukštais atitinkamų institucijų pareigūnais metu.
[126] Vidaus reikalų ministerijos 2006 m. lapkričio 10 d. pranešimas „Organizuotas nusikalstamumas – bendras Lietuvos ir Rusijos vidaus reikalų ministrų rūpestis“// http://209.85.129.104/search?q=cache:oE4lYmaGXjEJ:www.vrm.lt/index.php%3Fid%3D131%26backPID%3D129%26begin_at%3D120%26tt_news%3D942%26+rusijos+organizuotas+nusikalstamumas+lietuvoje&hl=lt&ct=clnk&cd=2&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-04-07.

5. TYRIMAS: LIETUVOS RESPUBLIKOS IR RUSIJOS FEDERACIJOS TEISĖSAUGININKŲ BENDRADARBIAVIMO KOVOJANT SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU ĮVERTINIMAS

Siekiant ištirti Lietuvos teisėsaugos institucijų bendradarbiavimo su atitinkamomis Rusijos Federacijos teisėsaugos institucijomis, kovojant su organizuotu nusikalstamumu, buvo atliekamas empirinis tyrimas, kuriame dalyvavo mokslininkai, vykdomosios grandies specialistai (valstybės tarnautojai) ir politikai.

5.1. Tyrimo metodika

1. Duomenų rinkimo metodai ir dalyviai.

Tyrimo metodas – struktūruotas ekspertų interviu. Interviu – asmeninis pokalbis su vienu žmogumi pagal iš anksto parengtą vieningą struktūrą, siekiant sužinoti respondento nuomonę, vertinimus, požiūrį ir patirtį, susijusius su analizuojama tema. Interviu yra kokybinių tyrimų metodas, kurį naudojant renkami duomenys tiesiogiai asmeninio pokalbio metu.

Tyrimo dalyviai. Tyrimui buvo pasirinkti svarbūs asmenys, kurie, mūsų nuomone, yra ekspertai kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje, be to, turi ilgalaikę patirtį veikloje, susijusioje su kova su organizuotu nusikalstamumu, moksliniu bei teisiniu jo tyrimu. Interviu buvo siekiama išsiaiškinti aukšto lygmens darbuotojų, politikų bei mokslininkų nuomonę apie esamą situaciją ir, remiantis jomis bei literatūros, situacijos analize, suformuoti pasiūlymus, parengti išvadas, kurios padėtų tobulinti Lietuvos teisėsaugos institucijų kovą su Rusijos organizuotu nusikalstamumu. Informacija apie tyrimo dalyvius pateikiama priede Nr. 4.

2. Tyrimo aplinka.

Interviu buvo vykdomas darbo vietoje (apklausiamųjų darbo kabinetuose).

3. Interviu laikotarpis ir trukmė.

Ekspertų interviu laikotarpis – 2007 spalio mėn. Kiekvieno interviu trukmė – apie 40 min.

Pokalbis su respondentais buvo kryptingas, buvo laikomasi klausimyno klausimų. Respondentai buvo prašomi pakomentuoti klausimus, pareikšti savo nuomonę. Jų laisvai formuluojami atsakymai buvo fiksuojami iš karto, raštu. Į kai kuriuos klausimyno klausimus atsakymus galėjo pateikti tik praktikai, kadangi jie buvo susiję su konkrečia teisėsaugos institucijų veikla.

4. Respondentams pateikti klausimai:

1. Konkretaus subjekto bendradarbiavimo su Rusija įvertinimas (pakankamas, nepakankamas ir pan.).

2. Kieno didesnė iniciatyva: Rusijos ar Lietuvos teisėsauginikų?
3. Su kokiomis problemomis yra susiduriama?
4. Problemų sprendimo būdai.
5. Ar padeda spręsti problemas valdžios atstovai?
6. Su kokiomis organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis tenka susidurti konkrečiam subjektui?
7. Daroma žala. Keliama grėsmė.
8. Kokių priemonių imamasi kovojant su Rusijos organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis.
9. Darbo metodai.
10. Kokią prevenciją vykdo konkretus subjektas.
11. Kiti klausimai, iškilę pokalbio metu.

5.2. Tyrimo duomenys bei jų analizė

Interviu metu gautų duomenų analizė atlikta atsižvelgiant į teisinėje – doktrininėje literatūroje pateiktus reikalavimus[127].

1. Konkretaus subjekto bendradarbiavimo su Rusija įvertinimas:

„*Kiek reikia, tiek yra, problemos nėra. Ir tyrimai ir ryšiai yra geri. Jei reikia - kreipiesi. Visada vieni kitiems padedam. Gal problemų nėra todėl, kad mes esam centrinė įstaiga. Manau, gal kitiems padaliniams sekasi ir sunkiau, kadangi jie neturi tokių kontaktų, kaip mes*“, respondentas Nr. 1.

„*Bendradarbiavimas yra nepakankamas*“, respondentas Nr. 2.

„*Minimalus, tik kai būna koks konkretus atvejis, ir tai tik asmeninių pažinčių dėka. Per 2007 metus buvo tik vienas atvejis, kai iš Rusijos buvo gauta informacija. Ta informacija buvo gauta taip pat asmeninių pažinčių pagalba*“, respondentas Nr. 3.

„*Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimas organizuoto nusikalstamumo srityje vyksta sklandžiai, kaip ir su visomis kaimynėmis bei Skandinavija. Ypatingą dėmesį savo šalies apsaugai nuo organizuoto nusikalstamumo skiria Švedija, kuri skiria nemažai lėšų bei įrangos sienų apsaugai toms šalims, iš kurių kyla grėsmė, jog gali atvykti nusikalstamos grupuotės, tarp jų ir iš Lietuvos*“, respondentas Nr. 4.

„*Kaip teoretikui, tai nelabai pakankamas, čia turiu omenyje daugiau Kaliningrado sritį. Kiek žinau, problemos tame, jog pats Kaliningrado anklavas nėra savarankiškas.*

[127] Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (edukologija ir kiti socialiniai mokslai). – Kaunas: Judex, 2000.
Rudzkis T. ir kt. Kriminologinių tyrimų metodika. – Vilnius: LTA, 2000.

Bendradarbiaujant kovoje su organizuotu nusikalstamumu, viskas sprendžiama per Maskvą. Ir plius nemažai dalykų yra susiję su tuo, kad Baltijos jūros bendradarbiavimo įvairiuose formatuose, kai kalba eina apie organizuotą nusikalstamumą, išstoja FSB. Tai reiškia, kad tiesioginio bendradarbiavimo tarp policijos ir milicijos praktiškai beveik nėra. Bendradarbiavimas vyksta Baltijos jūros valstybių tarybos kontekste. Kas liečia VSAT bendradarbiavimą su Rusijos pasieniečiais, tai jis vyksta nuolat. Pasieniečiai vieni kitus informuoja apie pažeidėjus, operatyvininkai susisiekia su operatyvininkais, o policijoje, aš labai abejoju, ar operatyviniai darbuotojai susisiekia“, respondentas Nr. 5.

„*Nepakankamas. Bendravimas labai formalizuotas, pvz., organizuoti nusikaltėliai gali susiskambinti ir perduoti informaciją iš karto, o oficialūs subjektai rašo raštus remdamiesi sutartimis, o tai užtrunka ilgą laiką. Dažniausiai bendravimas vyksta formaliai, bet yra ir neformalus, tačiau jis turi daug minusų. Pvz., VSAT bendradarbiauja, tačiau tas bendradarbiavimas labai skirtingas t. y. iš Lietuvos pusės yra profesiniai tikslai, tuo tarpu Rusijos tikslas – rinkti informaciją ar verbuoti pareigūnus. Rusai leidžia VSAT pareigūnams įvažiuoti užsipilti pigesnio kuro ir panašiai. Taip prasideda neformalus bendravimas*“, respondentas Nr. 6.

„*Pakanka, kadangi yra siena su Rusija. Kiek žinau, VSAT ryšys neišvengiamas, vyksta apsikeitimas žvalgybinio pobūdžio informacija gaudant kontrabandininkus. Tačiau galimybės išnaudotos nepilnai - tiek VSAT, tiek Muitinės. Neatmetu galimybės, kad net yra ir „juodo“ bendradarbiavimo faktų, pavyzdžiui, kai vyksta kontrabandos praleidimai, tačiau čia tik spėjimai, nors tai jau yra blogai, tai jau būtų valstybės interesų išdavimas*“, respondentas Nr. 7.

„*Tarptautinis bendradarbiavimas šioje srityje vyksta tarptautinių sutarčių, reglamentuojančių teisinės pagalbos konkrečiais klausimais teikimą, ir tarpžinybinių susitarimų pagrindu. Tokių susitarimų yra ir su Rusijos teisėsaugos institucijomis. Tačiau problemų atsiranda, todėl daug priklauso ir nuo kitos valstybės institucijų geranoriškumo, t. y. ar suteiks reikiamą informaciją, kaip vykdys teisinės pagalbos prašymą ir pan.*“, respondentas Nr. 8.

„Sakyčiau pakankamas, tačiau politiniu lygmeniu ne visai pakankamas“, respondentas Nr. 9.

2. Kieno didesnė iniciatyva: Rusijos ar Lietuvos teisėsauginikų?

„*Lietuvos. Subjektyviai šnekant, iš mūsų*“, respondentas Nr. 1.

„*Lietuvos teisėsauginikų iniciatyva didesnė. Pagrindinė grėsmė – neteisėtas tabako gaminių gabenimas iš Rusijos Federacijos Kaliningrado srities į Lietuvos Respubliką. Tabako gaminių kontrabanda ir tolimesnis kontrabandinių prekių realizavimas daro didžiulę žalą valstybės ekonominiams interesams. Žinia, Rusijos Federacijoje disponavimas dideliais kiekiais tabako gaminių neužtraukia baudžiamosios atsakomybės. Priešingai, tokių prekių pirkimas yra naudingas Rusijos Federacijai. Suprantama, kad dėl šios priežasties Lietuva, siekdama apsaugoti valstybės*

ekonominius interesus, rodo ir rodys didesnę bendradarbiavimo iniciatyvą. Rusijos pusė suinteresuota tiek, kiek tai susiję su valstybės sienos apsauga. Taip pat Rusijos pusė rodo iniciatyvą kovojant su narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabanda iš Lietuvos Respublikos į Rusijos Federaciją“, respondentas Nr. 2.

„*Iš Lietuvos daugiau. Nėra bendrų tyrimų. Tačiau jei būna koks tyrimas, tuomet bendradarbiaujam, bet tai būna labai retai. Bendradarbiavimą apsunkina tai, jog negalime į Rusiją siųsti raštų su grifais, kaip kad darom su Interpolu. Mūsų santykiai su Rusija išlikę tokie patys kaip ir prieš 15 metų. Rusai bijo, kad keisdamiesi informaciją nepasakytų ko per daug*“, respondentas Nr. 3.

„*Noras bendradarbiauti organizuoto nusikalstamumo srityje yra abipusis tiek iš Lietuvos, tiek iš Rusijos pusės. Tačiau to noro kartais turi daugiau Rusijos pareigūnai. Organizuoto nusikalstamumo srityje bendradarbiauja ne tik pareigūnai, tačiau ir patys nusikaltėliai. Organizuotos gaujos iš Rusijos Federacijos yra suinteresuotos galimybėmis ES. Juos vilioja Šengeno erdvė, t. y. laisvas asmenų judėjimas, laisvas kapitalo judėjimas, kas atveria plačias galimybes vykdyti tolimesnę ir kur kas platesnę nusikalstamą veiklą*“, respondentas Nr. 4.

„*Sunku pasakyti, iš kieno čia pusės. Mano nuomone, iniciatyva didesnė iš Lietuvos pusės. Praktikai sako taip: pats nuvažiuosi, tai parsiveši, o jei ne, tai paskiau gali būti daug problemų. Pvz. Sankt Peterburge Bielskį lietuviai susilaikė patys, aišku, padėjo ir Rusijos pareigūnai*“, respondentas Nr. 5.

„*Iš Lietuvos. Nes daugelis užklausimų duodama dėl paieškos nusikaltėlių, kurie slapstosi Rusijoje, o Rusija į tai nereaguoja. Rusai tuo tarpu užklausinėja mažiau*“, respondentas Nr. 6.

„*Manau Lietuvos, nes tai ir ES interesas. Mes atsakingi, jei darome broką, tai ne tik sau, bet ir ES. Manau, kad bent turėtų būti pastangos didesnės iš Lietuvos. Lietuva turi bandyti įtraukti Rusiją į bendradarbiavimą*“, respondentas Nr. 7.

„*Iniciatyva priklauso nuo konkretaus tyrimo, t. y., galima sakyti, ir nuo turimų tyrimų skaičiaus ir prašomos informacijos šaltinio, todėl abi šalys suinteresuotos bendradarbiauti. Policijos atstovai bendrauja dažnai, reikia realizuoti turimą informaciją, todėl tokiais atvejais ,,sienos” netrukdo. Didelę reikšmę turi asmeniniai kontaktai. Žodžiu, jei yra reali informacija apie organizuotų grupių narių vykdomą nusikalstamą veiklą, ir ši veika vykdoma ne tik Lietuvoje, bet ir Rusijoje, kolegos iš Rusijos mielai pasijungia*“, respondentas Nr. 8.

„Didesnė iniciatyva mūsų. Rusai nelabai linkę bendradarbiauti, kadangi jie dažnai ignoruoja mus kaip valstybę. Jie neatsisako to, psichologiškai, kad mes vis dar esam Tarybų Sąjungos dalis arba, kaip sakant, imperija, arba, kaip dabar sakoma, netikras užsienis“, respondentas Nr. 9.

3. Su kokiomis problemomis yra susiduriama?

„*Vėl subjektyviai. Pas rusus mažesnė kvalifikacija bei galimybės atlikti tyrimą, t. y. mažesnės galimybės tyrimo srity. Jie silpniau atlieka operatyvinius veiksmus. Mes visada padarom greičiau, geriau ir kokybiškiau. Jie, kaip darbuotojai, kvalifikuoti, tik jų galimybės silpnos. Daugiau problemų kaip ir nėra*“, respondentas Nr. 1.

„*Rusija nenoriai teikia duomenis apie savo šalies piliečius, dalyvaujančius bendroje nusikalstamoje veikloje*“, respondentas Nr. 2.

„*Kaip ir minėjau, viena iš problemų yra raštai su grifu. Kita problema yra ta, jog mes neturime Rusijoje ryšių karininko, kuris spręstų iškilusias problemas. Rusijoje nesusikalba vietinės institucijos, Lietuvoje taip pat*“, respondentas Nr. 3.

„*Lietuvos tarnybos, kovojančios su organizuotu nusikalstamumu, daro tą patį darbą, t. y. dubliuojasi jų funkcijos. Įstatymai skirti kovai su organizuotu nusikalstamumu yra geri, tačiau problema yra administravime. Vietinių institucijų nesusikalbėjimas yra viena pagrindinių problemų, dėl kurios stringa rezultatyvi kova su organizuotu nusikalstamumu. Tarnybos nesujungia turimos informacijos, o kiekviena siekia pateisinti save, t. y. suinteresuota užsidirbti sau pliusą. Pvz. VSAT žino, kur bus kertama siena, muitininkai žino, kur bus pristatyta kontrabanda, o policija žino, kokie žmonės turi visa tai išplatinti, tačiau ši informacija nėra apjungiama. Kiekviena tarnyba dirba atskirai, nors jų tikslas vienodas*“, respondentas Nr. 4.

„*Yra du kraštutinumai. Problemos yra: vienas kraštutinumas tai asmeniniai kontaktai, kurie ne visada gali būti pagrįsti teisiškai, politiškai, reiškia tarptautine prasme. Čia pavyzdys su J. Bielskiu ar V. Uspaskichu. Kai areštą paskyrė, tai tada nuvažiavo, bet nerealizavo iki galo todėl, kad tarptautinio teisinio pagrindo nepakanka. Antras kraštutinumas yra būtent tas, kad, netgi žiūrint politine prasme, tai net tiesioginio bendradarbiavimo būt negali, nes iš Rusijos pusės papildomai atsiranda tarnybų, kurios pas mus suprantamos neteisingai. Pvz., FSB. Va čia ir kraštutinumai. Vienas gali būti daromas labai žemame lygyje, o tokio normalaus civilizuoto būdo kaip ir nėra, arba jis visiškai politizuotas, o teisinio, tarptautinio lygmens jis neišdirbtas*“, respondentas Nr. 5.

„*Problema - tai formalizuota bendravimo tvarka. Bendrų operatyvinių veiksmų atlikimo nėra, gal tik VSAT šiek tiek. Pasitikėjimo klausimas, t. y. visuomet jaučiasi Rusijos interesas Lietuvos atžvilgiu. Lietuva visada atlieka veiksmus apsisaugant nuo Rusijos. Galima sakyti, jog vyksta psichologinis karas*“, respondentas Nr. 6.

„*Problema susijusi su prašymais išduoti žmones, t. y. jis galėtų vykti aktyviau. Pavyzdžiui, V. Uspaskicho atvejis, Medininkų ar Sausio 13-osios žudynių kaltininkai. Visa tai politika, tačiau susijusi ir su kriminalu. Na, čia tik pamąstymai*“, respondentas Nr. 7.

„*Manau, teisėsaugos institucijos geriau atsakytų į šį klausimą, tačiau, manau, kad problemų yra, nes viskas vyksta geranoriškumo pagrindu*“, respondentas Nr. 8.

„Trukdo imperinis mąstymas, kuris lydės Rusiją dar ilgai ir tai pagrindinis trukdis, jeigu taip kalbėt, o konkrečiais atvejais iškyla įvairių dalykų. Kartais ir mūsų kai kurių politikų radikalizmas menkina tą bendravimą. Mes vis dar neįpratom žiūrėti vieni į kitus kaip lygiaverčiai normalių valstybių partneriai. Tai pritaikau abiem pusėm, kadangi mes įtariai į tą pusę per daug žiūrim, jie taip pat į mus žiūri pakankamai nesolidžiai“, respondentas Nr. 9.

4. Problemų sprendimo būdai.

„*Kalbant apie nurodytą problemą, tai mes turim pasirinkimo laisvę į ką kreiptis, t. y. atsirenki, kurie geriau dirba. Tiksliau sakant, su kuo geriau dirbti, nurodo vadovai. Bendradarbiaujant populiaresni neformalūs santykiai*“, respondentas Nr. 1.

„*Iškilusios problemos sprendžiamos darbiniuose susitikimuose*“, respondentas Nr. 2.

„*Aktyvinti santykius. Lietuvos požiūris į Rusiją, kad ji mūsų priešas, sunkina bendradarbiavimą. Rusija taip pat žiūri į Lietuvą negatyviai. Kaip mes, taip ir jie. Mes turim daug darbų, prioritetas Europai, o ne Rusijai. Bendradarbiavimą apsunkina tai, jog Rusijoje daug įstaigų, kurios atsakingos už kovą su organizuotu nusikalstamumu, įstaigos didžiulės, didelė ir kadrų kaita, tad ir buvę bent kokie kontaktai nutrūksta. Bendradarbiaujant muitinei su muitine, politinių konfliktų nejaučiame*“, respondentas Nr. 3.

„*Vienas iš problemų sprendimo būdų būtų struktūrų, kovojančių su organizuotu nusikalstamumu, administravimo gerinimas. Reikia siekti geresnio susikalbėjimo bei gautos operatyvinės informacijos efektyvaus panaudojimo. Reikėtų gerinti nusikaltimo tyrimo tęstinumą, t. y. išaiškinti iki galo nelegalaus kapitalo buvimo bei atsiradimo kilmę*“, respondentas Nr. 4.

„*Plėsti labiau regioninį bendradarbiavimą. Čia jau politiniai dalykai, labiau reiktų šnekėt apie ES ir Rusijos santykius. Man nepatinka ES viršūnių laikysena santykiuose su Rusija. ES per daug nusileidžia. Rusijos užmačios didelės, Petro laikų, o ES nuolaidžiauja. Kadangi šitoks formatas nelabai tinkamas problemų sprendimo būdams, išskyrus gal Kaliningrado tranzitą, bet čia irgi ne ta priemonė, kuri kovotų su organizuotu nusikalstamumu, tai reiktų regioninio bendradarbiavimo, tai gal geresnis būdas tai terpei sutvarkyti. Nes regioninis bendradarbiavimas greičiau gali sukurti tą tarptautinę teisinę bazę, negu kad koks kitas. Jeigu veiktume per ES, tai čia būtų politinis lygmuo, o jei per dvišalius santykius tai tada tiktai subjektyvus ryšys. Mano nuomone, regioninis bendradarbiavimas tinkamesnis*“, respondentas Nr. 5.

„*Reikia gerinti tarptautinius santykius. Jei tarptautiniai santykiai geri, tai gerėja ir santykiai tarp institucijų. Tai sudarytų sąlygas neformalių santykių atsiradimui, kas paskatintų efektyvesnę kovą su organizuotu nusikalstamumu. Tai politikos klausimas. Rusijai naudinga skatinti ryšius tarp organizuotų nusikaltėlių struktūrų. Lietuvoje Rusijos organizuoto nusikalstamumo*

struktūros turi didelę įtaką. Rusija per jas įgyvendina daug tikslų. Organizuotos grupuotės turi ryšių, yra susijusios su Lietuvos politikais, o per politikus prieina ir prie pareigūnų“, respondentas Nr. 6.

„*Nepakankamai išnaudojam ES argumentą. Gal būtų efektyviau. Manau, į šį klausimą geriau galėtų atsakyti praktikas*“, respondentas Nr. 7.

„*Vienas iš būdų ir yra susitarimų sudarymas, abipusė pagalba šioje srityje*“, respondentas Nr. 8.

„Manau, yra tik vienas kelias – tai laikas ir mūsų solidus elgesys, t. y. nepasidavimas tam tikrom provokacijom iš Rusijos politikos pusės, o laikytis kaip solidžios valstybės, ES ir NATO atstovam ir elgtis solidžiai, o ne rodyti savo tokio nepilnavertiškumo kompleksą, kurį mums įkvėpė penkiasdešimtmečio okupacija“, respondentas Nr. 9.

5. Ar padeda spręsti problemas valdžios atstovai?

„*Žiūrint iš vienos pusės, tai nepadeda, t. y. valdžios atstovų priimamos pataisos riboja tyrimą, o tai darbui nepadeda. Pvz., anksčiau pokalbių išklotines buvo galima pasiimti be teismo sprendimo, o dabar tai būtina. Tai kenkia operatyvumui. Operatyvumui taip pat kenkia ilgas sankcionavimo procesas. Ne pagal visus nusikaltimus gali taikyti modelį ir ne pagal visus pradėti tyrimą. Žiūrint iš kitos pusės, bendradarbiavimo srity – normaliai, t. y. sudaro sąlygas pačiam bendradarbiavimui*“, respondentas Nr. 1.

„*Nesusiduriama su bendradarbiavimo problemomis, kurios turėtų būti sprendžiamos valdžios atstovų*“, respondentas Nr. 2.

„*Nebuvo reikalo. Išsisprendžiam patys tarp institucijų*“, respondentas Nr. 3.

„*Valdžios atstovai nuolat daro įstatymuose pataisas, kad kova su organizuotu nusikalstamumu būtų efektyvesnė*“, respondentas Nr. 4.

„*Manau, kad padeda. Važiuoja ministrai ir sprendžia įvairius klausimus, tačiau daugiau politiniam lygmeny*“, respondentas Nr. 5.

„*Negaliu atsakyti*“, respondentas Nr. 6.

„*Įstatymų leidžiamoji valdžia visada padeda. Subjektai matydami spragą teikia Seimui siūlymus ir atsižvelgiant į tai būna daromi pakeitimai, pataisos. Paskutiniu metu vyksta daug pakeitimų, susijusių su ES teise. Į praktikų prašymus didžiaja dalimi atsižvelgiama ir labai retai kada būna neatsižvelgta*“, respondentas Nr. 7.

„*Sąlygas tokiam bendradarbiavimui nustato tarpvyriausybiniai susitarimai ir tarpžinybiniai susitarimai*“, respondentas Nr. 8.

„Valdžios atstovai, kiek jie gali, tiek padeda, bet čia truputį sunkiau, kadangi tie politiniai bendravimo kontaktai yra žymiai mažesni negu instituciniai bendravimo kontaktai ir, sakykim, kai

kuriais klausimais su valdžios atstovais Rusija visai nekalba, tarkim, dėl žalos atlyginimo, kuris turi teisinį aspektą neišvengiamai už okupacinį periodą", respondentas Nr. 9.

6. Su kokiomis organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis tenka susidurti konkrečiam subjektui?

„*Yra ginklai, narkotikai, prekyba žmonėmis, pinigai, pinigų klastotės, nekilnojamasis turtas, žemės, kontrabanda. Yra padaryta populiariausių ar labiausiai daromų nusikaltimų lentelė, t. y. kuo dažniausiai užsiima organizuotos nusikalstamos grupuotės. Tai turto prievartavimas, automobilių vagystės, kontrabanda ir narkotikai*", respondentas Nr. 1.

„*Tarptautinės organizuotos nusikalstamos grupuotės, užsiimančios tabako gaminių kontrabanda, siekiančios bendro pelno iš šios nusikalstamos veikos*", respondentas Nr. 2.

„*Narkotikai, akcizinės prekės, cigaretės, spalvoti metalai, ginklai. Beje, su ginklais susidurti neteko*", respondentas Nr. 3.

„*Vilniuje egzistuoja daug grupuočių, kuriose apie 90 procentų rusakalbiai. Tai taip pat daro įtaką bendradarbiavimui su Rusijos Federacija, nusikaltėliai iš Lietuvos palaiko ryšį su nusikaltėliais Rusijoje, tad ir pareigūnai priversti bendradarbiauti*", respondentas Nr. 4.

„*Kaip teoretikas nieko pasakyti negaliu. Gal tik apie narkotikus. Per Rusiją eina kanalai iš Centrinės Azijos. Na, o primityvus senojo organizuoto nusikalstamumo, matyt, Lietuva dar yra to tipas, bent jau tipas organizuoto nusikalstamumo, tai ne koks savitas, o rusiškas. Bent teoretiškai žiūrint struktūra vis tiek ta pati. Jei žiūrėsim į vakarus, tai lietuviai kooperuojasi su rusais*", respondentas Nr. 5.

„*Kontrabandos sritis, narkotikai, ginklai, manau, tai turėtų būti pagrindinės sritys. Dar išskirčiau nusikalstamu būdu įgytų pinigų legalizavimą. Nusikalstamos struktūros už įgytą pelną perka žemes, nekilnojamą turtą, investuoja į statybas*", respondentas Nr. 6.

„*Nelabai galiu atsakyti*", respondentas Nr. 7.

„*Manau, kad yra narkotikų prekyba, žmonių prekyba, kontrabanda. Organizuotas nusikalstamumas labiau orientuotas į šiuos ,,pinigingus" nusikaltimus. Taip vadinamas ,,juodasis" verslas*", respondentas Nr. 8.

„Ne mano sritis", respondentas Nr. 9.

7. Daroma žala. Keliama grėsmė.

„*Aišku, ekonominė, plauna lėšas iš ES. Manau, didžiausia daroma moralinė žala arba, kitaip sakant, pasaulėžiūrai, t. y. daroma didelė įtaka jaunimui, stengiamasi patraukti į nusikalstamą pasaulį. Sakyčiau, labai blogai, kad nėra mirties bausmės, pvz., jei aš auginu gėlių daržėlį ir ten išauga piktžolė, tai aš ją išraunu, o ne gražiai persodinu į kitą lysvę, skirtą piktžolėms, kur ji galėtų toliau sau augti ir barstyti sėklas. Aš organizuotus nusikaltėlius lyginu su kitos tautybės žmonėmis, su kuriais mūsų niekas nesieja, t. y. mūsų ir jų skirtingos vertybės, skirtingi*

įstatymai, skirtingi vadovai, skirtingos teritorijos. Mūsų šalis kariauja su ta tautybe. Grėsmė yra tai, kad nusikalstamos grupuotės ar jų atstovai, turėdami pinigų, eina į valdžią ir ten stengiasi įvesti savo tvarką. Jie dirbs savo naudai, o ne visuomenei“, respondentas Nr. 1.

„*Kaip ir minėjau, pagrindinė grėsmė – neteisėtas tabako gaminių gabenimas iš Rusijos Federacijos Kaliningrado srities į Lietuvos Respubliką. Tabako gaminių kontrabanda ir tolimesnis kontrabandinių prekių realizavimas daro didžiulę žalą valstybės ekonominiams interesams*“, respondentas Nr. 2.

„*Ekonomikai, žmonių sveikatai, gyvybei (kalbant apie narkotikus, psichotropines bei radioaktyvias medžiagas). Korupcija – valstybės valdymui. Visi prekursoriai iš Rusijos*“, respondentas Nr. 3.

„*Žala, be abejo, daroma valstybės ekonomikai, nes organizuotos gaujos užsiima kontrabanda, pinigų plovimu ir kitais ekonominiais nusikaltimais. Keliama grėsmė žmogaus gyvybei, sveikatai - visa tai gali būti prekybos narkotikais pasekmė*“, respondentas Nr. 4.

„*Grėsmė didesnė su pinigų plovimu, kadangi Rusijoje sukaupta labai nemažai pinigų. Lietuva yra Rusijos interesų zonoje ir čia, ką bepasakysi, vis tiek Lietuvą pripažįsta kaip savo sritį, artimąjį užsienį ir pinigai eina čia. Eksportas, importas nėra čia labai reikšmingas. Jei kalbėsim apie Kaliningradą, čia jau kiti dalykai. Aš nežinau, kiek Lietuvos organizuotas nusikalstamumas veikia Kaliningrade ir kiek Kaliningrado organizuotas nuskalstamumas turi įtakos Lietuvoje, o dėl grėsmių, tai gal ta grėsmė ir yra mūsų investicijoms Kaliningrade, bent jau tai ką turime iš žiniasklaidos, kad Rusijos organizuotas nusikalstamumas pradeda spausti mūsų verslininkus. Nekilnojamo turto įsigijimai. Apskritai Rusijos politikoje yra tokie dalykai, kaip rusiškos diasporos plėtra užsienyje, ypatingai artimajame užsienyje. Čia truputį yra grėsmė, kadangi ta diaspora bando nemažai daryti įtakos ir turto supirkimo klausimais ir invazija į naftos verslą, ne tik į mūsų, bet ir Vakarų Europos. Rusai tą diasporą vysto ir tas rusų suvažiavimas, kuris buvo Sankt Peterburge, kur V. Putinas pasakė savo kalbą apie diasporą, kad nekokia bendruomenė užsienyje, kaip kad mes sakome Lietuvoje apie lietuvių bendruomenę kokioje nors valstybėje, o rusai naudojo žodį diaspora. Diaspora reiškia visiškai abstrahuotą dalyką, įvestą į kitą organizmą, ir jisai sėdi ten pakankamai uždaras su specialiais tikslais*“, respondentas Nr. 5.

„*Labai didelė. Per organizuotas grupuotes gali daryti įtaką politikai. Korupciniai ryšiai, t. y. nusikalstamų struktūrų nariai turi daug draugų, pažįstamų, kuriuos pinigų, malonumų pagalba lengvai įtraukia į nusikalstamą veiką. Be abejo, dar yra kompromituojanti medžiaga, fizinė prievarta, grasinimai. Bet pagrindinis principas - tu man, aš tau. Rusijoje daugėja politinių žmogžudysčių. Šis dalykas ateina iš Rusijos neišvengiamai, aš manau, kad taip bus ir Lietuvoje. Vienas iš variantų, kad politines žmogžudystes vykdys iš Rusijos atvykusios organizuotos nusikaltėlių grupuotės ar jų nariai “torpedos” arba samdomi žudikai. Bendradarbiavimas tarp*

organizuotų nusikaltėlių yra žymiai didesnis nei tarp valstybių institucijų. Rusijos organizuotų nusikaltėlių struktūros daro tiesioginę įtaką Lietuvos organizuotoms grupuotėms“, respondentas Nr. 6.

„*Grėsmė – tai įtaka, ateinanti, tiksliau, esanti iš Rusijos. Įtaka daroma per ryšius, buvusius Rusijos spec. tarnybų darbuotojus, kurie palaiko ryšius su savo buvusiais bendradarbiais, išėjusiais į nusikalstamą pasaulį. Tos pažintys ir ryšiai išlikę ne tik kriminaliniame pasaulyje, bet ir politikoje, o tai kelia grėsmę nacionaliniam saugumui. Na, o jei grynai apie kriminalą, tai nuostolis ekonomikai, biudžetui.....*“, respondentas Nr. 7.

„Grėsmė yra didelė, nes tokie nusikaltimai sunkiai atskleidžiami, kaip taisyklė, organizuotas nusikalstamumas siejamas ir su korupcija, dideliais piniginiais srautais, gaunamais iš nusikaltimų darymo“, respondentas Nr. 8.

„Kertama įstatymiškai reglamentuota nusistovėjusi valstybės gyvavimo ekonominė tvarka, o tai kelia tam tikrą rezonansą, kadangi žmonės piktinasi valdžia ir politine valdančia dauguma ir aplamai tai sumaištis valstybėje. Per šitokius dalykus galima daug ką daryti, įtakoti ir atitinkamai politiškai veikti piliečius“, respondentas Nr. 9.

8. Kokių priemonių imasi kovojant su Rusijos organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis.

„*Kad Rusijos grupuotės veiktų Lietuvoje, to nėra. Yra ryšiai, bet ne daugiau. Rusai gali investuoti pinigus, daryti verslą tame tarpe ir nusikalstamą, bet jie tai daro per Lietuvos nusikaltėlius. Vyksta bendradarbiavimas nusikalstamo verslo srity. Mūsiškiai nusikaltėliai gan stipriai stovi, tai rusams čia nėra ko veikti, o va Latvijoje visos grupuotės po Rusijos įtaka. Na, o kovojama bendra tvarka*“, respondentas Nr. 1.

„*Tarnyba, pagal kompetenciją siekdama apsaugoti valstybės ekonominius interesus, yra numačiusi teisinių, organizacinių, personalo stiprinimo, tarpžinybinio bendradarbiavimo, infrastruktūros plėtros ir kt. priemonių. Tarp šių priemonių paminėtinas ir dvišalis bendradarbiavimas*“, respondentas Nr. 2.

„*Mes negauname informacijos apie Rusijoje įvykdytus sulaikymus. Rusija tokios informacijos neskelbia, kas pas mus prieinama laisvai. Nesusikalbėjimas*“, respondentas Nr. 3.

„*Kovoje su organizuotu nusikalstamumu nepakanka vien tik suskaidyti gaują į smulkesnes daleles ar pasodinti jos narius į kalėjimą, kaip kad daroma Lietuvoje. Lietuvos teisėsauga neseka, kur dingsta sugautos gaujos pinigai. Advokatai tampa tarpininkais tarp sugautųjų ir esančiųjų laisvėje ir padeda nuslėpti pinigus ar padeda artimiesiems juos įteisinti, įforminti kaip „švariai“ uždirbtus. Anglijoje yra specialus skyrius, skirtas kovai su organizuotu nusikalstamumu, kuris palaiko grupuotės tyrimo tęstinumą ir aiškinasi iki galo nelegalaus kapitalo buvimo bei atsiradimo kilmę*“, respondentas Nr. 4.

„*Pirmiausia tai elektroninė erdvė. Tai kibernetiniai nusikaltimai ir visa kita, kas plinta per internetą. Viena yra fizinė sienos apsauga, o kita technologijos, kur gali judėti sprendimai, pinigai ir visa kita. Visa tai reikia riboti ar bent kontroliuoti kokiu nors būdu, aš net nežinau. Vis tiek iš Rusijos eina ir pinigų plovimas. Pas mus pažiūrėjus kaip naudojamas internetas, aš neturiu informacijos apie duomenų aktyvumą, bet man atrodo, kad rusiški web saitai pakankamai populiarūs Lietuvoje ir tie visi dalykai susiję su internetiniais pirkimais ir visa kita, čia man atrodo, viena iš grėsmių. Kaip apsisaugoti? Sienas dabar galim apsaugoti, nustatyti vizas, bet kaip apriboti internetą? Tai sudėtinga. Teoriškai organizuotas nusikalstamumas Rusijoje turėjo suaugti su valdžios struktūrom, tas laikotarpis, to juodojo, brutalaus, dar irgi yra, bet jis jau nueina į antrą planą ir skelbia pats V.Putinas, kad su banditizmu tarsi ir baigta. Bet esmė, kaip ir visose valstybėse pereina į aukštesnę stadiją. Kas dabar gali paneigti ryšį tarp valstybinės valdžios ir nusikaltėlių, tai ir priemonės tada kokios? Viskas sprendžiama politiniam lygmeny. Man atrodo, kad čia jau yra požymiai, kad organizuotas nusikalstamumas legalizavosi*“, respondentas Nr. 5.

„*Operatyvinės veiklos metodai. Slaptųjų darbuotojų infiltravimas, spec. priemonės specialia tvarka, agentūrinis darbas. Operatyvinės apžiūros, sekimas, agentūrinis metodas – operatyvinis darbuotojas pasinaudojęs išdaviko legenda gali gauti informacijos apie tikslus, ketinimus pateikti dezinformacijos. Įmonių pagal legendą steigimas. Žvalgyba Rusijoje*“, respondentas Nr. 6.

„*Galiu tik tuščiai pafantazuoti*“, respondentas Nr. 7.

„*Pagrindinė efektyvi priemonė yra kontrolė, nuolatinis darbas su asmenimis, kurie galimai dalyvauja darant nusikaltimus, apribojant jiems galimybę daryti nusikaltimus*“, respondentas Nr. 8.

„Ką turėtų daryti mūsų teisėsauginikai, man sunku pasakyti, kadangi aš ne teisininkas, čia jau specialūs dalykai. Aš manau, kad yra tam tikras dabar jau nusistovėjęs standartas, mes esam Interpolo nariai, mes turime taikyti ES demokratiniame pasaulyje įprastus standartus.“, respondentas Nr. 9.

9. Darbo metodai.

„*Pagal Operatyvinės veiklos įstatymą ir ikiteisminį tyrimą*“, respondentas Nr. 1.

„*Įvairios pasienio sargybos, valstybės sienos apsauga techninėmis priemonėmis, operatyviniai veiksmai, tame tarpe ir Rusijos piliečių atžvilgiu, planiniai ir neplaniniai skrydžiai*“, respondentas Nr. 2.

„*Remiantis susitarimais, raštų rašymas, operatyvinė veikla pilna apimtimi, ikiteisminis tyrimas, rizikos analizė*“, respondentas Nr. 3.

„*Kovodami su organizuotu nusikalstamumu tiek Rusijos, tiek Lietuvos pareigūnai naudojasi asmeninėmis pažintimis, t. y. asmeninių kontaktų dėka būna užkirstas kelias vienam ar*

kitam nusikaltimui, kadangi norint greitai ir tiksliai realizuoti operatyvinę informaciją reikia viską vykdyti skubos tvarka, o to padaryti neišeitų, jei viskas būtų daroma siuntinėjant raštus. Raštų siuntimas užima labai daug laiko“, respondentas Nr. 4.

„*Apie tai jau aptarėme prieš tai pateiktame klausime apie priemones*“ respondentas Nr. 5.

„*Operatyvinės veiklos metodai ir kt.*“, respondentas Nr. 6.

„*Tai klausimas praktikui*“, respondentas Nr. 7.

„*Manau, teisėsaugos institucijos geriau atsakytų į šį klausimą*“, respondentas Nr. 8.

„Konkrečių metodų neišvardysiu“, respondentas Nr. 9.

10. Kokią prevenciją vykdo konkretus subjektas.

„*Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymas. Pvz., su narkotikais, prekursoriais – cheminė medžiaga, naudojama narkotikų gamybai, nustačius, kad tokia medžiaga neuždrausta, inicijuojamas įtraukimas į draudžiamų sąrašą*“, respondentas Nr. 1.

„*Labiausiai pažeidžiamose vietose įrengtos vaizdo stebėjimo sistemos, įvairūs davikliai ir kt. techninės priemonės; Viešas pasienio sargybų išdėstymas vietose, kuriose turimais duomenimis ketinama vykdyti nusikalstamas veikas (paprastai daroma, kai pagrindinės pajėgos naudojamos kitose operacijose, o turimomis pajėgomis negalima efektyviai ir tinkamai realizuoti turimą informaciją). Papildomų pajėgų pasitelkimas labiausiai pažeidžiamose vietose (tiek tarnybos kitų padalinių, tiek vidaus tarnybos pulkų)“*, respondentas Nr. 2.

„*Yra pažeidimų prevencijos skyrius. Švenčių metu kolega su šuniuku rodo vaikučiams ir tėveliams, kaip aptinkami narkotikai*“, respondentas Nr. 3.

„*Apie konkrečią subjekto vykdomą prevenciją geriau galėtų pasakyti praktikas*“, respondentas Nr. 4.

„*Prevencinės priemonės taip pat būtų politinės, t. y. neleisti per daug judėti. Fizinėm priemonėm su banditu susitvarkyti galime, t. y. jei padaro ką neteisėto mes skiriam „persona non grata“ ir tu neįvažiuosi, mes uždarėm išorines sienas dabar kaip niekada stipriai. Primityvūs nusikaltėliai nėra tokie pavojingi. Reikia viską spręsti politine prasme, nesudaryti prielaidų, kad atsirastų idėjų arba norinčių padėti iš tos pusės, o tokių norinčių padėti visada atsiras“* respondentas Nr. 5.

„*Tai, ko gero, reiktų pradėti nuo tvarkos valstybėje, t. y. tvarkyti korupcinius ryšius. Kaip žinia žiniasklaidą valdo pinigai, todėl, manau, reikia atskleisti, kam kokia žiniasklaida dirba. Nelygybės mažinimas tarp socialinių sluoksnių, nes tai – valstybės stabilumo garantas. Kuo didesni skirtumai tarp sluoksnių, tuo didesnė tikimybė atsirasti grėsmei, t. y. perversmui, revoliucijai. O tai sudaro pagrindą kitos valstybės įtakai. Skatina rinkti prorusiškus asmenis kurie reikštų norą būti globojamiems Rusijos. Manyčiau, reiktų kirsti per organizuoto nusikalstamumo šaknis, t. y. finansus, pvz., apkrauti mokesčiais už nekilnojamojo turto įsigijimą. Apskritai nekilnojamojo turto*

mokestis būtų kaip prevencija. Politikams nereikėtų kirsti per savo valstybės gyvybingumo grandinę – per teisėsaugos institucijų prestižą jas menkinant. Pvz., VSD prestižo sumenkinimas labai apsunkino kovą su užsienio spec. tarnybų darbuotojų veikla, sumažėjo terorizmo prevencijos galimybės. Teisėsaugos institucijų prestižo stiprinimas būtų viena ir prevencijos priemonių“, respondentas Nr. 6.

„*Prevencija – stiprinti informacijos rinkimą. Žvalgybinės informacijos gavimas - tai svarbiausias dalykas. Problema teismuose, kai surinkta informacija neįtikina teisėjų. Nebaudžiamumas - tai paskata nusikalsti*“, respondentas Nr. 7.

„*Kontrolė ir apribojimų asmenims taikymas*“, respondentas Nr. 8.

„Čia turėtų būti šviečiamasis aspektas, o įstatymine prasme, aš manau, kad prevenciniai dalykai yra sutvarkyti, tačiau čia dalykai labai specialūs, kuriuos reikėtų išmanyti jau tam žmogui, kuris užsiima teisine problematika, aš tuo neužsiimu“, respondentas Nr. 9.

11. Kiti klausimai iškilę pokalbio metu.

„*Bendradarbiavimas vyksta, tačiau norint ką suderinti labai užtrunka laiko. Rusijos institucijos labai ilgai svarsto, bijo išsirutuliojimo į politinį skandalą. Bendravimas atsargus, tačiau bendrauti reikia. Viso to pasekmė – negalim operatyviai bendrauti*“, respondentas Nr. 3.

„*Kad būtų užtikrintas geresnis bendradarbiavimas organizuoto nusikalstamumo srityje, turi būti viskas atliekama profesiniu pagrindu, neturi būti jokių Rytai – Vakarai. Turi būti atriboti politiniai motyvai, turi būti tik profesiniai interesai. Ar vilkinamas sutarties dėl bendradarbiavimo organizuoto nusikalstamumo sityje pasirašymas - iš Lietuvos pusės to nematau, o iš Rusijos galėtų būti, jei būtų siekiama apsisaugoti nuo susitarimo vykdymo, pvz., asmens išdavimo ar informacijos teikimo. Tuomet galima daryti prielaidą, jog Rusijos teisėsauga susijusi su nusikaltėliais ir todėl stengiasi vilkinti sutarties pasirašymą*“, respondentas Nr. 7.

„*Iš esmės, kalbant apie organizuotą nusikalstamumą, reikia susitarti dėl vartojamų terminų, kategorijų. Organizuotas nusikalstamumas šiais laikais nelinkęs afišuotis ir rodyti savo nebaudžiamumą ir pan., dabar jie atvirkščiai - stengiasi kiek įmanoma mažiau figūruoti. Bet yra nemažai žemesnio lygio organizuotu grupių, kurias kurį laiką palikus be tinkamo „dėmesio“ galima sulaukti stipresnės grupuotės susiformavimo, tai kad geriausia yra visų lygių organizuotų grupių ,,spaudimas” visomis įmanomomis teisinėmis priemonėmis, tada nepavyksta susiformuoti naujoms stiprioms organizuoto nusikalstamumo struktūroms*“, respondentas Nr. 8.

Apibendrinant pateiktus atsakymus, galime daryti šias išvadas:

1. Tiek praktikų, tiek teoretikų nuomone, bendradarbiavimas su Rusija vyksta, tačiau nepakankamai. Politikų nuomone, bendradarbiavimas pakankamas, tačiau ne visiškai išnaudojamos galimybės.

2. Respondentų teigimu, iniciatyvesni Lietuvos pareigūnai, tačiau, vieno iš teoretikų nuomone, kartais juos pranoksta ir rusai.

3. Praktikai įvardija tokias problemas, trukdančias sklandžiai bendradarbiauti, kaip: Rusijos silpnesnes galimybes tyrimo srityje, nenorą teikti duomenų apie savo piliečių dalyvavimą nusikalstamoje veikloje bei problemas, susijusias su įslaptintos informacijos persiuntimu. Praktikai taip pat įvardijo vietinių institucijų nesusikalbėjimą tiek Rusijoje, tiek Lietuvoje. Teoretikų nuomone, problema yra tarnybų, kovojančių su organizuotu nusikalstamumu, administravime, kadangi dubliuojasi jų funkcijos, bei teisinės bazės, kuri užtikrintų sklandų bendradarbiavimą, trūkume. Teoretikai taip pat akcentuoja pasitikėjimo Rusija klausimą bei jos galimus politinius interesus. Politikai problemą mato Rusijos vykdomoje politikoje. Rusijos nenoras bendradarbiauti išduodant besislapstančius Rusijoje nusikaltėlius bei Lietuvos nelaikymas lygiaverte partnere apsunkina bendradarbiavimą. Politiko nuomone, kartais ir Lietuvos politikų radikalizmas menkina bendradarbiavimo galimybes.

4. Praktikai teigia, jog iškilusias problemas išsprendžia darbinių susitikimų metu bei pabrėžia, kad reikia aktyvinti santykius. Teoretikai siūlo gerinti struktūrų, kovojančių su organizuotu nusikalstamumu, administravimą bei labiau plėsti regioninį bendradarbiavimą. Tuo tarpu politikai siūlo nepasiduoti Rusijos vykdomos politikos provokacijoms ir labiau pasitelkti ES institucijas, sprendžiat dėl Rusijos organizuoto nusikalstamumo kylančias problemas.

5. Praktikų teigimu, valdžios atstovų pagalbos neprireikia, visas problemas išsisprendžia tarp institucijų. Praktikai pastebi, kad kai kurios įstatymų pataisos apsunkina darbą ir kenkia operatyvumui, tačiau žiūrint iš kitos pusės, jie sudaro sąlygas pačiam bendradarbiavimui. Teoretikų nuomone, valdžios atstovai padeda politiniam lygmeny. Politikai teigia, jog įstatymų leidžiamoji valdžia padeda visada. Seimas visuomet atsižvelgia į subjektų prašymus. Politikai taip pat pabrėžia, jog kartais lengviau susitarti instituciniu lygmeniu negu politiniu, kadangi politiniai bendravimo kontaktai žymai mažesni už institucinius.

6. Praktikai įvardijo, kad jie dažniausiai susiduria su Rusijos organizuotomis grupuotėmis, kurios užsiima prekyba narkotikais, kontrabanda, pinigų plovimu bei klastojimu.

Teoretikai įvardijo prekybą narkotikais, ginklais, kontrabandą. Politiko nuomone, organizuotos grupės verčiasi narkotikų prekyba, žmonių prekyba, kontrabanda.

7. Dėl Rusijos keliamos grėsmės respondentų nuomonės sutapo. Buvo išvardytos grėsmės: valstybės ekonomikai, politikai, žmonių sveikatai. Vienas praktikas akcentavo moralinę žalą, t. y. daromą neigiamą įtaką paaugliams. Politikas išskyrė grėsmę, kylančią valdžiai ir politinei valdančiajai daugumai, bei galimybę politiškai veikti piliečius.

8. Praktikai atsakė, jog jie su Rusijos organizuotu nusikalstamumu kovoja pagal kompetenciją. Vykdoma operatyvinė veikla bei ikiteisminiai tyrimai. Teoretikai siūlo palaikyti

tyrimo tęstinumą ir aiškintis iki galo nelegalaus kapitalo buvimo bei atsiradimo kilmę. Taip pat siūlo labiau atkreipti dėmesį į nusikalstamumą elektroninėje erdvėje, t. y. plintantį internetu. Politiko nuomone, turi būti taikomi Europos Sąjungoje ir demokratiniame pasaulyje įprasti, nusistovėję standartai.

9. Praktikai dirba remdamiesi susitarimais, vykdydami visa apimtimi operatyvinę veiklą ir ikiteisminį tyrimą bei atlikdami rizikos analizę. Teoretikai taip pat įvardijo operatyvinę veiklą bei ikiteisminį tyrimą, tačiau dar paminėjo, jog darbas vyksta ir dėl asmeninių kontaktų. Politikai į šį klausimą atsakyti negalėjo.

10. Praktikai mini teisinę bazę, skirtą prevencijai, bei naudojamas technines priemones (pvz. vaizdo kameras), taip pat papildomų pajėgų pasitelkimą. Teoretikai akcentavo politines priemones, kadangi primityvūs nusikaltėliai nėra tokie pavojingi. Taip pat siūlė kelti teisėsaugos institucijų prestižą. Politikai pasisako už kontrolę ir apribojimų asmenims taikymą bei aktyvesnį informacijos apie nusikalstamą veiklą rinkimą. Politikų nuomone, taip pat svarbus yra šviečiamasis aspektas.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Pabaigoje galima konstatuoti, kad daugiau ar mažiau pavyko pasiekti darbo tikslą – išsiaiškinti, kokia Rusijos įtaka Europos saugumui, pateikti išsamią Europos ir Rusijos santykių kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje analizę. Darbe buvo apžvelgti pagrindiniai tarptautiniai, ES, Rusijos, Lietuvos teisės aktai, skirti kovai su organizuotu nusikalstamumu. Siekiant išsiaiškinti, ar Rusijos organizuotas nusikalstamumas kelia grėsmę Lietuvos saugumui, kuo ši grėsmė pasireiškia, ar nekyla bendradarbiavimo sunkumų tarp Lietuvos ir Rusijos teisėsaugos institucijų bei kitus su tuo susijusius klausimus, buvo taikomas ekspertų interviu metodas.

Darbe iškelta hipotezė, kad Rusija kelia grėsmę Europos saugumui, nes Rusijos kova su organizuotu nusikalstamumu neatitinka ES ar tarptautinių standartų, nepasitvirtino. Rusija yra sudariusi susitarimus dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu, kurie formaliai atitinka ES keliamus standartus. Kita vertus, šiame darbe nebuvo nagrinėjama, kaip Rusija juos įgyvendina praktiškai. Pati ES pripažįsta, kad grėsmės, kylančios dėl Rusijos organizuoto nusikalstamumo, pvz. pinigų plovimo, neteisėtos narkotikų, ginklų prekybos, egzistuoja ir laikomos vienos didžiausių išorinių grėsmių.

Apibendrinant darbą, galima padaryti tokias išvadas:

1. Kol kas nėra vieningos organizuoto nusikalstamumo sąvokos, o tai apsunkina kovą su šiuo reiškiniu, nes kas vienoje valstybėje yra laikoma organizuotu nusikalstamumu (ar organizuota nusikalstama grupe), kitoje tai gali būti nelaikoma.

2. ES skiria ypatingą dėmesį kovai su organizuotu nusikalstamumu: įkurta nemažai struktūrų, kurios kovoja su organizuotu nusikalstamumu arba prisideda prie šios kovos. Taip pat glaudžiai bendradarbiaujama ir su tarptautinėmis organizacijomis.

3. Yra priimta nemažai teisinių instrumentų, skirtų plėtoti ES ir Rusijos bendradarbiavimą. Bendradarbiavimas kovojant su organizuotu nusikalstamumu vyksta įgyvendinant Veiksmų planą prieš organizuotą nusikalstamumą bei Bendros erdvės skyrių dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu. Be to, čia didelį vaidmenį vaidina regioninis bendradarbiavimas. ES siekia, kad Rusijos kova atitiktų standartus, kurių laikosi pati ES. Formaliai Rusija šiuos standartus atitinka, tačiau Europos Tarybos kovos su organizuotu nusikalstamumu bei Europolo ekspertai išskiria Rusijos organizuoto nusikalstamumo keliamas grėsmes - neteisėtą narkotikų, ginklų prekybą, pinigų plovimą, neteisėtą išteklių, tokių kaip: nafta, mineralai ir taurieji metalai, eksportą bei prekybą branduolinėmis medžiagomis.

4. Lietuva santykius su Rusija grindžia 1991 m. liepos 29 d. Sutarties dėl tarpvalstybinių santykių pagrindu, kitų dvišalių sutarčių bei tarptautinių konvencijų, kurių narės yra abi šalys,

nuostatomis. Tačiau su Rusijos Federacija iki šiol nepasirašytas susitarimas dėl bendradarbiavimo kovojant su organizuotu nusikalstamumu.

5. Praktiniame bendradarbiavime tarp Lietuvos ir Rusijos kovojant su organizuotu nusikalstamumu iš esmės didelių problemų nėra. Tačiau ekspertai pripažįsta, kad kartais glaudesniam bendradarbiavimui, ypač apsikeitimui informacija, nusikaltusių asmenų išdavimui, trukdo politinės priežastys t. y. abipusis pasitikėjimo nebuvimas tarp Lietuvos ir Rusijos bei Rusijos politiniai interesai, dėl kurių ji atsisako vykdyti savo prisiimtus įsipareigojimus. Viena iš kliūčių, kovojant su Rusijos organizuotu nusikalstamumu, galima laikyti ypač stiprias Rusijos organizuoto nusikalstamumo pozicijas ir jo susiliejimą su Rusijos teisėsauga bei valdžios struktūromis. Kita problema kyla dėl to, kad tiek Lietuvoje, tiek Rusijoje yra daug už šią sritį atsakingų institucijų, kurioms trūksta veiklos koordinavimo. Nepakankamas yra ir Lietuvos institucijų keitimasis informacija, susijusia su organizuotu nusikalstamumu.

6. Atliekant tyrimą nei vienas respondentas neįvardijo konkrečios tiesioginės Rusijos organizuotų nusikalstamų grupuočių veiklos Lietuvoje. Buvo paminėta, kad Rusijos organizuotos nusikalstamos grupuotės Lietuvoje vykdo narkotikų prekybą, kontrabandą, prekybą žmonėmis, elektroninius nusikaltimus. Vienas iš ekspertų pabrėžė, kad Rusijos organizuotos nusikalstamos grupuotės Lietuvoje tiesiogiai neveikia. Jos palaiko ryšius su Lietuvos nusikalstamomis grupuotėmis ir visą nelegalią veiklą vykdo bendradarbiaudamos su šiomis grupuotėmis.

7. Rusijos organizuotas nusikalstamumas kelia didžiausią grėsmę Lietuvos ekonominiam, politiniam bei visuomenės saugumui.

Siekiant tinkamai tobulinti Lietuvos teisėsaugos institucijų kovą su organizuotu nusikalstamumu bei bendradarbiavimą su kolegomis Rusijos Federacijoje, pateikiami tokie pasiūlymai:

1. Siekiant išvengti atliekamų funkcijų dubliavimosi, reikia gerinti Lietuvos teisėsaugos institucijų administravimą.

2. Patobulinti operatyvinės informacijos pasikeitimo tarp Lietuvos operatyvinės veiklos subjektų sistemą.

3. Skatinti bendradarbiavimo kontaktus tarp Lietuvos ir Rusijos teisėsaugos institucijų, organizuojant bendras konferencijas, seminarus, kurių metu galima būtų užmegzti geresnius asmeninius kontaktus, pasikeisti darbo patirtimi, pateikti pasiūlymus efektyvesniam dvišaliam bendradarbiavimui.

4. Įsteigti Lietuvos teisėsaugos institucijų ryšių karininkų pareigybes Rusijoje, kurie padėtų laiku spręsti iškilusias problemas.

5. Pasirašyti bendradarbiavimo susitarimą tarp Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos kovojant su organizuotu nusikalstamumu.

6. Efektyviau ir aktyviau išnaudoti Lietuvos narystę ES, atkreipiant ES institucijų dėmesį į Rusijos organizuoto nusikalstamumo keliamas problemas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Amsterdamo sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos sutartį, Europos Bendrijų steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus//http://europa.eu.int/eur-lex/lex/lt/treaties/dat/11997D/word/11997D.doc; prisijungimo laikas: 2007-07-08.

2. Bendrieji veiksmai. 1998 m. gruodžio 21 d. Tarybos priimti remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu ir prilyginantys dalyvavimą nusikalstamoje organizacijoje Europos Sąjungos valstybėse narėse baudžiamajam nusikaltimui//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998F0733:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

3. Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartis//http://eur-lex.europa.eu/lt/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc; prisijungimo laikas: 2007-07-01.

4. Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą dėl 2007—2013 m. Terorizmo prevencijos, parengties ir padarinių valdymo specialios programos sudarymo pagal Saugumo ir laisvių apsaugos bendrąją programą//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2006/c_065/c_06520060317lt00630069.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-05.

5. Europos Parlamento rezoliucija dėl ES ir Rusijos santykių//http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2005-0207+0+DOC+XML+V0//LT; prisijungimo laikas: 2007-06-05.

6. Europos Parlamento rezoliucija dėl Baltijos jūros regiono strategijos formuojant Šiaurės dimensiją//http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/ta/p6_ta-prov(2006)0494_/p6_ta-prov(2006)0494_lt.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-21.

7. Europos Parlamento 2006 m. spalio 18 d. pranešimas dėl Šiaurės dimensijai skirtos Baltijos jūros regiono strategijos//http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2006-0367+0+DOC+WORD+V0//LT; prisijungimo laikas: 2007-04-05.

8. Europos Sąjungos Sutartis (Mastrichto sutartis), suvestinė redakcija, 30 straipsnis// http://www.univie.ac.at/RI/eur/20040401/LT_EU_Treaty_Vienna.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

9. Hagos programa: laisvės, saugumo ir teisingumo stiprinimas Europos Sąjungoje //http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/c_053/c_05320050303lt00010014.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

10. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933.

11. Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - Geresnių sąlygų teisėsaugos institucijoms gauti informaciją sudarymo link (ES informacijos politika) //http://209.85.129.104/search?q=cache:eFcvBRrynj0J:eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do%3Furi%3DCELEX:52004DC0429:LT:HTML+Dublino+deklaracija&hl=lt&ct=clnk&cd=13&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-07-15.

12. Komisijos 2005 m. birželio 2 d. komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Kovos su organizuotu nusikalstamumu strateginės koncepcijos kūrimas“//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0232:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-05-01.

13. Komisijos 2005 m. spalio 12 d. komunikatas Dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės išorės matmens strategijos//http://209.85.129.104/search?q=cache:-aRFFn_nmNwJ:www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2005)0491_/com_com(2005)0491_lt.pdf+europolo+ir+rusijos+susitarimas&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-04-10.

14. Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - Geresnių sąlygų teisėsaugos institucijoms gauti informaciją sudarymo link (ES informacijos politika)//*http://209.85.129.104/search?q=cache:eFcvBRrynj0J:eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do%3Furi%3DCELEX:52004DC0429:LT:HTML+Dublino+deklaracija&hl=lt&ct=clnk&cd=13&gl=lt*; prisijungimo laikas: 2007-07-15.

15. Konvencija parengta vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu dėl Europos policijos biuro įsteigimo (Europolo konvencija) 2 str.//Valstybės žinios. 2004, Nr.113-4202.

16. Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, patvirtinta LR Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimu Nr. IX-1383// http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=283668&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2007-08-17.

17. Organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos prevencijos programa, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pritarta 1999 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 62// http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=71424&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2007-08-17.

18. Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimas nustatantis Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Rusijos Federacijos partnerystę//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21997A1128(01):LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-04-04.

19. Pasiūlymas Tarybos pamatinis sprendimas dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu// http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0006:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-04-15.

20. Tarybos 2003 m. vasario 27 d. sprendimas Nr. 2003/170/TVR dėl ryšių palaikymo pareigūnų, valstybių narių teisėsaugos institucijų pasiųstų dirbti užsienyje, bendro naudojimo// http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:067:0027:01:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-08-09.

21. Tarybos ir Komisijos 1997 m. spalio 30 d. sprendimas Dėl Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Rusijos Federacijos partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo patvirtinimo. < http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en,lt&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,ga,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=218365:cs&page=-1&hwords=null>, prisijungimo laikas: 2007-04-04.

22. Tarybos ir Komisijos veiksmų planas, įgyvendinantis Hagos programą dėl laisvės, saugumo ir teisingumo stiprinimo Europos Sąjungoje (2005/C 198/01). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/c_198/c_19820050812lt00010022.pdf>, prisijungimo laikas: 2007-06-11.

23. Tarybos 2004 m. vasario 19 d. reglamentas Nr. 377/2004 Dėl imigracijos ryšių palaikymo pareigūnų tinklo sukūrimo//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0377:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-07-25.

24. Tarybos 1997 m. balandžio 28 d. priimtas veiksmų planas kovai su organizuotu nusikalstamumu, Amsterdamo Europos Vadovų Tarybos patvirtintas 1997 m. birželio mėn.//OL C 251. 1997, 8 15, P.1.

25. Tarybos 2003 m. vasario 27 d. sprendimas Nr. 2003/170/TVR dėl ryšių palaikymo pareigūnų, valstybių narių teisėsaugos institucijų pasiųstų dirbti užsienyje, bendro naudojimo//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:067:0027:01:LT:HTML; prisijungimo laikas: 2007-08-09.

26. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas (aktuali redakcija)// http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=289856; prisijungimo laikas: 2007-07-22.

27. LR VRM 2007 m. pagrindinių priemonių planas, patvirtintas LR vidaus reikalų ministro 2007 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. 1V-13// http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Bendrasis_dep/070118_Nr1v-13.doc; prisijungimo laikas: 2007-10-19.

28. Action Plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice - Text adopted by the Justice and Home Affairs Council of 3 December 1998//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999Y0123(01):EN:NOT; prisijungimo laikas: 2007-06-11.

29. Agreement on co-operation between the European Police Office and the Russian Federation//http://www.europol.europa.eu/legal/agreements/Agreements/16191.pdf; prisijungimo laikas: 2007-10-01.

30. A secure Europe in a better world, European security strategy, 2003 December//http://www.iss-eu.org/solana/solanae.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-10.

31. Council Resolution of 21 December 1998 on the prevention of organised crime with reference to the establishment of a comprehensive strategy for combating it//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998Y1229(01):EN:NOT; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

32. Common Strategy of the European Union of 4 June 1999 on Russia//http://ec.europa.eu/external_relations/ceeca/com_strat/russia_99.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-03.

33. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, of 16 April 2004 on the prevention of and fight against organised crime in the financial sector//http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0262:EN:HTML; prisijungimo laikas: 2007-07-05.

34. Draft Council conclusions setting the EU priorities for the fight against organised crime based on the OCTA 2007//http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st07/st07547-re03.en07.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-25.

35. European Organised Crime Threat Assessment 2006// http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA2006.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-05.

36. European Organized Crime Threat Assessment 2007// http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA2007.pdf; prisijungimo laikas: 2007-10-15.

37. EU - Russia: Road map for the 4 Common Spaces// http://www.eu2005.lu/en/actualites/documents_travail/2005/05/10-4spaces/4spaces.pdf; prisijungimo laikas: 2007-10-18.

38. European Commission: EU-Russia relations//http://ec.europa.eu/external_relations/russia/summit_05_07/2007_eng.pdf; prisijungimo laikas: 2007-06-04.

39. EU-Russia Summit May 2003: Joint Statement// http://ec.europa.eu/external_relations/russia/sum05_03/js.htm; prisijungimo laikas:2007-06-05.

40. Santa Maria Da Feira European Council, 19 and 20 June 2000, conclusions of the presidency//http://www.europarl.europa.eu/summits/fei2_en.htm#an5; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

41. Tampere European Council, 15 and 16 October 1999, presidency conclusions//http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#c; prisijungimo laikas: 2007-06-05.

42. The prevention and control of organised crime: a European Union strategy for the beginning of the new millennium// http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=32000F0503&model=guichett; prisijungimo laikas: 2007-03-15.

43. The Russian Federation Middle Term Strategy towards the European Union (2000 - 2010)//http://www.delrus.ec.europa.eu/en/p_245.htm; prisijungimo laikas: 207-06-03.

44. План совместных действий Европейского Союза и России по борьбе с организованной преступностью//http://www.delrus.cec.eu.int/ru/images/pText_pict/329/Action%20plan%20to%20fight%20crime_rus.doc; prisijungimo laikas: 2007-08-11.

45. Уголовный кодекс РФ (актуальная редакция)//http://www.garant.ru/main/10008000-007.htm#35; prisijungimo laikas: 2007-08-22.

Kita literatūra:

1. Europos Parlamento Spaudos tarnybos 2007 m. birželio 19 d straipsnis „ES ir Rusijos ekonominiuose santykiuose svarbus demokratijos aspektas“//http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/026-7957-169-06-25-903-20070615IPR07882-18-06-2007-2007-false/default_lt.htm; prisijungimo laikas: 2007-07-19.

2. Čekučio R. straipsnis „Mafija kelia problemų ES“//http://www.atgimimas.lt/ssi.php?id=1108043636&which=1&f_text=Mafija; prisijungimo laikas: 2007-07-03.

3. Dainoro L. 2007 m. rugpjūčio 21 d. straipsnis „V. Romanovas įsiutino oligarchą“// http://www.vtv.lt/naujienos/pasaulyje/v.romanovas-isiutino-oligarcha.html; prisijungimo laikas: 2007-10-20.

4. Justickis V. Kriminologija: Vadovėlis. 1 dalis. – Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2001. – 440 p.

5. Laurinavičius Č., Motieka E., Statkus N. Baltijos valstybių geopolitikos bruožai. XX amžius. Vilnius, 2005. - 456 p.

6. Piesliakas V. Organizuotas nusikalstamumas: samprata ir definicija//Teisės problemos. 1993 Nr. 1.

7. Puleikytės K. 2006 m. kovo 31 d. straipsnis „Rusija ir Europos Sąjunga: skirtingi požiūriai“//http://www.geopolitika.lt/?artc=468; prisijungimo laikas: 2007-06-05.

8. Puleikytės K. 2006 m. balandžio 6 d. straipsnis „Europos Sąjunga ir Rusija: „strateginės partnerystės“ link“//http://www.geopolitika.lt/?artc=463; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

9. Ramanausko A. komandiruotės į Mariehamną, Ålandų salas (Suomijos Respublika) 2004 m. rugsėjo 21 - 23 dienomis ataskaita apie dalyvavimą Šiaurės Tarybos Piliečių ir vartotojų teisių komiteto seminare “Organizuotas nusikalstamumas po ES plėtros, naujos tendencijos – nauja politika”//http://209.85.129.104/search?q=cache:a9RuEJbF34MJ:www3.lrs.lt/docs3/kad4/W3_VIEWER.ViewDoc-p_int_tekst_id%3D37008%26p_int_tv_id%3D1626%26p_org%3D0.htm+rusijos+organizuotas+nusikalstamumas&hl=lt&ct=clnk&cd=6&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-04-10.

10. Šimkus K. Operatyvinė veikla kovoje su organizuotu nusikalstamumu (naujas operatyvinės veiklos modelis): daktaro disertacija. – Vilnius, 1998.

11. Šlekio D. straipsnis „Potvyniai ir atoslūgiai: ES ir Rusijos santykiai“//http://www.postscriptum.lt/3-europos-sajunga/es-ir-rusijos-santykiai/; prisijungimo laikas: 2007-06-02.

12. Urbonaitės E. 2007 m. kovo 13 d. straipsnis „Kaliningrado sritis - juodoji Europos skylė?“//http://www.geopolitika.lt/?artc=196; prisijungimo laikas: 2007-04-07.

13. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie LR VRM ataskaita „Padėtis prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM veikla 2007 metų pirmąjį pusmetį”.

14. Vidaus reikalų ministerijos 2007 kovo 16 d. straipsnis “Ministras įsitikino, kad siena su Rusija saugoma tinkamai”http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=129&begin_at=90&tt_news=1070&; prisijungimo laikas: 2007-08-02.

15. Viešųjų ryšių agentūros "Media Baltijos verslas" 2006 m. rugsėjo 6 d. pranešimas//http://209.85.129.104/search?q=cache:xuTstFn-MYQJ:www.mediaclub.lt/res_zinpr_det.php%3Fid%3D6944+organizuotos+nusikalstamos+grupuot%C4%97s+lietuvoje&hl=lt&ct=clnk&cd=72&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-07-03.

16. Viešųjų ryšių agentūros „Media Baltijos verslas" 2007 m. rugsėjo 4 d. straipsnis „Pinigų plovimo byloje figūruoja rusų milijardierius"// http://www.mediabv.lt/res_zinpr_det.php?id=17009; prisijungimo laikas: 2007-10-20

17. Vidaus reikalų ministerijos 2006 m. lapkričio 10 d. pranešimas „Organizuotas nusikalstamumas – bendras Lietuvos ir Rusijos vidaus reikalų ministrų rūpestis"//http://209.85.129.104/search?q=cache:oE4lYmaGXjEJ:www.vrm.lt/index.php%3Fid%3D131%26backPID%3D129%26begin_at%3D120%26tt_news%3D942%26+rusijos+organizuotas+nusikalstamumas+lietuvoje&hl=lt&ct=clnk&cd=2&gl=lt; prisijungimo laikas: 2007-04-07.

18. Vitkus G. Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas. – Vilnius: Eugrimas, 2002. – 343 p.

19. Building personal links between police chiefs across the EU//http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/police/chief/wai/fsj_police_task_force_en.htm; prisijungimo laikas: 2007-07-26.

20. Commission staff working document: Revised Action Plan on Terrorism//http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st10/st10694.en05.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-08.

21. Council of Europe (2002), Crime Analysis: Organised crime - Best practice survey No. 4, Strasbourg, France// http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/combating_economic_crime/8_Organised_crime/Documents/BestPractice4E.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-17.

22. Definitions of Organized Crime (collected by Klaus von Lampe)//http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#coe; prisijungimo laikas: 2007-04-10.

23. Europol, Eurojust, forum on organised crime prevention - the EU is getting organised against organised crime// http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/crime/structures/wai/fsj_crime_structures_en.htm; prisijungimo laikas: 2007-08-10.

24. Fight against Organised Crime// http://www.europarl.europa.eu/comparl/libe/elsj/zoom_in/291_en.htm; prisijungimo laikas: 2007-05-06.

25. Glossary, Justice and home affairs, European Commission//http://ec.europa.eu/justice_home/glossary/wai/glossary_o_en.htm#organised_crime; prisijungimo laikas: 2007-07-01.

26. Organised criminal groups in Europe//http://www.coe.int/T/E/Com/Files/Themes/Organised-crime/map.asp; prisijungimo laikas: 2007-06-15.

27. Osborn A. 2007 March 15 article „Interior Ministry: „One-tenth of Russia under criminal control“//http://news.independent.co.uk/europe/article2359101.ece; prisijungimo laikas: 2007-07-06.

28. Overview of criminal organisations in Europe//http://www.coe.int/T/E/Com/Files/Themes/Organised-crime/overview.asp; prisijungimo laikas: 2007-06-15.

29. Russian Organised Crime and the Baltic States: Assessing the Threat//http://www.one-europe.ac.uk/pdf/w38rawlinson.pdf; prisijungimo laikas: 2007-04-05.

30. United Nations, Changes in Forms and Dimensions of Criminality - Transnational and National. Working paper prepared by the Secretariat for the Fifth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders. –Toronto, 1975.

31. Special Eurobarometer: The European Union and its Neighbours. Fieldwork May-June 2006. Publication October 2006// http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_259_en.pdf; prisijungimo laikas: 2007-08-07.

32. Special Eurobarometer: The role of the European Union in Justice, Freedom and Security policy areas. Fieldwork June – July 2006. Publication February 2007//http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_266_en.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-07.

33. Statewatch analysis „The EU’s Police Chief Task Force (PCTF) and Police Chiefs Committee//http://www.statewatch.org/news/2006/mar/pctf.pdf; prisijungimo laikas: 2007-07-30.

34. Tackling Organised Crime in Partnership//http://www.tocpartnership.org/orgcrime2003/website.asp?page=home; prisijungimo laikas: 2007-07-20.

35. The EU's relations with Russia//http://ec.europa.eu/comm/external_relations/russia/intro/index.htm; prisijungimo laikas: 2007-06-01.

36. Гуров А. И. Организованная преступность в России//http://www.mediatext.ru/docs/7189; prisijungimo laikas: 2007-08-01.

37. Система спецслужб России//http://www.agentura.ru/dossier/russia/; prisijungimo laikas: 2007-10-19.

Internetinės svetainės:

1. http://consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=549&lang=LT&mode=g;
2. http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_lt.html;
3. http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm?CL=lt;
4. http://eur-lex.europa.eu/);
5. http://eurojust.europa.eu/;
6. http://www.balticseataskforce.ee/;
7. http://www.cepol.net/;
8. http://www.coe.int/;
9. http://www.ejn-crimjust.europa.eu/default.aspx;
10. http://www.emcdda.europa.eu/;
11. http://www.eucpn.org/;
12. http://www.eurojustice.org/;
13. http://www.europarl.europa.eu/registre/recherche/RechercheSimplifiee.cfm?langue=LT;
14. http://www.europol.europa.eu/;
15. http://www.fatf-gafi.org/pages/0,3417,en_32250379_32236836_1_1_1_1_1,00.html;
16. http://www.frontex.europa.eu/;
17. http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html;
18. http://www.osce.org;
19. http://www.unodc.org/unodc/index.html;
20. http://www.unodc.org/unodc/crime_cicp.html.

SANTRAUKA

Pagrindinės sąvokos: ES saugumas, organizuotas nusikalstamumas, ES kova su organizuotu nusikalstamumu, ES ir Lietuvos bendradarbiavimas su Rusija kovoje su organizuotu nusikalstamumu.

Santykiai tarp Europos ir Rusijos labai stipriai veikia pasaulio stabilumą. Magistrinio darbo tikslas yra išsiaiškinti, kokia Rusijos įtaka Europos saugumui, pateikti išsamią Europos ir Rusijos santykių kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje analizę. Darbe nagrinėjami ES kovos su organizuotu nusikalstamumu politika, ES ir Rusijos teisės aktai, susitarimai, jų vykdoma politika. Taip pat siekiama atskleisti Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo santykius kovoje su šiuo reiškiniu bei formuojamą politiką. Tuo tikslu buvo vykdoma ekspertų, politikų, mokslininkų apklausa, kad išsiaiškintume, ar, jų nuomone, Rusijos organizuotas nusikalstamumas kelia grėsmę Europos saugumui, kuo ši grėsmė pasireiškia, ar nekyla bendradarbiavimo sunkumų tarp Lietuvos ir Rusijos teisėsaugos institucijų bei kitus su tuo susijusius klausimus.

Magistriniame darbe keliama hipotezė, kad Rusija kelia grėsmę Europos saugumui, nes Rusijos kova su organizuotu nusikalstamumu neatitinka ES ir tarptautinių standartų.

SUMMARY

Keywords: Security of the EU, organized crime, detection of organized crime in the EU, EU and Lithuania‘s cooperation with Russia in detection of organized crime.

Relations between EU and Russia have a huge impact on global stability. This Master’s Thesis aims to define the impact of Russia on European security and to provide a detailed analysis of relations between EU and Russia in the field of detection of organized crime. The Thesis also aims to provide an analysis of the EU policy on the field of organized crime detection, of European and Russian legislation, agreements and the policy the countries are implementing. Another aim of the Thesis is to cast a light on the relations of cooperation between Lithuania and Russia in this field, and to describe the national policies. Experts, politicians and scientists have been interviewed in order to find out, whether, in their opinion, Russian organized crime is threatening European security, in which ways the threat is expressed, whether there are any difficulties in cooperation between Lithuanian and Russian law enforcement institutions, and other related matters.

The hypothesis of this Thesis is that Russia causes threat to European security, as Russian’s measures of detection of organized crime are not up to EU and international standards.

PRIEDAI

Priedas Nr. 1

Rusijos ir ES palyginimas[128]:

	Rusijos Federacija 2006	**ES-27 2006**
Gyventojų skaičius	143 milijonai	493 milijonai
Plotas	17,075,000 km^2	4,423,000 km^2
Gyventojų tankumas	8,3 gyventojo / km^2	113 gyventojų / km^2 (2003 m.)
Vidutinė gyvenimo trukmė	67 metai	75,8 (2005 m.)
Bendrasis vidaus produktas eurais (suapvalinta)	740 milijardų	10,750 milijardų
Bendrasis vidaus produktas gyventojui (perkamosios galios paritetas) eurais (suapvalinta)	9200	22,300 (ES-25)
Bendrojo vidaus produkto struktūra:		
Pramonė	36,6 %	27,2 % (ES-25)
Paslaugos	58,2 %	67,1 % (ES-25)
Žemės ūkis	5,3 %	4,3 % (ES-25)

[128] European Commission: EU-Russia relations. <http://ec.europa.eu/external_relations/russia/summit_05_07/2007_eng.pdf>, prisijungimo laikas: 2007-06-04.

Europos Tarybos pateiktas organizuotų nusikalstamų grupuočių Europoje žemėlapis[129]

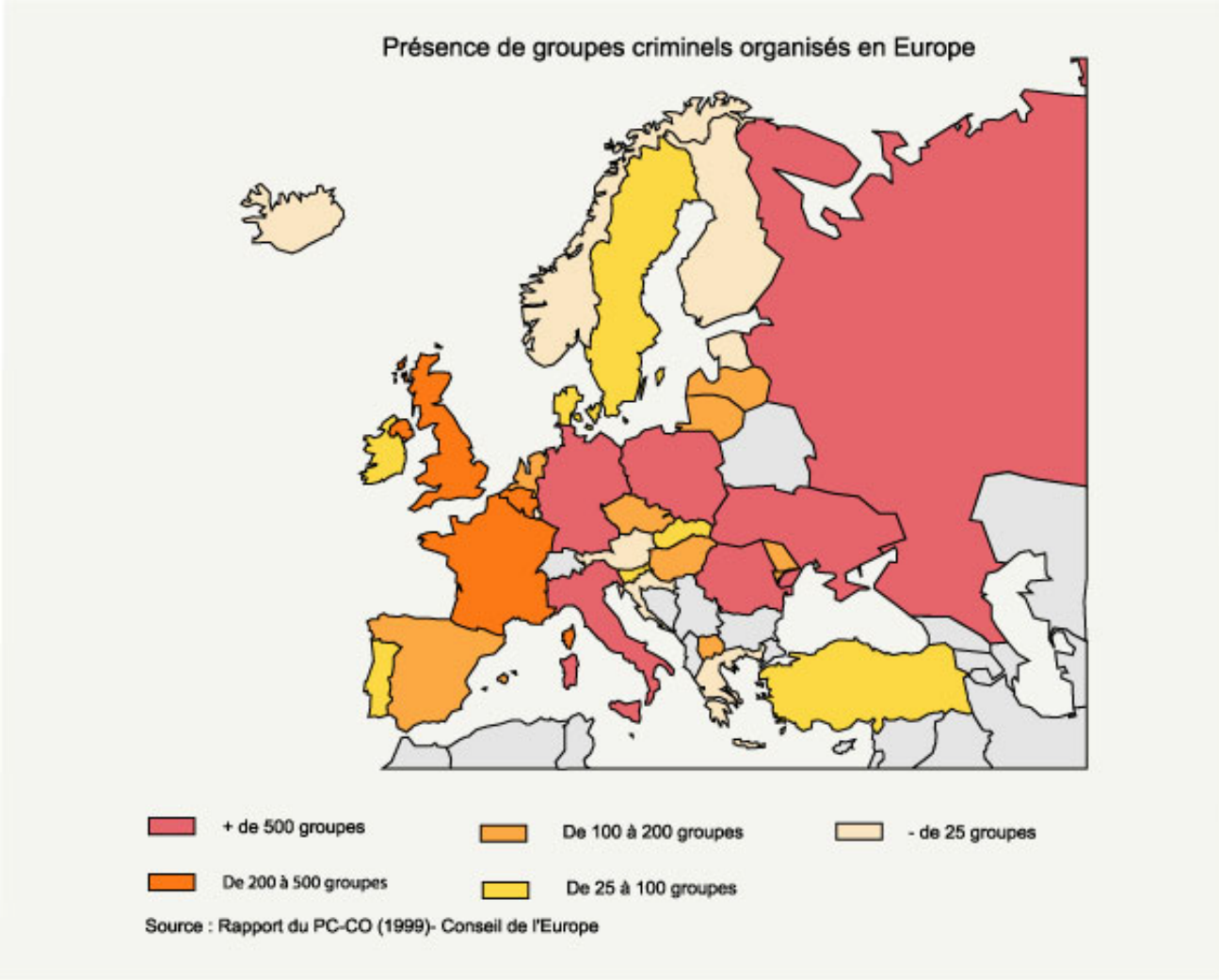

[129] Organised criminal groups in Europe. <http://www.coe.int/T/E/Com/Files/Themes/Organised-crime/map.asp>, prisijungimo laikas: 2007-06-15.

Priedas Nr. 3

Europos Sąjungos Komisijos finansuojamos programos

Falcone (1998-2002 m.) - Asmenų, atsakingų už kovos su organizuotu nusikalstamumu veiksmus, pasikeitimo, mokymo ir bendradarbiavimo programa.
Hippokrates (2001-2002 m.) - Šios programos tikslas skatinti bendradarbiavimą tarp visų ES valstybių viešų ir privačių organizacijų, įtrauktų į nusikalstamumo, nesvarbu organizuoto ar ne, prevenciją.
Grotius . **Grotius I** (1996-2000 m.) – skirta skatinti teisminį bendradarbiavimą civilinėse bylose, **Grotius II** (2001-2002 m.) - skirta skatinti teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose.
OISIN-**OISIN I** (1996-2000 m.), **OISIN II** (2001-2002 m.) ES valstybių narių teisėsaugos institucijų pasikeitimo, mokymų ir bendradarbiavimo programa.
STOP – **STOP I** (1997–2000 m.), **STOP II** (2001-2002 m.) – informacijos apie prekybą žmonėmis ir vaikų seksualinį išnaudojimą apsikeitimo tarp šalių narių programa.
OCTOPUS – **Octopus I** (1997-1998 m.), **Octopus II** (1999 – 2001 m.). Komisijos ir Europos tarybos (*Cauncil of Europe*) bendra programa prieš korupciją Rytų Europos šalyse. Nuo 2001 m. Octopus programa toliau tęsiama Europos Tarybos kaip visa apimanti techninio bendradarbiavimo programa, skirta kovai su ekonominiais nusikaltimais.
Odysseus (1998-2002 m.) – programa skirta plėsti ir stiprinti ES valstybių narių bendradarbiavimą prieglobsčio, imigracijos ir ES išorinių sienų kirtimo srityje. Pasibaigus šiai programai, kai kurias jos sritis perėmė **ARGO** programa (2002-2006 m.).
Robert Schuman (1999 – 2001 m.) programa skirta panaikinti informacijos trūkumą ir apmokyti Bendrijos teisės teisėjus, prokurorus ir teisininkus.
AGIS (2003-2006 m.) - Policijos ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose. Ši programa sujungė ir pakeitė penkias ankstesnes programas: Grotius II Criminal, Oisin II, Stop II, Hippocrates ir Falcone. Programos tikslai: Europoje sukurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, ypač baudžiamojoje teismų ir teisėsaugos srityje, stiprinti teismų ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, ginti nukentėjusiųjų teises, remti teises į gynybą, kurti valstybinių institucijų ir privataus sektoriaus partnerystę ir bendradarbiavimą, užkirsti kelią organizuotam nusikalstamumui ir prekybai narkotikais bei su jais kovoti.
Specialioji programa „**Nusikalstamumo prevencija ir kova su nusikalstamumu**“ (2007-2013 m.). Ji pakeitė AGIS programą. Programą sudaro keturios temos: a) nusikalstamumo prevencija ir kriminologija; b) teisėsauga;c) liudytojų apsauga ir parama jiems;d) nukentėjusių asmenų apsauga.
Kitos programos, kurios buvo ar yra vykdomos laisvės, saugumo ir teisingumo srityje (2003-2007 m.) :
Kitos programos: Epcip (2005-2006, 2007); Bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis programa; Daphne II, III; Violent radicalisation; Apsikeitimo programa teisminėms institucijoms; Pagrindinių teisių programa; Inti (trečiųjų šalių piliečių integracijos programa); Teismų bendradarbiavimo civilinėse bylose programa; Pabėgėlių fondas; Grąžinimo fondas; Paramos nevyriausybinėm organizacijoms 10 šalių narių programa; Nukentėjusiųjų nuo teroro aktų programa.
Moli projektai prieš pinigų plovimą yra įgyvendinami Europos Tarybos ir apima tris užbaigtus projektus, kuriuos pilnai finansavo Europos Komisija:
MOLI-RU – Rusijos Federacijoje (2003 m. vasaris –2005 m. birželis) pilnai finansavo Europos Komisija.
MOLI-UA - Ukrainoje (2003 m. vasaris –2005 m.birželis) pilnai finansavo Europos Komisija.
MOLI-MK - buvusioje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje (2004 m. birželis – 2006 m. gegužė) – pilnai finansavo Europos Rekonstrukcijos agentūra
MOLI-RU Policy Advice - Rusijos Federacijoje (2005 m. lapkritis –2006 m. spalis) – kartu finansavo Europos Komisija ir Europos Taryba.
2 tebevykstantys projektai:

MOLI-UA-2 Ukrainoje (prasidėjo 2006 m. gegužės mėn.) kartu finansuojamas Europos Komisijos ir Europos Tarybos.
MOLI-RU-2 Rusijos Federacijoje (pradėtas 2007 sausio mėn.) kartu finansuojamas Europos Komisijos ir Europos Tarybos.

Kitos programos, apimančios kovą su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu:

CARPO - Europos Tarybos ir Europos komisijos regioninis projektas kovai prieš sunkius nusikaltimus pietryčių Europoje (2004 m. kovas – 2007 m. birželis).
CYBER – pasaulinis projektas, remiantis Konvencijos dėl kompiuterinių nusikaltimų įgyvendinimą.
MOLICO – programa prieš korupciją, pinigų plovimą ir terorizmo finansavimą Moldovoje. Prasidėjo 2006 m. rugpjūtyje, tęsis 3 metus.
PACO – programa prieš korupcija ir organizuotą nusikalstamumą Pietryčių Europoje.
RUCOLA 1 - projektas skirtas harmonizuoti Rusijos teisės aktus anti-korupcijos srityje su tarptautiniais standartais (2005 m. sausis- gruodis). Šį projektą finansavo ES ir įgyvendino Europos Taryba.
RUCOLA 2
UPAC – projektas prieš korupciją Ukrainoje. Prasidėjo 2006 m. birželio mėn. ir tęsis 36 mėn.
UPIC – tarptautinis bendradarbiavimas kriminaliniais klausimais Ukrainoje. Prasidėjo 2005 m. gruodžio mėn. ir tęsis 36 mėn.

Priedas Nr. 4

Ekspertų interviu dalyvavę respondentai

	Veiklos sritis	Institucija	Išsilavinimas	Patirtis, m.	Interviu data
Respondentas Nr. 1	Pareigūnas	Policija	aukštasis	21	2007-10-18
Respondentas Nr. 2	Pareigūnas	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR VRM	aukštasis	7	2007-10-29
Respondentas Nr. 3	Pareigūnas	Muitinės kriminalinė tarnyba	aukštasis	7	2007-10-15
Respondentas Nr. 4	Mokslininkas	Akademikas	daktaras		2007-10-08
Respondentas Nr. 5	Mokslininkas	Akademikas	daktaras		2007-10-09
Respondentas Nr. 6	Mokslininkas	Akademikas	daktaras		2007-10-18
Respondentas Nr. 7	Valstybės politikas	Politikas	aukštasis		2007-10-16
Respondentas Nr. 8	Valstybės politikas	Politikas	aukštasis		2007-10-31
Respondentas Nr. 9	Valstybės politikas	Politikas	aukštasis		2007-11-08